

ហើយបានត្រូវគេនាំដើរធ្វើទស្សនកិច្ចនៅតាមទីជនបទ ។ គោលដៅនៃទស្សនកិច្ចនេះ គឺចិនចង់ពិភាក្សាអំពីភាព
អាក់អន់នៃទំនាក់ទំនងមិត្តភាពរបស់ក.ប.ជាមួយអ្នកជិតខាងខ្លួន ។

ថ្ងៃ៦ធ្នូ មុនគណៈប្រតិភូចិនចេញដំណើរ គណៈប្រតិភូម៉ាឡេស៊ីក៏បានមកដល់ភ្នំពេញ ។ ថ្វីបើថែមមាន
រឿងជាមួយខ.ក. ហើយថែមជាសមាជិកអាស៊ានដូចម៉ាឡេស៊ីដែរនោះ ម៉ាឡេស៊ីក៏បានផ្តល់នូវជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ដល់
ក.ប. ហើយក.ប.បានបញ្ជាក់ថាខ្លួននឹងពង្រីកការទាក់ទងសេដ្ឋកិច្ចនិងពាណិជ្ជកម្មជាមួយម៉ាឡេស៊ីវិញដែរ ។

ដោយមានការគាំទ្រយ៉ាងរាក់ទាក់ពីចិននិងកូរ៉េខាងជើង, ចំណង់មិត្តភាពជាមួយកូរ៉េខាងត្បូងនិងម៉ាឡេស៊ី, និង
ផ្លូវជំនួញជាមួយជប៉ុននិងហុងកុង រដ្ឋាភិបាលក.ប.នឹងមិនស្ថិតក្នុងភាពងាយស្រួលនៅតំបន់អាស៊ីឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត
កងទ័ពក.ប.នៅតែបន្តបុករុកប្រទេសថៃដែលចង់តែចង់មិត្តជាមួយខ្លួន ។

៧-ប្រស្នាហាក់មុខៈជម្លោះឥតស្រាករបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជាមួយថៃ

ចុងខែធ្នូ១៩៧៧ រាជទូតស៊ុយអែដប្រចាំប្រទេសថៃបានមកធ្វើទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជាចំនួនពីរថ្ងៃ តាមការ
អញ្ជើញរបស់អ្នកសារពត៌មានថៃ ដើម្បីធ្វើជាអ្នកសម្រុះសម្រួលរវាងថៃនិងកម្ពុជា ។ នៅពាក់កណ្តាលខែមករា
១៩៧៨ ក.ប.បានផ្តាច់ចំណងទូតជាមួយសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម (ស.ស.វ.) ហើយបានបើកការវាយ
ប្រយុទ្ធគ្នាជាមួយវៀតណាមនៅតាមព្រំប្រទល់ខាងកើត ។ ទស្សនាវដ្តី នូវយ៉កថាយមី (New York Times)
បានរាយការណ៍ថា ប្រទេសថៃមានការចំរើនទៅមុខយ៉ាងសម្បើមក្នុងការបបួលកម្ពុជាឱ្យទៅអង្គុយតុចរថា ។ តែការ
វាយប្រហាររបស់ខ្មែរទៅលើភូមិនិងបុគ្គលិកការពារថៃចេះតែបន្ត ។ ថ្ងៃ២០មករា១៩៧៨ កងទ័ពថៃបានប្រកាសជា
សាធារណៈថា ខ.ក.បានជួយទ័ពព្រៃថៃកុម្មុយនិស្តដោយបានផ្តល់ការហ្វឹកហ្វឺននិងគ្រឿងអាវុធ ហើយថែមទាំង
រួមគ្នាវាយបុគ្គលិកការពារថៃទៀតផង ។

ការប្រកាសឱ្យដឹងនេះមិនបានធ្វើឱ្យទីក្រុងបាងកកភ្ញាក់ផ្អើលឡើយ ។ ចុងខែមករា រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសថៃ
បានធ្វើទស្សនកិច្ចបួនថ្ងៃនៅភ្នំពេញ ។ នៅក្នុងពិធីជប់លាងមួយ គាត់បានសន្មតថាការវាយប្រហាររបស់ខ្មែរគឺជា
ការវាយប្រហាររបស់ "ភាគីទីបី" មួយដែលគ្មានឈ្មោះ ។ នៅពេលត្រឡប់មកបាងកកវិញ គាត់បានប្រកាសថា
ថៃនិងកម្ពុជានឹងភ្ជាប់ចំណង់មិត្តភាពគ្នាឡើងវិញក្នុងពេលដ៏ឆាប់ដែលអាចធ្វើទៅបាន ។ គាត់ក៏បានបញ្ជាក់ថែម
ទៀតដែរថា ប្រទេសទាំងពីរបានយល់ព្រមបន្តជាបន្ទាន់នូវទំនាក់ទំនងខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនិងពាណិជ្ជកម្ម ។

កន្លងទៅបានប្រហែលបួនថ្ងៃ ខ.ក.បានវាយបុគ្គលិកការពារថៃមួយ ហើយបានដុតភូមិអ្នកស្រុក ។ បីថ្ងៃបន្ទាប់
ខ្មែរកុម្មុយនិស្តនិងថៃកុម្មុយនិស្តប័រយនាកររួមគ្នាវាយភូមិថៃមួយ ហើយនៅពេលដកថយ បានកៀរយកប្រជាជនថៃជា

ច្រើនរយនាក់មកស្រុកខ្មែរវិញ ។ ការវាយប្រហារលើកទីពីរទៅលើភូមិដែលបានកើតឡើងនៅថ្ងៃ១២កុម្ភៈ ។
នៅក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះដែរមានសេចក្តីរាយការណ៍ថា ខ.ក.បានវាយប្រហារទាហានថៃនៅក្នុងខេត្តថៃពីរផ្សេង
ទៀតជាប់ព្រំដែន ។ ថ្ងៃ១៥កុម្ភៈ ខ.ក.ចាប់បានជនស៊ីវិលថៃ៥០នាក់នៅប្រទេសហើយនាំយកមកស្រុកខ្មែរ ។
រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសថៃនៅតែមិនយល់ ថាតើមកពីមូលហេតុអ្វីបានជាការប៉ះទង្គិចគ្នាតាមព្រំដែនមិនចេះចប់សោះ
បើទោះជាមានកិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសក.ប.ហើយក៏ដោយ ។ លិខិតជាផ្លូវការមួយរបស់ ឧប្បនិគ
(រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសថៃ) បានផ្ញើទៅរៀងសារីសុំឱ្យជួយបញ្ឈប់ការប្រយុទ្ធគ្នារបស់របស់ ។ បីថ្ងៃក្រោយមក ខ.ក.
មានក្នុង១៦នាក់និងទ័ពព្រៃថៃមួយក្រុមបានវាយលុកភូមិថៃមួយទៀត ចាប់បានថៃ៦នាក់ តែ៥នាក់បានរត់រួច ។
ថ្ងៃ២៤កុម្ភៈ រដ្ឋាភិបាលក.ប.បានឆ្លើយតបនឹងលិខិតរបស់ឧប្បនិគវិញ ដោយបញ្ជាក់ថាឧប្បនិគហេតុដែលកើតឡើង
ទាំងប៉ុន្មានគឺបណ្តាលមកពី“កងទ័ពថៃជាអ្នកបង្ក” ។

ក្នុងការព្យាយាមពន្យល់អំពីអាកប្បកិរិយាអ្នកជិតខាងរបស់ខ្លួន មេដឹកនាំថៃថ្នាក់ខ្ពស់ពីររូបបានប្រកែកមិន
ព្រមទម្លាក់កំហុសទៅលើថ្នាក់ដឹកនាំក.ប.នៅភ្នំពេញឡើយ ។ នៅថ្ងៃ១៦កុម្ភៈ ឧប្បនិគបានអះអាងថា គាត់នៅតែ
មានជំនឿលើភាពស្មោះត្រង់របស់មេ ខ.ក. ជាពិសេសរៀងសារី ។ ឧប្បនិគពោលថា“ការប្រយុទ្ធគ្នានៅតាមព្រំ
ដែនអាចជាលទ្ធផលនៃកង្វះទំនាក់ទំនងល្អនៅកម្ពុជា ឬអាចជាកង្វះវិន័យនៃមេបញ្ជាការថ្នាក់ក្រោម” ។ ថ្ងៃឃើស
នាយករដ្ឋមន្ត្រីថៃ **ត្រៀមសក្តិ** បានយល់ឃើញថាគឺពួកថៃកុម្មុយនិស្តទេជាអ្នកទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងជម្លោះ ឯពួក
ខ្មែរក្រហមចូលទៅទឹកដីថៃដោយអចេតនាម្តងម្កាលប៉ុណ្ណោះ ។

ការវាយប្រហារទៅលើភូមិថៃតាមព្រំដែន ដោយរួមទាំងការចាប់ជនស៊ីវិលថៃរាប់រយនាក់មកជាមួយផង
បានបន្តប្រព្រឹត្តទៅរហូតដល់ខែមីនា១៩៧៨ ។ ការប្រយុទ្ធមិនមែនកើតឡើងនៅតែមួយកន្លែងទេ គឺមាននៅគ្រប់
ខេត្តតាមបណ្តោយព្រំដែនខ្មែរ-ថៃ ។ តាមការសាកសួរអ្នកដែលរត់រួចបានឱ្យដឹងថា: បក្សកុម្មុយនិស្តថៃ ដោយមាន
ជំនួយពីប.ក.ក. បានចាប់បង្ខំប្រជាជនឱ្យចូលរួមជាមួយទ័ពព្រៃ ដើម្បីច្បាំងជាមួយទ័ពរដ្ឋាភិបាលថៃនៅពេលអនា-
គត ។ ថ្ងៃ១មេសា១៩៧៨ ខ.ក.បានបាញ់ផ្គុំជាលើកទីមួយទៅលើទីប្រជុំជនអារញ្ញខាងប្រទេសថៃដោយកាំភ្លើង
រុករករបស់ចិន ។ ថ្ងៃ៩មេសា ថៃកុម្មុយនិស្តនិងខ.ក.បានវាយប្រហារភូមិថៃមួយទៀតនៅខេត្តប៊ុរីរ៉ាម សម្លាប់
ប្រជាជន១៧នាក់, ដុកបំផ្លាញផ្ទះ៧០ខ្នង, លួចបានត្រាក់ទ័រមួយនិងឡានទ្រុង៤គ្រឿង, ព្រមទាំងទំនិញដែលដាក់
លក់នៅទីផ្សារមួយចំនួនទៀត ។ បន្ទាប់ពីការវាយប្រហារនេះមក ទើបនាយករដ្ឋមន្ត្រីថៃបានធ្វើការព្រមានថានឹង
មានការវាយតបវិញពីកងទ័ពរដ្ឋាភិបាល ។ នៅចុងខែមេសា មានការវាយប្រហារដោយគ្រាប់បែកដៃនិងរុករក

ទៅលើក្រុងអាញម្តងទៀត ។ លើកនេះបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា ខ.ក.មិនមែនគ្រាន់តែជួយប្រមូលទំព័រពួកថៃ កម្ពុជានិស្សប៉ុណ្ណោះទេ តែពួកកម្ពុជានិស្សថៃផ្ទាល់ខ្លួន ដែលត្រូវគេយកទៅលាងខ្លួននិងហ្វឹកហ្វឺនក្នុងស៊ីវិលខ្មែរ ថែមទាំងឱ្យដឹងថា បេសកកម្មចម្បងរបស់គេគឺបង្កើត“តំបន់រំដោះ”មួយសម្រាប់ថៃកម្ពុជានិស្សនៅក្នុងទឹកដីថៃ ។

តើព្រឹត្តិការណ៍ទាំងឡាយនោះកើតឡើងពីពួក ខ.ក.ថ្នាក់ក្រោម ដោយគ្មានការដឹងពូកែ ខ.ក.ថ្នាក់លើដូច នាយករដ្ឋមន្ត្រីថៃអះអាងមែនឬ ? មានភស្តុតាងដែលបញ្ជាក់ពីការផ្លាស់ប្តូរនយោបាយក្នុងស្រុករបស់ពួកខ្មែរ ក្រហមដែលគេអនុវត្តក្នុងតំបន់ផ្សេងៗគ្នានៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ។ ប៉ុន្តែការផ្លាស់ប្តូរនេះជា **បញ្ហាភិត** វាមិន មែនជា **បញ្ហាប្រភេទ** ឡើយ ។ ការជួយគាំទ្រពួកថៃកម្ពុជានិស្សគឺជាបញ្ហាប្រភេទនយោបាយ មិនមែនជាបញ្ហាកំរិត នៃការអនុវត្តទេ ។ វាជាការមិនទំនងសោះដែលថា មេបញ្ជាការនៅតាមព្រំដែនអនុវត្តនយោបាយបែបនេះដោយ គ្មានការយល់ព្រមពីភ្នំពេញនោះ ។ ជាពិសេស វាជាការមិនគួរឱ្យជឿដែរដែលថា ប៉ុលពតបានចោលសម្ពាធពួកមេ ខ្មែរក្រហមនៅភូមិភាគពាយព្យក្នុងកំឡុងឆ្នាំ១៩៧៧ ។

ទីបញ្ចប់មួយហាក់ដូចជាគេចមិនរួច: ដោយនៅពេលជាមួយគ្នាភូមិបាល ក.ប.ប្រឈមមុខជាមួយអ្នក ខ្មាំងទិសខាងកើតម្យ៉ាង និងម្យ៉ាងទៀត ការជួយឧបត្ថម្ភក្រុមបះបោរប្រឆាំងនឹងអ្នកជិតខាងទិសខាងលិចរបស់ ខ្លួនផង ។

យើងគួររំលឹកផងដែរនូវសក្ខីភាពនៃឯកសារផ្ទៃក្នុងរបស់ប.ក.ក. ដែល ប.ព.បានប្រាប់បក្សពួកគាត់នៅខែ សីហា១៩៧៦ថា “ខ្មាំងវាយប្រហារនិងធ្វើទុក្ខបុកម្នេញយើង” ។ ខ្មាំងគឺ វៀតណាមនៅខាងកើត និងថៃនៅខាង លិច ។ គាត់បានអះអាងថា ពួកខ្មាំងអស់នេះនៅតែព្យាយាម” បុកក្រនិងវិវាទយើង ។ ” គ្មានភស្តុតាងឯករាជ្យ ណាមួយបញ្ជាក់ពីអំណះអំណាងនេះឡើយ ។ យើងបានឃើញហើយថា នៅពេលកំពុងនឹងក្រោយការវាយប្រហារ របស់ខ្មែរទៅលើថៃក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧-៧៨ មេដឹកនាំថៃអស់វិធីនឹងលួងលោមខ្មែរក្រហមទៀតហើយ ។ ដូច្នេះសេចក្តី បញ្ជាក់ទាំងឡាយបានផ្តោតទៅលើការឆ្លុះបញ្ចាំងរបស់ប៉ុលពត ។ ការឆ្លុះបញ្ចាំងស្រមៃស្រមៃរបស់ប.ព.ចំពោះ ថៃអាចពន្យល់បានតាមរយៈការវាយប្រហារនៃខ្មែរក្រហម ។

គឺអន្តរាគមន៍របស់ចិននេះហើយដែលមួយភាគបានជួយសម្រួលនយោបាយរបស់ខ.ក. ។ ថៃបានអំពាវនាវ មេដឹកនាំខ្មែរដើម្បីចរចាក្នុងឈ្មោះស្រាយ ។ សេចក្តីស្នើរបស់ថៃនៅតែឥតមានការឆ្លើយតប ទាល់តែចិនចូលធ្វើ អន្តរាគមន៍នៅពាក់កណ្តាលខែមិថុនា១៩៧៨ ។ ជាលទ្ធផល ព្រឹត្តិការណ៍បន្តបន្ទាប់ក៏កើតមានឡើង ដោយអៀង សារីបានទៅដល់ប្រទេសថៃនៅថ្ងៃ១៤កក្កដា១៩៧៨ ។

ទស្សនកិច្ចរបស់អៀងសារីនៅប្រទេសថៃ មិនត្រូវបានប្រកាសជាផ្លូវការទេ ។ តែដូច្នេះទៅវិញទៅវិញនៅក្នុង កិច្ចប្រជុំសាពិកមានមួយ មន្ត្រីការបរទេសរបស់ក.ប.បានថ្កោលទោសយ៉ាងចាស់ដៃចំពោះវៀតណាម ។ សារីបាន ធ្វើឱ្យម្ចាស់ផ្ទះ (ថៃ) អាម៉ាស់មុខយ៉ាងខ្លាំងដោយហេតុថាថៃបានប្តូរទូតជាមួយវៀតណាមរួចទៅហើយ ហើយថៃ កំពុងតែរៀបចំឱ្យមានចំណងទូតជាធម្មតាឡើងវិញជាមួយកម្ពុជា ។

តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ទស្សនកិច្ចរបស់អៀងសារីបានបង្ហាញនូវការរីកចម្រើនខ្លះក្នុងមិត្តភាពរវាង ក.ប.និងប្រទេសថៃ ។ មានតែការប៉ះទង្គិចគ្នាតិចតួចប៉ុណ្ណោះរវាងទាហានថៃនិងទ័ពខ.ក. ក្នុងកំឡុងខែកក្កដា និងសីហា ។

នៅថ្ងៃ១៤កញ្ញា១៩៧៨ អៀងសារីបានជូនដំណឹងដល់រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសថៃថា កម្ពុជាបានចាត់តាំង រដ្ឋទូតម្នាក់សម្រាប់ទីក្រុងបាងកកហើយ ។ ពីថ្ងៃក្រោយមក មន្ត្រីក្រសួងការបរទេសថៃបានមកដល់ភ្នំពេញ ដើម្បី រៀបចំបើកស្ថានឯកអគ្គរាជទូតនៃព្រះរាជាណាចក្រថៃ ។ ពួកគេទាំងឡាយបានត្រូវទទួលយ៉ាងរាក់ទាក់ពីអៀង សារី ។ ដម្លោះកំប៉ុកកំប៉ុករវាងប្រទេសទាំងពីរក៏ហាក់ដូចជាបញ្ចប់ទៅដែរ ។

៨. ការចែចង់សមាគមអាស៊ាន:

នៅក្នុងស្ថានភាពណាមួយបន្តបន្ទាប់ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពដោយឥតដាក់លាក់មួយជាមួយប្រទេសថៃ ក.ប.បានចាប់ផ្តើមវាយលុកផ្លូវទូតនៅក្នុងសមាគមនៃប្រទេសអាស៊ាន ។ ក.ប.ត្រូវការនូវការប្រកួតប្រជែងមួយ ជាមួយវៀតណាមដែលកំពុងតែបោះជំហានទៅមុខ ។ ថ្នាក់ដឹកនាំនៃប្រទេសកុម្មុយនិស្តទាំងពីរនេះបានមើល ឃើញការគាំទ្រខាងផ្លូវទូតរបស់អាស៊ាន ថាជាកត្តាសំខាន់នៃការផ្ទុះឡើងក្នុងពេលជំងឺ នៃមហាអគ្គិភ័យមួយ ។

ថ្ងៃ៦សីហា១៩៧៨ វិទ្យុភ្នំពេញបានប្រកាសថា រដ្ឋាភិបាលក.ប.និងរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋឥណ្ឌូណេស៊ី បានព្រមព្រៀងភ្ជាប់ចំណងទូតនៅថ្ងៃ៧សីហា ។ ការទទួលស្គាល់ដ៏យឺតយ៉ាវនេះ (ពីរឆ្នាំក្រោយក.ប.បានដាក់ទូត ជាមួយសមាជិកអាស៊ាន២ទៀតរួចអស់ហើយ) មានន័យថា មេដឹកនាំខ.ក.នៅពេលនេះបានចង់មិត្តភាពជាមួយ នឹងប្រទេសដែលប្រឆាំងនឹងចិនខ្លាំងជាងគេនៅអាស៊ី ហើយនិងជាប្រទេសមួយដែលប្រយុទ្ធនឹងពួកទ័ពព្រៃនៅ កោះទីម័រខាងកើត ដែលក.ប.បានគាំទ្រក្នុងអតីតកាល ។ ថ្ងៃ១៧តុលា អៀង-សារីបានទៅដល់ប្រទេសហ្វីលីពីន ក្នុងដំណើរទស្សនកិច្ចផ្លូវទូតបីប្រទេស ។ ទស្សនកិច្ចបីថ្ងៃនៃមេដឹកនាំខ.ក. ដែលប្រទះគ្នានឹងទស្សនកិច្ចរបស់ នាយករដ្ឋមន្ត្រីជំរុំនៃវៀតណាមដែរ ជាដំណើរទៅជាន់ទឹកដីនៃប្រទេសអាស៊ីអគ្នេយ៍មួយដែលនិយមស.រ.អ. ជាងគេ និងជាប្រទេសតែមួយគត់ដែលនៅអនុញ្ញាតឱ្យមានមូលដ្ឋានទ័ពអាមេរិកាំង ។

មិនតែប៉ុណ្ណោះសោត ហ្វីលីពីនក៏ជាប្រទេសមួយដែលរដ្ឋាភិបាលកំពុងប្រយុទ្ធជាមួយទ័ពព្រៃម៉ោនីយម ចលនាមួយដែលខ.ក.ចាត់ទុកជាបងប្អូន ។ ប៉ុន្តែ មានហេតុផលជាក់ស្តែងនៅក្នុងការសម្របសម្រួលផ្នែកមនោ- គមនវិជ្ជានេះ ។ នៅក្នុងសន្និសីទកាសែតមួយ អៀងសារីបានបញ្ជាក់ថា ទស្សនកិច្ចរបស់គាត់នៅទីនោះនិងនៅ ប្រទេសសមាជិកអាស៊ានផ្សេងទៀតអាចចាត់ទុកថាមានជោគជ័យបាន លុះណាតែវាបានទទួលនូវសមាធិក្ខ និងការគាំទ្រខាងផ្លូវសីលធម៌សម្រាប់ប្រទេសគាត់ ដែលកំពុងតែប្រឈមមុខចំពោះគ្រោះថ្នាក់ដ៏ធំនៃ “ការលប ត្រចាក់របស់វៀតណាម” ។

ចេញពីហ្វីលីពីន គណៈប្រតិភូខ្មែរបានបន្តដំណើរទៅទីក្រុងហ្សាការតា ជាទីដែលពួកគេត្រូវជួបប្រជុំ ជាមួយមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ឥណ្ឌូណេស៊ី ដោយរួមទាំងប្រធានាធិបតីស៊ីហារតុងផងដែរ ។ ភាគីឥណ្ឌូណេស៊ីមិនមានអត្ថា- ធិប្បាយអ្វីជាសាធារណៈទេ ។ តែការដែលឥណ្ឌូណេស៊ីព្រមទទួលគណៈប្រតិភូក.ប.នេះ ក៏ជាសញ្ញានៃជោគជ័យ ការទូតរបស់ខ្មែរក្រហមរួចទៅហើយ ។ រឿងនេះក៏បានបង្ហាញឱ្យឃើញផងដែរនូវកាដ្ឋាស្ត្រស្តង់ដារនៃនយោបាយ ក្រៅប្រទេសរបស់ខ.ក. ដែលបានឈានមួយជំហានចេញពីមនោគមនវិជ្ជា “ស្អប់បរទេស” មកទៅកេ “ការទូត សាមញ្ញ”ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានទំនាក់ទំនងធម្មតារវាង **ប្រទេសនិងប្រទេស** ។ ការដែលខ្មែរក្រហមប្តូរនយោបាយ ទំនងជាមានការណែនាំពីចិន ។ តែការណែនាំរបស់ចិនគ្រាន់តែលើកឡើងដើម្បីរំលឹកអំពីការគំរាមកំហែង ព្យួរ ក ដែលទើបកន្លងទៅថ្មីៗនេះ ។

៤. ឥទ្ធិពលរបស់ចិនទៅលើនយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់ខ្មែរក្រហម៖

ខ.ក.បានទទួលឥទ្ធិពលពីចិនមែន ប៉ុន្តែមិនមែនជាអាយ៉ងរបស់ចិនឡើយ ។ មានប្រភពពីរដែលបញ្ជាក់ អំពីឥទ្ធិពលចិនទៅលើខ.ក. ។

ប្រភពទីមួយ គឺជំនួយសម្ភារៈរបស់ចិន ។ តែខ.ក.បានចាត់ទុកជោគជ័យទាំងឡាយថាជាការខំប្រឹងប្រែង របស់គេនិងជានយោបាយឯករាជ្យរបស់គេ ។ ខែមករា១៩៧៨ នៅពេលដែល **ដេងយ៉ិងបាវ** (ភរិយាមេម៉ាយរបស់ ដូអ៊ែនឡាយ) បានមកកម្ពុជាដើម្បីទទួលសុំឱ្យភ្នំពេញចរចាជាមួយវៀតណាម (តែមិនបានសម្រេច) វិទ្យុភ្នំពេញ បានផ្សាយថា៖

“យើងធ្វើការកត់ចំណាំរវាងមិត្តល្អនិងមិត្តអាក្រក់ ។ យើងគោរពនិងស្រឡាញ់មិត្តទាំងឡាយណាដែលល្អ ជាមួយយើង ដែលគោរពឯករាជ្យ អធិបតេយ្យភាព និងបូរណភាពទឹកដីកម្ពុជា ហើយដែលទាក់ទងជា- មួយយើង លើមូលដ្ឋានស្មើភាពគ្នា ។ ប៉ុន្តែលទ្ធផលវិនិច្ឆ័យមិត្តភាពរបស់យើងមិនមែនផ្អែកទៅលើមិត្តនេះ

ឬមិត្តនោះផ្តល់ជំនួយនោះទេ តែគឺផ្អែកទៅលើគោលការណ៍សមភាព គោរពគ្នាទៅវិញទៅមក ផល
ប្រយោជន៍ទៅវិញទៅមកក្នុងស្មារតីសាមគ្គីភាព ស្របទៅតាមគោលការណ៍គោរពនិងការពារសិទ្ធិនៃ
ប្រទេសនីមួយៗ ទោះជាប្រទេសនោះតូចត្រង់ក្តី ក្នុងការចាត់ចែងវាសនារបស់ខ្លួនដោយខ្លួនឯង ។

ដោយបេសកជនជាន់ខ្ពស់មិនមានបញ្ហាជាមួយមេដឹកនាំខ.ក.នេះហើយ បានជាក.ប.មិនព្រមឱ្យចិនចូល
ជួបសម្តេចសីហនុ ដែលកាលនោះទ្រង់ជាប់នៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ។

ប្រភពទីពីរនៃឥទ្ធិពលចិនទៅលើខ្មែរក្រហម គឺមនោគមន៍វិជ្ជាម៉ៅសេទុង ។ តែមនោគមន៍វិជ្ជាម៉ៅបាន
ចុះថយឥទ្ធិពលក្រោយមរណភាពរបស់គាត់នៅខែកញ្ញា១៩៧៦ ។ សូម្បីតែមុនមរណភាពរបស់ម៉ៅក៏ដោយ នយោ-
បាយការបរទេសរបស់ខ.ក.មានសភាពដូចគ្នានឹងចិនតិចតួចណាស់ ។ ជាមួយនឹងការធ្លាក់ឥទ្ធិពលរបស់ម៉ៅនៅថ្នាំ
ចុងក្រោយ ជំនួយតែមួយគត់ដែលពួកជ្រុលនិយមប.ក.ក.បានទទួលគឺបានពីក្រុមដែលគេហៅថា “ពួកអ្នកលេង
បួននាក់” (Gang of four) ដែលត្រូវគេចាប់ខ្លួននៅខែតុលា១៩៧៦ ។

សក្ខីភាពនៃការមិនសប្បាយចិត្តរបស់ចិនជាមួយនយោបាយជ្រុលនិយមក្នុងស្រុករបស់ ខ.ក. ដែលជាប់
ទាក់ទិននឹងនយោបាយក្រៅប្រទេស ត្រូវបានគេរកឃើញនៅក្នុងរបាយការណ៍សម្ងាត់នៃមជ្ឈមហាក្សត្រមួយនិស្សិតចិននៅ
ខែមករា១៩៧៩ ។ ក្រោយពីបានកត់សម្គាល់ឃើញថាខ.ក.បែកបាក់គ្នាទៅជ័យជំនះ១៩៧៩ មេដឹកនាំចិនបាន
ទិញនូវមេខ.ក.ថា: “បើខ្មែរទាំងបីក្រុមស្រុះស្រួលគ្នាតាំងពីពេលកងទ័ពបដិវត្តកម្មជាបានខំបង្រួបបង្រួមកាលពីឆ្នាំ
១៩៧៦នោះ ម្ល៉េះសមស្ថានភាពបានល្អប្រសើរស្រេចទៅហើយ ។ ប៉ុន្តែ ប.ក.ក.មិនបានប្រើវិធីសមស្របក្នុងការ
ដោះស្រាយឡើយ ដែលបណ្តាលឱ្យទំនាស់កាន់តែរីកធំឡើង” ។

សក្ខីភាពរបស់អ្នកស្រី ឡូរ៉ង់-ពិជ (ស្ត្រីបារាំងដែលរៀបការជាមួយមន្ត្រីការបរទេសខ.ក.ម្នាក់ ហើយដែល
បានធ្វើការនៅក្រសួងការបរទេសក.ប.នៅភ្នំពេញ) បានផ្តល់ភស្តុតាងដោយផ្ទាល់ថា ខ.ក.មានការសង្ស័យ មិន
ទុកចិត្តចិន ហើយជំទាស់នឹងចិនដែលប៉ុនប៉ងគ្រប់គ្រងរបបរបស់ខ្លួន ។ ដូចយ៉ាងនៅខែមករា១៩៧៦ កម្មាភិបាល
ក្រសួងការបរទេសម្នាក់បានថ្លែងថា: “យើងត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នជាមួយចិន...។ យើងដំណាក់បំណុលចិនច្រើនណាស់ ។
ចិនជាមហាប្រទេសមួយ ដែលគេចង់យកយើងធ្វើណាបេ” ។

ក្នុងពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ នៅពេលប្រជុំរៀនសូត្រធ្វើការទិញនិងស្វ័យទិញនូវមួយនៅក្រសួងការ
បរទេស អ្នកស្រី ពិជត្រូវគេទិញថា: “អ្នកឯងចូលចិត្តចិន ហើយនិយាយអួតតែពីចិន ។ ចិនមិនមែនជាមិត្តពិត
ប្រាកដទេ ។ គេចង់ដាក់អាណានិគមលើយើង” ។

នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរៀនសូត្រមួយនៃបុគ្គលិកក្រសួងការបរទេស ក្នុងខែកក្កដា១៩៧៨ អ្នកស្រីពិជបានវាយ
រាប់ពីរឿងមួយដែលរៀងសារីបានលើកឡើងអំពីស្ថានការណ៍អន្តរជាតិ ។ សារីនិយាយថា “ស្រីកំពុងតែធ្លាក់ខ្លួន
កប់ភក់ជ្រៅរើមិនរួច ឯចិនក៏ដូច្នោះដែរ” ។

ពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨ ចិនហាក់ដូចជាបន្ថយឥទ្ធិពលរបស់ខ្លួនខ្លះ ទៅលើនយោបាយការបរទេសជ្រុល
និយមរបស់ក.ប. ។ ចិនត្រូវការនូវកម្ពុជាឯករាជ្យមួយ សម្រាប់ប្រើជាយុទ្ធភូមិសាស្ត្រដើម្បីទប់ទល់នឹងការឡាម
ព័ទ្ធរបស់សហភាពសូវៀត ។ នេះមិនមែនបានន័យថា ចិនប្រគល់នយោបាយក្នុងប្រទេសនិងក្រៅប្រទេសទៅ
ឱ្យ ខ.ក.នោះទេ ។ ដូច្នេះទៅវិញ ជាពិសេសក្រោយមរណភាពរបស់ម៉ៅសេទុង ចិនប្រហែលជាបានឃើញនូវនយោ-
បាយបំផ្លាញខ្លួនឯងយ៉ាងគ្រោះថ្នាក់របស់ខ.ក. ដោយហេតុថារបបភ្នំពេញកំពុងតែប្រឈមមុខនឹងចក្រពត្តិខាងកើត
ហើយដែលអាចនឹងប្រើប្រជាជនខ្លួនទាំងអស់ដើម្បីទប់ទល់នឹងការឈ្លានពាន ។ ចិនក៏ទំនងជាបានមើលឃើញ
ផងដែរថា នយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់ខ.ក.ជានយោបាយបង្ករឿងយ៉ាងគ្រោះថ្នាក់ ជាពិសេសបើគិតទៅលើ
កម្លាំងដែលមិនសមគ្នាខាងភាគីហាណូយ ហើយនិង **ការប្រុងប្រៀបរៀបខ្លួនជាស្រេចខាងកម្លាំងយោធារបស់យួន**
កុម.រដ្ឋមិនបានចំណេញខាងផ្នែកនយោបាយ ។ បន្ទាប់ពីមរណភាពរបស់ម៉ៅ ឥរិយាបថចិនចំពោះខ្មែរក្រហម ជា
ឥរិយាបថតឹងរឹងមួយនៃ **ភាពប្រាកដនិយមនយោបាយ** (នយោបាយដែលផ្អែកលើអំណាចច្រើនជាងឧត្តមគតិ) ដែល
ចិនចាត់ទុកភាពជ្រុលនិយមនៃកូនជីវរបស់គេថាជាភាពអាម៉ាស់មុខមួយ និងជាឧបសគ្គមួយនៃគោលដៅយុទ្ធ-
សាស្ត្រដ៏ធំធេងរបស់ចិន ។

១០.សេចក្តីសន្និដ្ឋាន៖

ពន្យល់អំពីនយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់ខ្មែរក្រហម

ដំណោះស្រាយនយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់ខ.ក.ទីមួយគឺ សេចក្តីសម្រេចចិត្តរបស់គេក្នុងការប្រឈមមុខ
នឹងវៀតណាម ។ ដំណោះស្រាយទីពីរដែលជាប់ទាក់ទិននឹងទីមួយដែរគឺ ការប្រឈមមុខនឹងប្រទេសថៃ ។

ការដែលក.ប.ចាត់ទុករដ្ឋាភិបាលសេរីរបស់ថៃជាសត្រូវនឹងមនោគមន័យរដ្ឋរបស់ខ្លួននោះគួរឱ្យអស្ចារ្យ
ទេ ។ តែថៃមិនមែនជាអ្នកគំរាមកំហែងខាងផ្នែកសន្តិសុខឡើយ ។ អ្វីដែលយើងត្រូវការពន្យល់នោះគឺថា ហេតុដូច
ម្តេចបានជាកម្ពុជាចេះតែបន្តការវាយប្រហារតាមបែបយោធាទៅលើថៃ បើទោះជាតិចតួចក្តី ក្នុងពេលដែលប្រទេស
ខ្លួនកំពុងប្រឈមមុខនឹងការវាយប្រហារស្លាប់រស់ពីអ្នកជិតខាងម្ខាងទៀតនោះ ។ ការវាយប្រហារទៅលើថៃមិន
មែនជាការបង្ខិតបង្ខំពីចៅហ្វាយចិនឡើយ ។

ទម្ងន់នៃសក្ខីភាពបានពន្យល់ប្រាប់ថា ភាពជ្រុលនិយមរបស់ខ.ក. ទាំងនយោបាយក្រៅប្រទេស ទាំងនយោបាយក្នុងប្រទេស គឺជាលទ្ធផលដែលបានមកពីការសម្រេចចិត្តដោយខ្លួនឯងរបស់មេដឹកនាំខ.ក.។ បើតាមទំហំនៃឥទ្ធិពលរបស់រដ្ឋាភិបាលចិនដែលបានដាក់ វាអាចនឹងសមល្មមក្នុងការចង្អុលទិសប្រាប់មេខ.ក. ចំពោះនយោបាយក្នុងក្រៅប្រទេស និងល្មមគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបបរនេះធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់ **ភាពប្រាកដនិយមនយោបាយបុរាណ** នៃនយោបាយក្រៅស្រុកមួយ ។ តែតាមការប្រមើលមើលទៅលើផលប្រយោជន៍គោលដៅសន្តិសុខនៃចិននិងខ.ក. ឥទ្ធិពលនោះវាហាក់ដូចជាកូចតាចហួស ហើយវាហាក់ដូចជាយឺតពេលពេកទៅហើយ ។

ការគាំទ្របដិវត្តកម្មយុទ្ធនិស្តចៃដន្នកម្មនៃតម្រូវការចាំបាច់នៃមនោគមន៍វិជ្ជា ។ គេមិនគួរភ្ញាក់ផ្អើលទេថារបបមួយដែលកំពុងតែជឿជាក់មុខក្នុងការតាមរកភាពបរិសុទ្ធនៃមនោគមន៍វិជ្ជារបស់ខ្លួន អាចនឹងទទួលយកមនោគមន៍វិជ្ជាបរទេសបាននោះ ។

ប៉ុន្តែ អាកប្បកិរិយារបស់ខ.ក.អាចយល់បានតាមជំនឿច្នៃផ្តួចផ្តើមរបស់គេ ដែលថាប្រទេសចំពោះតែវាយប្រហារនិងបុករុករកម្តុំដា និងគំរាមវាយយកកម្ពុជាថែមទៀត ។ ប៉ុលពតប្រហែលជឿថា មានតែការសម្តែងវិទ្យុប៉ុណ្ណោះដែលអាចធ្វើឱ្យ“អាខ្មាំងទិសខាងលិច”ខកខានមិនបានសម្រេចផែនការ ។ ម្យ៉ាងទៀត ពួកខ្មែរក្រហមត្រូវបានជ្រួតជ្រាបដោយមនោគមន៍វិជ្ជាម៉ៅ ដោយជឿថាពួកគេអាចយកជ័យជំនះបានលើអ្នកជិតខាង **ខ្មាំង** របស់ខ្លួន ។ បើទោះជាខ.ក.មិនដែលភ្ជាប់ខ្លួនទៅនឹងទ្រឹស្តី“ខ្លួនទីពីរខ្លួន”របស់ម៉ៅក៏ដោយ ពួកគេបានអនុវត្តទ្រឹស្តីនោះហួសពីកម្លាំងសម្ភារៈ ។

គេគួរកត់ចំណាំនូវភាពស្រដៀងគ្នានៃនយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់ចិនក្នុងកំឡុងឆ្នាំ១៩៦០ ។ ចន្លោះឆ្នាំ១៩៦៣និង១៩៦៩ ម៉ៅសេទុងអនុវត្តនយោបាយប្រឈមមុខទល់នឹងមហាអំណាចទាំងពីរ ។ ម៉ៅបានចាត់ទុកស.រ.អ.និងសហភាពសូវៀតជាសត្រូវដូចគ្នា ។ គ្រាន់តែក្រោយពីសូវៀតចូលឈ្លានពានចេតូស្តូវ៉ាគីនៅខែសីហា ១៩៦៨ និងជាពិសេស ក្រោយពីសូវៀតគំរាមថានឹងបាញ់ប្រហារទៅលើទីតាំងអាវុធបរមាណូរបស់ចិនក្លាម ចិនបានប្តូរទស្សនវិស័យយុទ្ធសាស្ត្ររបស់គេ ហើយងាកមកអែបនឹងលោកខាងលិចវិញ ។ ដូច្នេះជំហរយុទ្ធសាស្ត្រ “មុខពីរ”របស់ម៉ៅនៅឆ្នាំ១៩៦៣-៦៩ជាសេចក្តី សង្ឃឹមនៃជំហរយុទ្ធសាស្ត្ររបស់ប៉ុលពតនៅឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៨ ។

ជំពូកបួន

១. ការបែកធ្លាក់ “យុទ្ធសាស្ត្រភាព” នៅឥណ្ឌូចិន: រឿងរាងកាយនិងកម្ពុជា, ១៩៧៥-៧៨

ការរៀបចំតម្រែកច្រងឡើងវិញនៃកងទ័ពបដិវត្តឥណ្ឌូចិន បានប្រព្រឹត្តទៅតាំងតែពីមុនការដួលរលំនៃ រដ្ឋាភិបាលដែលមាននិន្នាការអាមេរិកាំងនៅរឿងរាងកាយខាងត្បូងនិងកម្ពុជាម្ល៉េះ ។

យូនកុម្មុល បានបង្ហាញថាខ្លួនមានការជាប់ចិត្តជាមួយសហភាពសូវៀត ឯខ្មែរកុម្មុល វិញបង្ហាញថាខ្លួនចូលចិត្ត ចិន ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យអ្នកទាំងពីរធ្លាក់ទៅក្នុងមាត់មហាអំណាចទាំងពីរដែលមានវិវាទនឹងគ្នា ។ ការកាន់បក្ស ពួកមានភាពមិនជុំគ្នាទេ ។ ទោះជាយ៉ាងណា យូននៅតែមានទំនាក់ទំនងល្អជាមួយចិន ។ ឯខ្មែរវិញផ្តាច់អស់ នូវចំណងទុក និងថែមទាំងបង្ការរឿងអាស្រូវជាមួយសហភាពសូវៀតទៀតផង ។ (លាវកុម្មុល បានធ្លាក់ចូល ទៅក្នុង កណ្តាប់ដៃយូនកុម្មុលទៅហើយ) ។

ដោយវិវាទចិននិងសូវៀតលេចរូបរាងឡើងសាជាថ្មីក្នុងរង្វង់បក្សកុម្មុយនិស្តនៅឥណ្ឌូចិន សង្គ្រាមត្រូវតែផ្ទុះ ដែលមិនអាចគេចរួចឡើយ ហើយផលវិបាកច្រើនផ្សេងទៀតក៏អាចនឹងមានផងដែរ ។ គេគួរពិចារណាលើមូល ហេតុមួយចំនួនថាហេតុអ្វីបានជាគ្មានបក្សកុម្មុយនិស្តក្នុងស្រុកដែលជាគូប្រជែងណាមួយគិតគូរដោះស្រាយ ហើយ បណ្តោយឱ្យទំនាក់ទំនងរបស់ខ្លួនធ្លាក់ចុះជុនជាបរហូតដល់ថ្នាក់ជ្រើសរើសយកសង្គ្រាមជាដំណោះស្រាយយ៉ាងនេះ ។

ចំពោះយូនកុម្មុល ជោគវាសនារបស់គេក្នុងការកសាងប្រទេសឡើងវិញ បន្ទាប់ពីបានឆ្លងកាត់សង្គ្រាមចំនួន សាមសិបឆ្នាំ ពីដង្កែកទាំងស្រុងទៅលើបរិយាកាសនីតិភាព ដែលជាប្រភពនៃការកាត់បន្ថយចំណាយលើកងទ័ព ហើយនិងទាក់ទាញយកជំនួយនិងពាណិជ្ជកម្មពីបរទេស ។ ការកសាងប្រទេសជាថ្មីរបស់រឿងរាងកាយ និងវឌ្ឍនកម្ម សេដ្ឋកិច្ចប្រាកដជាអាចសម្រួលបានតាមការបន្តបង្កើនជំនួយពីចិន ក្នុងផ្នែកបុគ្គលិកបច្ចេកទេស គ្រឿងបរិក្ខារ និង ជំនួយហិរញ្ញវត្ថុ ។ ជំនួយពីរដ្ឋាភិបាលចិនខាងផ្នែកនយោបាយយោធា និងសេដ្ឋកិច្ចដល់ខ្មែរក្រហមមានន័យថា បើ រឿងរាងកាយហ៊ានប៉ះពាល់របបថ្មីរបស់ខ្មែរ ជំនួយសេដ្ឋកិច្ចពីចិនដល់រឿងរាងកាយនឹងត្រូវខូចខាត មិនតែប៉ុណ្ណោះថែម ទាំងអាចមានការវាយបកវិញយ៉ាងដំណាំទៀតផង ។

ប៉ុន្តែ ផែនការកាន់កាប់កម្ពុជាជាផែនការមួយដែលរឿងរាងកាយតាមព្យាយាមឈោងចាប់ យកអស់រាប់ទសវត្សរ៍ហើយ ។ បើយកប.ក.ក.តាមផ្លូវនយោបាយដូចលាវមិនបានទេ ហើយបើយុទ្ធសាស្ត្រខែមេសា១៩៧៥មិនជា ទីសង្ឃឹមទេនោះ យូនមានតែជម្រើសមួយគត់ដើម្បីបានសម្រេចផែនការ គឺដំណោះស្រាយតាមផ្លូវយោធា ។ តែ បញ្ហានៅត្រង់ថា បើសិនរឿងរាងកាយហ៊ានប្រើកម្លាំងយោធា តើវានឹងអាចប៉ះពាល់ដល់ជំនួយសេដ្ឋកិច្ច និងការ

វាយបកពីចិនដែរឬទេ ។

ចំណែកខាងខ្មែរកុម្មុយនិស្តវិញ ដែលទ្រឹស្តី“ខ្លួនទីពីងខ្លួន”របស់ម៉ៅបានប្រានចោលជំនួយបរទេសរួចទៅ ហើយនោះ គេក៏នៅមានមូលហេតុល្អៗខ្លះដែរថា ហេតុអ្វីបានជាគេត្រូវតែចៀសវាងជម្លោះជាមួយវៀតណាម ។ ការពិតជាក់ស្តែងសំខាន់មួយគឺ ភាពខុសគ្នារវាងកម្លាំងទ័ពរបស់ខ្លួននិងទ័ពអ្នកជិតខាង ។ កងទ័ពវៀតណាមមិន មែនគ្រាន់តែមានគ្រឿងអាវុធទំនើបជាងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប៉ុណ្ណោះទេ តែកងទ័ពនេះក៏មានចំនួនដប់ដងលើស ខ្មែរក្រហមដែរ ។ ពិសេសជាងនោះទៅទៀត ដោយបដិវត្តន៍ខ្មែរក្រហមមានការលោភផ្ទះលៀនជ្រុលនោះ បាន ធ្វើឱ្យជ្រាជនខ្លួនឯងហៅហាត់ខ្សោះខ្សល់ សល់តែស្បែកដណ្តប់ឆ្អឹងដែលធ្វើឱ្យខ្មែរក្រហមបាត់បង់ប្រជាប្រិយភាព និងការគាំទ្រមូលហេតុរបស់ខ្លួន ។ ក្នុងចំណោមអ្នកដើរតួទាំងអស់នៃសង្គ្រាមនៅឥណ្ឌូចិន តាមការវាយតម្លៃទៅ លើស្ថានភាពជាក់ស្តែង ពួកខ្មែរក្រហមបានធ្វើសង្គ្រាមមួយដែលស្ទើរតែគ្មានន័យអ្វីទាំងអស់ ។

បើទោះជាយូនក្តី ឬខ្មែរក្តីដែលប្រាថ្នាមិនចង់ឱ្យមានសង្គ្រាមជាមួយគ្នាឆ្លងឆ្នាំណាក៏ដោយ ក៏សង្គ្រាមបានផ្ទុះ រួចជាស្រេចទៅហើយ ។ សង្គ្រាមផ្ទុះឡើងរវាងជនកុម្មុយនិស្តនៅឥណ្ឌូចិនមិនមែនបណ្តាលមកពីឧបាយទុច្ចរិតរបស់ មហាអំណាចខាងក្រៅណា ដូចដែលខ្មែរកុម្មុយនិស្តយួនកុម្មុយនិស្តបានអះអាងនោះទេ តែគឺបណ្តាលមកពីទិសដៅនយោ- បាយមិនស៊ីគ្នានៃបក្សកុម្មុយនិស្តដែលជាអ្នកឈ្នះទាំងពីរ និងដោយសារអ្នកដែលខ្សោយជាងគេក្នុងចំណោមអ្នកទាំង ពីរ (ខ្មែរក្រហម) មានការយល់ដឹងស្ទើរ អំពីបច្ចុប្បន្នភាពនៃគោលដៅសង្គមនយោបាយ និងស្ថានភាពយោធាដែល គេកំពុងប្រឈម ។

យើងបានពិនិត្យរួចហើយអំពីភារកិច្ចវប្បធម៌នយោបាយខ្មែរក្រហម នៅក្នុងនយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់ កម្ពុជា ។ ឥឡូវ យើងនឹងមកពិនិត្យដោយយ៉ាងហ្មត់ចត់ទំនាក់ទំនងនៃរចនាសម្ព័ន្ធ និងវប្បធម៌នយោបាយក្នុងស្រុក របស់វៀតណាមវិញម្តង ។

២-ព្រឹត្តិការណ៍ផ្ទៃក្នុងនៃនយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់វៀតណាម:

ក្នុងការយកបានវៀតណាមខាងត្បូងនៅចុងខែមេសា១៩៧៥ យួនកុម្មុយនិស្តមានបញ្ហាជាច្រើនដែលត្រូវប្រឈម មុខ ។ ក្នុងកិច្ចចាត់ចែងគ្របគ្រងការចុះចូលនៃទាហានខ្មាំងចំនួនមួយលាននាក់ និងការត្រួតត្រាសង្គមមួយដែល មនុស្សជាង២០លាននាក់ស្តាប់កុម្មុយនិស្ត ហើយដែលអ្នកខ្លះជាអ្នកនយោបាយផងនោះ គឺជាការទទួលយកមួយដ៏ មានទំហំធំធេងពន់ពេកណាស់ ។

ក្រោយលទ្ធផលជ័យជំនះទៅលើបារាំងនៅឆ្នាំ១៩៥៤ យួនកុម្មុយនិស្តបានប្រទះនូវការសងសឹកបង្អួចរយាម

និងយុទ្ធនាការកម្មជាច្រើនប្រឆាំងនឹងសត្រូវចាស់របស់គេ ប្រឆាំងនឹងប្រជាជនដែលមានភ័យសំណាងជាង
និងប្រឆាំងនឹងពួកបញ្ញវន្តរៀនណាមខាងជើង ។ យុទ្ធនាការនេះ ដែលពាក្យពេញលេញគេហៅថា **"យុទ្ធនាការ
ប្រឆាំងនឹងប្រតិបត្តិវត្ថុនិងយុទ្ធនាការកែប្រែជីវិត"** មិនមែនគ្រាន់តែយកតាមគំរូដែលបានធ្វើហើយនៅប្រទេស
ចិនប៉ុណ្ណោះទេ តែគឺថែមទាំងបានប្រព្រឹត្តទៅក្រោមការឃ្លាំមើលរបស់កម្មាភិបាលកុម្មុយនិស្តចិនទៀតផង ។ យុទ្ធ
រាប់ម៉ឺននាក់បានត្រូវប្រហារជីវិតនៅក្នុងយុទ្ធនាការនោះ ។

ក្នុងរយៈពេលពីរទសវត្សបន្ទាប់ ឥទ្ធិពលនៃ"ការស្ថាបនាសង្គមនិយមជាគំរូរបស់ចិន"ទៅលើនយោបាយ
ក្នុងស្រុករបស់យួនចេះតែប្រែប្រួលឥតឈប់ឈរ ។ តែនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ឥទ្ធិពលរបស់ចិនកុម្មុយនិស្តទៅលើយួនកុម្មុយនិស្ត បើ-
ទោះជាមិនទាន់រលាយបាត់អស់ក៏ដោយ ក៏ឥទ្ធិពលនេះបានធ្លាក់ចុះដល់កម្រិតទាបបំផុតទៅហើយ ។ ឥឡូវ ដោយ
ងាយទទួលយកឥទ្ធិពលពីសហភាពសូវៀតជាង និងដោយទំហំនៃភាពងាយប្រែក្រឡាប្រួលនៃមតិរបស់សហគមន៍
នយោបាយអន្តរជាតិមេដឹកនាំយួនជ្រើសរើសយកកម្មវិធីមួយដែលមានការបង្ក្រាបរដ្ឋាភិបាលជាងកាលពីឆ្នាំ១៩៩០ ។

មេដឹកនាំហាណូយបានបញ្ជាក់អតីតនាយកាហាន និងមន្ត្រីរដ្ឋការរបស់វៀតណាមខាងត្បូងដែល
ចុះចាញ់ប្រហែលពីររយពាន់នាក់យកទៅដាក់គុក ដោយបង្ខំឱ្យធ្វើការធ្ងន់ជាច្រើនឆ្នាំ ។ បន្ទាប់មក មេដឹកនាំហា-
ណូយបានរំលាយចោលនូវអង្គការសង្គមកិច្ចឯករាជ្យទាំងឡាយមានសាហេរៀន សមាគមកីឡា និងអង្គការសប្បុរស
ធម៌ផ្នែកសាសនានៅវៀតណាមខាងត្បូងដែលទើបដណ្តើមបាន ហើយដាក់សង្គមថ្មីទាំងមូលឱ្យនៅក្រោមការត្រួត
ត្រារបស់អង្គការបក្ស ។ អ្នកណាដែលប្រឆាំងនឹងផែនការនេះត្រូវគេចាប់ចង និងត្រូវគេចោទថាជា សេអ៊ីអា
(ភ្នាក់ងារសម្ងាត់អាមេរិកាំង) ។ ជនជាតិយួន ដែលគេចាប់ចងពីបទប្រឆាំងនយោបាយ ត្រូវបានអ្នកស្តារឡើងនិង
ទីភ្នាក់ងារពត៌មានរដ្ឋចោទប្រកាន់ថាជា"ភ្នាក់ងារចក្រពត្តិនិយម" និងជាពិសេស"ភ្នាក់ងារ សេអ៊ីអា ។

នៅក្នុងនយោបាយនេះ យើងអាចមើលឃើញឥទ្ធិពលទាំងខាងមនោគមវិជ្ជាម៉ាក-ឡេនីន និងទាំងខាង
ការបកស្រាយផ្ដេសផ្ដាសខ្លះនៃជីវិតនយោបាយ ។ ប៉ុន្តែដំណោះស្រាយរបស់យួនកុម្មុយនិស្តទៅលើបញ្ហានយោបាយ បើ-
ទោះជាត្រឹមត្រូវផងនិងមិនត្រឹមត្រូវផងក៏ដោយ ក៏ដំណោះស្រាយនោះធ្វើឡើងដោយបានគន់គូរ និងថ្លឹងថ្លែង ។
គឺព្រឹត្តិការណ៍ឆ្នាំ១៩៧៥ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយគ្មានការរំដើបរំជួល និងដោយអហិង្សានោះហើយដែលជាលក្ខណៈ
សំគាល់នៃមាតិកានយោបាយរបស់ ហ្សូសេហ្វ ស្តាលីន (Joseph Stalin) និងម៉ៅសេទុងដែលជាគ្រូដើមរបស់យួន
កុម្មុយនិស្ត ហើយដែលវៀតណាមបានទំលើងតាមឱ្យទាន់កាលពីឆ្នាំ១៩៩០ ។ ដំណោះស្រាយរបស់វៀតណាមជាដំ-
ណោះស្រាយដែលមិនសូវផ្តាច់មុខជ្រុល និងមិនសូវហិង្សាដូចសមមិត្តប្អូនខ្មែរ របស់គេឡើយ ។

៣. មហន្តរាយនៅជិតមាត់ច្រោះ:

ទំនាក់ទំនងរវាងសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាមនិងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ,

ខែមេសា-សីហា១៩៧៥

នៅពេលទីក្រុងភ្នំពេញចុះចាញ់ពួកទ័ពព្រៃ ថ្ងៃ១៧មេសា១៩៧៥ ក្រុមអ្នកឈ្នះខ្មែរក្រហមបានទទួលការអបអរសរសើរយ៉ាងកក់ក្តៅពីយួនកុម្មុយនិស្ត ។ ពីអាទិត្យក្រោយមក វៀតណាមខាងជើងយកព្រៃនគរបាន ។ គឺក្នុងរយៈពេលនោះដែលខ្មែរក្រហមបានបណ្តេញប្រជាជនខ្មែរចេញពីទីប្រជុំជនធំៗទាំងឡាយនៃកម្ពុជា ។ ពេលនោះកម្ពុជាដែលទទួលឈ្មោះថា កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក៏បានចាប់ផ្តើមដំណើរយ៉ាងវែងឆ្ពោះទៅកាន់ សុក្រឹតសង្គមនិយមម៉ៅ (Maoist Utopia) ។ ប៉ុន្តែបើទោះជាមានភាពខុសគ្នាដូចមេឃនិងដីនៅក្នុងដំណោះស្រាយបដិវត្តិរវាងវៀតណាមនិងកម្ពុជាក៏ដោយ ក៏នៅមានសញ្ញាសាធារណៈខ្លះទៀតដែលបង្ហាញអំពីការមិនពេញចិត្តរបស់វៀតណាមចំពោះ សង្គមពិសោធន៍ថ្មី នៃអ្នកដឹកនាំរបស់គេ ។

អ្នកដឹកនាំថ្មីនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យកំពុងតែពុលឆ្នួតឡប់ទីដឹងជំនះទៅលើសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។ គេថែមទាំងបានសង្កត់ធ្ងន់ថា សង្គ្រាមនេះឈ្នះដោយគ្មានបរទេសណាជួយទេ គឺពួកគេម្នាក់ឯងគត់ដែលបានផ្តួល “ចក្រពត្តិអាមេរិក” ។

មុនខែកញ្ញា១៩៧៧ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យធ្វើទំនាក់ទំនងផ្លូវទូរស័ព្ទជាអន្តរជាតិដោយមានកំណត់ ។ មិត្តបរទេសសំខាន់របស់គេគឺ ចិនដីគោកនិងកូរ៉េខាងជើង ។ តែទោះម្តេចម្នា នៅពេលដែលខ្មែរក្រហមមានទំនាស់ជាអន្តរជាតិខ្លះ ដូចជាការប៉ះទង្គិចជាមួយ ស.រ.អ. អំពីការចាប់នាវាអាមេរិកាំង ម៉ាយ៉ាគ្វេស (Mayaguez) ខ្មែរក្រហមក៏បានទទួលការគាំទ្រពីហាណូយដែរ ។

ដោយលាក់បំបាំងពីភ្នែកអន្តរជាតិ ភាពតានតឹងដែលកើតមានឡើងក្នុងសម័យសង្គ្រាមមិនបានធូរស្រាលទេ តែវាបែរជាធ្ងន់ឡើងៗទៅវិញ ។ បញ្ហានៅពីក្រោយរាំងនន គឺជម្លោះទល់ដែនរវាងខ្មែរនិងយួន ។ ដូចយើងបានជម្រាបជូនរួចហើយក្នុងដំណាក់កាលមួយ នៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧០និង១៩៧៤ រដ្ឋបាលអាណានិគមបារាំងបានគូសវាសសាជាថ្មីនូវព្រំប្រទល់រវាងកម្ពុជានិងវៀតណាម ដោយបានកាត់ទឹកដីខ្មែរទៅឱ្យយួនដែលស្ថិតនៅក្រោមអាណាព្យាបាលរបស់ខ្លួន ។ នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងចកសមុទ្រអាឡុង ខែមិថុនា១៩៨៨ បារាំងបានទទួលស្គាល់ថា ទឹកដីកូសាំងស៊ិន ឬកម្ពុជាក្រោមជាទឹកដីរបស់យួន ។

កំហឹងក្រែកក្រោធរបស់ខ្មែរភាគច្រើនចំពោះភាពដ៏អាក្រក់ រួមជាមួយនឹងស្មារតីវិជ័យភាពដែលបាន

ជ្រួតជ្រាបពេញខ្មែរក្រហមហើយនោះ ក៏បានបង្កើនជាមហិច្ឆិតាយ៉ាងខ្លាំងក្លាមួយ ក្នុងការដណ្តើមយកទឹកដីដែល បាត់បង់មកវិញ ។ សម្តេចសីហនុបានរាយការណ៍ថា នៅឆ្នាំ១៩៧៩ ខ្មែរក្រហមបានប្រាប់ទ្រង់ថា “**ពួកយើងនឹង រំដោះយកកម្ពុជាក្រោមមកវិញ**” ។ តែមហិច្ឆិតានោះបានត្រូវស្រុកស្រែកអន់ថយមកវិញដោយកត្តាប្រាកដនិយម ខាងផ្នែកយោធា ។

នៅថ្ងៃជោគជ័យខែមេសា១៩៧៩របស់គេ ទ័ពខ្មែរក្រហមមាន២៣០កងវរសេនាតូចដែលមិនសូវសម្បូណ៌ អាវុធ ហើយដែលសាច់ទ័ពទាំងអស់មានប្រមាណពី៥៥ពាន់ទៅ៦០ពាន់នាក់ ។ យួនខាងជើងមានទ័ព៦៨៥ពាន់ នាក់ ប្រដាប់ដោយអាវុធទំនើប គាំទ្រដោយកងទ័ពជើងទឹក៣ពាន់នាក់ និងកងទ័ពអាកាស១២ពាន់នាក់ ជាមួយ នឹងយន្តហោះចម្បាំង២៦៨គ្រឿង ដោយបូកបញ្ចូលអាកាសយានទម្លាក់គ្រាប់បែកធុនតូចមួយកង និងយន្តហោះ ប្រដេញទម្លាក់គ្រាប់បែក៦កងផង ។

ដើមខែឧសភា ខ្មែរក្រហមបានវាយប្រហារទៅលើកោះកាន់កាប់ដោយវៀតណាមនៅក្នុងឈូងសមុទ្រថៃ ដោយទាមទារយកកោះខ្មែរដែលបារាំងបានប្រគល់ទៅឱ្យយួន ហើយដែលយួនយកធ្វើជាសម្បត្តិរបស់គេ ។ ដោយ ភ្ញាក់នឹងទង្វើទាំងនោះ យួនក្រុមបានវាយបកដោយឥតព្រួយ ។ នៅចុងខែឧសភា យួនបានវាយយកកោះជាច្រើន ទៅវិញ បាប់ខ្មែរក្រហមជាលើយ៣០០នាក់ ។ ដើមខែមិថុនា យួនបានបើកការវាយលុកបន្តទៅបុខទៀតដើម្បី ដណ្តើមយកកោះត្រល់ (បារាំងហៅ ពូលូវី) ។ ទង្វើនេះហាក់ដូចជាបានរារាំងខ្មែរក្រហមឱ្យឈប់ប្រឈមមុខ នឹងយួនតទៅទៀត ។

តាមប្រភពវៀតណាមនៅថ្ងៃ២៣ឆ្នាំ១៩៧៩ ប៉ុល ពតបានទទួល **ម្យ៉េន-វ៉ាន់លីញ** តំណាងបក្សពលករវៀត- ណាម ។ ប៉ុលពតបានប្រាប់**លីញ**ថា ការវាយប្រហារបណ្តាលមកពីយោធាខ្មែរក្រហម “មិនស្គាល់ភូមិសាស្ត្រ” ។ ខែមិថុនា១៩៧៩ ប៉ុលពត, នួនដា, និងអៀងសារីបានដឹកនាំគណៈប្រតិភូមួយទៅហាណូយជាសម្ងាត់ដើម្បីធ្វើការ ចរចា ។ ខែកក្កដា១៩៧៩ គណៈប្រតិភូជាន់ខ្ពស់មួយពីវៀតណាមដឹកនាំដោយលេខាធិការបក្សកុម្មុយនិស្តទីមួយ **ឡេយន់** បានធ្វើទស្សនកិច្ចជាមិត្តភាពមួយនៅកម្ពុជា ។ គោលបំណងពិតប្រាកដនៃទស្សនកិច្ចនៅពេលនោះគេមិន បានឱ្យដឹងទេ តែក្រោយមកគេបានដឹងថា គឺដើម្បីផ្តោតទៅលើជម្លោះប្រាំប្រទល់ និងទឹកដីរវាងប្រទេសទាំងពីរ ។ (កោះត្រល់ដែលយួនបានយក ត្រូវបានប្រគល់មកវិញនៅខែសីហា) ។

ជាសាធារណៈ យួនក្រុមតែងតែថាគ្មានអ្វីជាបញ្ហាទេ ។ ព្រឹត្តិប័ត្រប្រចាំខែរបស់ហាណូយឈ្មោះអ្នកនាំសារ វៀតណាមនិយាយថា កិច្ចចរចាបានប្រព្រឹត្តទៅ “ក្នុងបរិយាកាសស្និទ្ធស្នាល ពោរពេញទៅដោយស្មារតីជាភាគីភាគរាប” ។

បញ្ហាពិភាក្សាទាំងឡាយបានត្រូវសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទ" ។ សេចក្តីសង្ខេបនៃអត្ថបទបានបន្តទៅទៀត៖ ថ្វីបើ មានភាពមិនស្របគ្នាក្នុងទស្សនៈនៃរបបទាំងពីរចំពោះ"ការកសាងសង្គមនិយម"ក៏ដោយ ព្រឹត្តិប័ត្រវៀតណាមក៏នៅ បានសរសើរខ្មែរក្រហម ដែលបានបណ្តេញប្រជាជនចេញពីទីក្រុង ។ គេបានសរសើរសង្គមកម្ពុជាថ្មីដោយគ្មាន កំណត់ប្រាំដែន៖ "រំដោះកម្ពុជាបាន គឺបានសេរីនៅក្នុងបរិយាកាសសុខសាន្តថ្មីមួយ" ។

២-បង្កើតនិរតកំណត់រដ្ឋប្បវេណីជាចំហៈ

ខែសីហា១៩៧៥-ខែធ្នូ១៩៧៦

វៀតណាមនៅមានសល់ទ័ពខ្លះលើទឹកដីខ្មែរ ក្រោយជ័យជំនះរួមរបស់ពួកកុម្មុយនិស្តឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ចិនខំ ប្រឹងប្រែងតាមផ្លូវនយោបាយខ្លះដើម្បីបញ្ចុះបញ្ចូលមេដឹកនាំហានូយ ថាគួរតែដកកងទ័ពខ្លួនទៅវៀតណាមវិញ ។ យើងគ្រាន់តែអាចសន្មត់បានថា **វៀតណាមបានចាត់ទុកកងទ័ពនេះថាជាមធ្យោបាយដ៏មានតម្លៃមួយសម្រាប់ ទិសដៅនយោបាយអនាគតនៅក្នុងកម្ពុជា** ។ ម៉្យាងទៀតមេដឹកនាំហានូយជឿថា ទិសដៅនយោបាយដែលកម្ពុជា ប្រុងធ្វើនោះជាទិសដៅរយៈពេលវែង មិនមែនជាទិសដៅដែលគេត្រូវគិតគូរជាបន្ទាន់ទេ ។

ក្នុងកំឡុងឆ្នាំ១៩៧៦ មានការទទួលអបអរសាទរសាធារណៈ ប្តូរគ្នាទៅវិញទៅមកតាមរយៈពិធីការពិសេស ជាច្រើន ។ ការប្រកាសរដ្ឋធម្មនុញ្ញដោយប្រជាជនខ្មែរបានត្រូវទទួលស្វាគមន៍ដោយប្រជាជនវៀតណាមនៅខែ មករា១៩៧៦ ។ វិចារណកថារបស់ **ញ៉ាន់ដាន់** (ទិន្ននុប្បវត្តិផ្លូវការរបស់បក្សវៀតណាម) បានអះអាងថា រដ្ឋធម្ម- នុញ្ញបានត្រូវ"អនុម័តជាឯកច្ឆន្ទ"ដោយសមាជជាតិទីបីនៃតំណាងប្រជាជនកម្ពុជា "តាមការពិភាក្សាដ៏ទូលំទូលាយ និងប្រកបដោយប្រជាធិបតេយ្យ ក្នុងចំណោមគ្រប់ស្រទាប់ប្រជាជនទូទាំងប្រទេស" ។ កាសែតបានបញ្ជាក់នូវ ភរិយាបទជាវិជ្ជមានមួយចំពោះការសម្រេចជោគជ័យនៃអ្នកជិតខាងរបស់ខ្លួន៖ "ថ្វីបើបានជួបប្រទះនូវការលំបាក គ្រប់បែបយ៉ាងក៏ដោយ បដិវត្តន៍កម្ពុជាចេះតែធ្វើដំណើរទៅមុខជាដរាប" ។

នៅខែមេសា១៩៧៦ បុណ្យខួបទីមួយនៃជ័យជំនះខ្មែរក្រហមបានត្រូវស្វាគមន៍ដោយបក្សវៀតណាមនិង មេដឹកនាំរដ្ឋាភិបាល ។ ឡេយន់, កុងឌីកថាំង, ទ្រឿងជិញ និងដាំវ៉ាន់ដុងបានធ្វើសារលិខិតសរសើររៀបរស់ផន, នួនជា, និងបុលពត ក្នុងការដែលអ្នកទាំងបីត្រូវបានជ្រើសតាំងជាគណៈប្រធានរដ្ឋ ជាប្រធានរដ្ឋសភា និងជានា- យករដ្ឋមន្ត្រី ។ សារលិខិតបានដៅទៅលើ "មហាជ័យជំនះនៃការតស៊ូប្រឆាំងនឹងចក្រពត្តិអាមេរិកាំងនិងខ្ញុំបំរើក្នុង ការរំដោះប្រទេសបានទាំងស្រុង" ។ បណ្តាញផ្សាយពត៌មានវៀតណាមបានពោលដោយក្រេកក្រពើអំពី"ស្នាដៃនៃ កម្មករ កសិករនិងកងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជា" ។ គេក៏បានថ្កោលទោសផងដែរចំពោះការទម្លាក់គ្រាប់បែកនៅសៀមរាប

ខែកុម្ភៈ ១៩៧៦ ដោយយន្តហោះស.រ.អ. ដែលជាការពោលអះអាងដោយគ្មានភស្តុតាងដែលរបស់ពួកខ្មែរ
ក្រហម ។ វិទ្យុហាណូយបានស្រែកបន្ទូលបន្ថែមទៀតដើម្បីការពារខ្មែរក្រហម:

**“ចក្រពត្តិអាមេរិកបានជួយឧបត្ថម្ភ និងជួយពន្យុញកម្រិតកិរិយាថៃឲ្យបង្ករឿង និងបង្ករហិង្សានៅតាម
ទល់ដែនកម្ពុជា ដោយបញ្ជូននាវាចម្បាំងទៅក្នុងដែនសមុទ្រខ្មែរ ចាប់អ្នកនេសាទស្លូតត្រង់ ញុះញង់
ប្រជាជនឲ្យរត់ទៅប្រទេសថៃ ហើយនិយាយបង្ហាត់បង្ហូរបេបថ្វីនៃកម្ពុជា ។”**

ខែមិថុនា ១៩៧៦ នៅពេលបុណ្យខួបទី៧នៃកំណើតរដ្ឋាភិបាលបដិវត្តិបណ្តោះអាសន្នសាធារណរដ្ឋវៀត-
ណាមខាងត្បូង (រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលតំណាងយួនកុម្មុយនីស្តនៅវៀតណាមខាងត្បូង) មេខ្មែរក្រហមបានធ្វើសារមួយ
ដើម្បីសម្តែងការកាកសរសើរ ។ ទង្វើនេះបានត្រូវឆ្លើយតបវិញយ៉ាងកក់ក្តៅពីមេដឹកនាំរដ្ឋាភិបាលបដិវត្តិបណ្តោះ
អាសន្ន ។ មួយខែក្រោយមក នៅក្នុងឱកាសបង្រួបបង្រួមវៀតណាមជាផ្លូវការដែលមានឈ្មោះថា សាធារណរដ្ឋ
សង្គមនិយមវៀតណាម (ស.ស.វ.) វិទ្យុភ្នំពេញបានផ្សាយអត្ថាធិប្បាយមួយមានបំណងជើងថា “យុទ្ធសាមគ្គីភាព
និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជននៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងស.ស.វ. រីកដុះដាលឡើងជានិច្ច កាន់តែបែកតង់ឡើង និង
រឹងប៉ឹងឡើង” ។

គណៈប្រតិភូផ្លូវការផ្សេងៗគ្នាជាច្រើនបានមកទស្សនាកម្ពុជានាឆ្នាំ១៩៧៦ ។ គណៈប្រតិភូពតិមាន វៀត-
ណាមបានត្រូវទទួលនៅខែកក្កដា ។ នៅក្នុងសុន្ទរកថាលាគ្នា ផ្សាយតាមវិទ្យុភ្នំពេញ ប្រធានគណៈប្រតិភូបាន
សរសើរ “ស្នាដៃដ៏ធំធេងនៃប្រជាជននិងបដិវត្តន៍កម្ពុជា” និងបាននិយាយអំពី “វិវភាពនៃប្រជាជនកម្ពុជា ក្រោមការ
ដឹកនាំដ៏ខ្លាំងរបស់អង្គការបដិវត្ត” ។ តំណាងគណៈប្រតិភូបានថ្លែងអំណរគុណចំពោះសមមិត្តប្រធាននៃបដិវត្តន៍
កម្ពុជា ។

ខែកក្កដា កិច្ចព្រមព្រៀងមួយបានត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយតំណាងនៃរដ្ឋាភិបាលទាំងពីរ ដើម្បីបើកផ្លូវ
អាកាសរវាងហាណូយនិងភ្នំពេញ ។ ប៉ុន្តែនៅខែដដែលនោះ សញ្ញានៃភាពតានតឹងដ៏បួងសួងទៅរវាងអ្នកដឹកនាំ
ទាំងពីរក៏លេចរូបរាងឡើង ។ នៅក្នុងសម្ភាសន៍មួយជាមួយតំណាងសារពត៌មានវៀតណាម និងគណៈប្រតិភូទូរ-
ទស្សន៍ដែលបានមកធ្វើទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជា ប៉ុលពតបាននិយាយអំពីមិត្តភាព និងឯកភាពកម្ពុជា-វៀតណាមថាជា
“បញ្ហាយុទ្ធសាស្ត្រមួយនិងជាមតិពិសិដ្ឋមួយ...។ ដរាបណាមិត្តភាពនិងសាមគ្គីភាពនេះរឹងមាំ ដរាបនោះទើបបដិវត្តន៍
នៃប្រទេសយើងទាំងពីរបានរីកចម្រើនគួរជាទីរោចចិត្ត” ។ គាត់បានសារភាពថា “ឧបសគ្គនិងការលំបាកទាំងឡាយ”
អាចនឹងកើតឡើងបាន ។ ហេតុនេះ កម្ពុជាមានបំណងចង់ប្រកាន់យកជំហរនេះយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួន” ។

ថ្ងៃ២១កញ្ញា១៩៧៦ សេវាកាស (air service) រវាងហាណូយនិងភ្នំពេញ កាត់តាមព្រៃឥត បានចាប់ផ្តើមបើក ។ គណៈប្រតិភូស្ត្រីកម្ពុជាបានធ្វើទស្សនកិច្ចនៅវៀតណាម ក្នុងខែសីហានិងកញ្ញា១៩៧៦ ។ បន្ទាប់មកនៅខែធ្នូ១៩៧៦ អង្គការបដិវត្ត (ដែលបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជាដាក់ឈ្មោះឱ្យខ្លួនឯង) បានផ្ញើវត្តនប័ណ្ណ (Greeting card) ទៅបក្សពលករវៀតណាមនៅក្នុងឱកាសសមាជទីបួនរបស់គេ ។

ដូច្នេះមកដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៦ សភាពខាងក្រៅនៅតែបង្ហាញចំណងជិតស្និទ្ធរវាងបក្សកុម្មុយនិស្តនិងរដ្ឋាភិបាលវៀតណាមនិងកម្ពុជានៅឡើយ ។ តែសញ្ញាខាងក្រៅនេះបានបិទបាំងនូវចំណងពិតប្រាកដរបស់បក្សទាំងសងខាង ។ មេដឹកនាំយួនសង្ឃឹមថា **គេអាចនឹងបញ្ចូលភ្នាក់ងាររបស់គេនៅក្នុងថ្នាក់ដឹកនាំនៃបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជាបាន** ។ នៅពេលជាមួយគ្នានោះដែរ មេដឹកនាំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក៏កំពុងចេះក្តៅដៃដោយភ្លើងកំហឹង និងការភ័យខ្លាចពីវៀតណាមដែលអាចពុះកញ្ជ្រោលឡើង ហើយបង្ករទៅជាមានការប្រឈមគ្នាខាងផ្លូវអាវុធ ។

៥-កម្ពុជានៅក្នុងបរិបទនៃនស្សនវិស័យយុទ្ធសាស្ត្រទូទៅរបស់ហាណូយ៖

ដូចយើងបានឃើញរួចមកហើយ មេយួនកុម្មុនីតែងតែសង្ឃឹមជានិច្ចថាចលនាកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា ដែលគេបានបង្កើតនិងជួយឧបត្ថម្ភជាច្រើនទសវត្សមកហើយនោះ នៅពេលដណ្តើមអំណាចរដ្ឋបាន អាចនឹងដើរតាមមាតិកានយោបាយឯកទេសទៅខាងយួនដូចលាវកុម្មុយនិស្តដែរ ។ តែក្តីសង្ឃឹមរបស់វៀតណាមត្រូវរលាយបាត់ស្តែង ។ ចាប់ពីដើមឆ្នាំ១៩៧៧រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ វៀតណាមជាចំណុចដែលត្រូវរងការវាយប្រហារពីយោធាខ្មែរក្រហមសំខាន់បំផុតនៅក្នុងទឹកដីខ្មែរ ហើយនៅពេលចប់សង្គ្រាម នឹងវាយចូលទៅក្នុងទឹកដីវៀតណាមទៀត ។ មានតែការវាយបកផ្តាច់ប្រាំក្រទៅលើទីតាំងខ្មែរក្រហមដែលកាន់កាប់កោះនៅក្នុងឈូងសមុទ្រថៃ ពីខែឧសភាដល់ខែមិថុនា១៩៧៩ ប៉ុណ្ណោះទេ ដែលបានបង្ក្រាបការវាយលុករបស់ខ្មែរក្រហមប្រឆាំងនឹងសម្ព័ន្ធមិត្តចាស់របស់គេ ។

បើទោះជាជំហរនយោបាយរបស់គេទន់ខ្សោយនៅក្នុងកម្ពុជាក៏ដោយ មេដឹកនាំយួននៅតែចិញ្ចឹមក្តីសង្ឃឹមជានិច្ច ចំពោះការរៀបចំដាក់ឡើងវិញនូវឥទ្ធិពលរបស់គេនៅក្នុងជួរដឹកនាំខ្មែរក្រហម ។ ជាពិសេស ការលាវលែងពីមុខកំណែនាយករដ្ឋមន្ត្រីរបស់ប៉ុលពត ដែលបានប្រកាសជាសាធារណៈតាមវិទ្យុភ្នំពេញ ក្នុងខែកញ្ញា១៩៧៦ បានត្រូវផរ៉ាន់ដុង និងឡើយន់យកចិត្តទុកដាក់ពិចារណាជាទីបំផុត ។

នៅក្នុងកិច្ចសន្ទនាជាមួយឯកអគ្គរដ្ឋទូតសូវៀតប្រចាំវៀតណាម ថ្ងៃ១៧កក្កដា១៩៧៦ ផរ៉ាន់ដុងបានចាត់ទុកស្ថានភាពនៃកម្ពុជាថាជាបញ្ហាស្មុកស្មាញ “ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យភាគីពិបាកនិយាយឱ្យបានច្បាស់លាស់” ។ ផរ៉ាន់ដុងគិតថាប្រហែលប៉ុលពតឈឺ ។ ភាគីបានដៅបញ្ជាក់ថា ចំពោះមេដឹកនាំហាណូយ ការលាវលែងពីកំណែ

របស់ប្អូនថ្ងៃបុលពក (រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសអៀងសារី) មិនអាចកើតមានឡើងបានទេ ។ ជ.វ.ដុំនិយាយថាៈ គេដឹង ច្បាស់ណាស់ថាអៀងសារីជាអ្នកនិយមចិន ។ **នួនតា នាយករដ្ឋមន្ត្រីថ្មី “យើងងាយធ្វើការជាមួយជប៉ុន យើងស្គាល់ គាត់គ្រាន់បើជាមេដឹកនាំកម្ពុជាឯទៀត” ។**

ក្នុងជំនួបជាមួយទូតសូវៀត ថ្ងៃ១៦វិច្ឆិកា១៩៧៦ ឡេយន់បានសួរថា បុលពកនិងអៀងសារីទំនងជាត្រូវ គេដកចេញពីមុខតំណែង ។ ការនេះ វៀតណាមនឹងទទួលស្វាគមន៍ពីព្រោះខ្មែរក្រហមនេះត្រូវបានគេនិយាយថាបាន បង្កើត“និកាយនិន្នាការចិន ដែលដឹកនាំទៅរកនយោបាយគ្រោតគ្រាតនិងភ័យខ្លាច” ។ គាត់បន្ថែមទៀតថា “ពួកនេះ ជាមនុស្សអាក្រក់” ។ **ឡេយន់បានអះអាងថាៈ នួនតា សមាជិកម្នាក់នៃគណៈកម្មាធិការអភិវឌ្ឍន៍និងលេខាធិការ- ដ្ឋាន ដែលត្រូវដាក់ជំនួសបុលពកជានាយករដ្ឋមន្ត្រីនៅខែកញ្ញា នឹងជាមនុស្សម្នាក់ដែលមាននិន្នាការនៅខាងយួន ។ ឡេយន់និយាយថាៈ “នួនតា ជាមនុស្សរបស់យើង និងជាមិត្តផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ខ្ញុំ” ។**

ក្នុងការបញ្ចេញយោបល់អំពីនួនតានេះ មេដឹកនាំយួនកុម្មុយនិស្តរំលងថាជាការកាន់ច្រឡំផ្ទាល់ ។ ប៉ុន្តែការកាន់ច្រឡំនេះមិនមែនជាការរើសអើងសម្រាប់ពេលនោះទេ ។ ដូចយើងនឹងបានឃើញថា **ឡេយន់** រំលឹក មកនេះឡើងវិញនៅពេលពីរឆ្នាំបន្ទាប់មក ។

ឡេយន់ក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរ នូវសេចក្តីទុកចិត្តរបស់គាត់ថា បើទោះជាពេលនេះមានឧបសគ្គក៏ដោយ ទំនាក់ទំនងអាចរីកចម្រើនទៅតាមវិធីមួយដែលគាត់ចូលចិត្តៈ **“ខ្ញុំអាចធានាថា អ្វីៗទាំងអស់នៅកម្ពុជានឹងត្រូវមាន របៀបរៀបរយ ។ មិនយូរមិនឆាប់ កម្ពុជានឹងនឹងនៅជាមួយវៀតណាម ។ ខ្មែរគ្មានច្រកណាចេញទេ ។ យើងចេះ ធ្វើការជាមួយពួកគេ ហើយដឹងថាកន្លែងណាត្រូវធ្វើរង កន្លែងណាត្រូវធ្វើទន់”** ។ ឡេយន់បានបញ្ជាក់ថា ក្នុងទំនាក់ ទំនងចំពោះកម្ពុជា មេដឹកនាំវៀតណាមបានធ្វើការសម្របសម្រួលជាមួយលាវ ។ កែសម្រួលវិហារ អគ្គលេខាធិ- ការនៃបក្សបដិវត្តប្រជាជនលាវ “ជាមនុស្សល្អណាស់ ដែលឈរខាងវៀតណាមនិងសហភាពសូវៀត” ។

ប៉ុន្តែ ទំនាក់ទំនងរបស់ហាណូយជាមួយលាវមិនគ្រាន់តែទាក់ទងនឹងកម្ពុជាប៉ុណ្ណោះទេ ។ ក្នុងការវាយ តម្លៃស្ថានភាពនៃប្រទេសថៃ ឡេយន់បានពោលអំពីការទុកចិត្តរបស់គាត់ចំពោះមុខងាររបស់បក្សកុម្មុយនិស្តថៃ (ប.ក.ថ.) ។ បើទោះជាមានចលនាបដិវត្តនៅប្រទេសថៃក៏ដោយ ក៏ប.ក.ថ.គ្មានសមត្ថភាពក្នុងការដឹកនាំចលនា នេះឡើយ ។ ឡេយន់បានភ្ជាប់បញ្ហានេះទៅនឹងហេតុដែលប.ក.ថ.ស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពលរបស់ប៉េកាំង ។ តែគាត់ បានបញ្ជាក់ថា បក្សពលករវៀតណាមបានចាត់វិធានការដើម្បីពង្រឹងឥទ្ធិពលខ្លួនជាមួយប.ក.ថ. ។ គាត់គិតថាៈ បើ សមាជិកម្នាក់នៃការិយាល័យនយោបាយប.ក.ថ.ជាជនជាតិវៀតណាម រីឯលេខាធិការបក្សជាជាតិវៀតណាមពាក់

កណ្តាល គឺជាការល្អម្យ៉ាង ។ ប៉ុន្តែ សកម្មភាពរបស់យួនកុម្មុយនិស្តត្រូវរារាំងវិវាទដោយមូលហេតុភូមិសាស្ត្រដែលផ្តាច់
ប្រទេសថៃពីវៀតណាម ។ ហេតុនេះហើយបានជាវៀតណាមត្រូវដើរតួយ៉ាងសំខាន់តាមរយៈប្រទេសលាវ និងតាម
រយៈបក្សបដិវត្តប្រជាជនលាវ ។ ការយកប្រជាជនលាវធ្វើជាឈ្នួល បានជលចំណេញធំធេងពេកក្រៃ ដោយហេតុ
ថា តាមសំដីឡេយន់ ប្រជាជនមានកំណើតលាវដប់លាននាក់កំពុងរស់នៅប្រទេសថៃ ។

កិច្ចសន្ទនារវាងឡេយន់និងទូតសូវៀត ផ្តល់ដល់យើងនូវន័យខ្លីមសារនៃប្រយោជន៍យុទ្ធសាស្ត្រដ៏ទូលំទូលាយ
មួយរបស់មេដឹកនាំយួនកុម្មុយនិស្តនៅក្នុងតំបន់ ។ មិនខ្វល់ពីការប្រព្រឹត្តិរបស់ខ្មែរក្រហម យួនបានគិតគូរដាក់ឥទ្ធិពល
របស់ខ្លួនទៅលើចលនាកុម្មុយនិស្តនៅប្រទេសថៃ ដែលមិនមែនជាអ្នកជិតខាងរបស់ខ្លួន ។ ការដែលយួនធ្វើនេះ
គឺដើម្បីប្រកួតជាមួយចិន ។ តែការប្រកួតនេះមិនមែនជាយុទ្ធសាស្ត្រនៃ**ភាពប្រាកដនិយមនយោបាយ** ដែលអាចនឹង
រុញហាលយូឱ្យគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលថៃទាល់តែសោះ (ដូចដែលសូវៀតធ្លាប់បានធ្វើនៅទីនោះនិងនៅកន្លែងផ្សេងទៀត
នៃប្រទេសសមាគមអាស៊ាន ដែលរដ្ឋប្រចាំនឹងកុម្មុយនិស្តត្រូវបានប្រកួតជាមួយក្រុមបះបោរម៉ៅនិយម) ។ មេដឹក
នាំយួនក៏បានអនុវត្តទៅតាមសេចក្តីត្រូវការចាំបាច់នៃមនោគមវិជ្ជាដែរ ។ ក្នុងការខិតខំប្រឹងប្រែងដាក់ឥទ្ធិពលរបស់
ខ្លួនទៅលើប.ក.ថ. ហើយសំខាន់បំផុតទៅលើចលនាបដិវត្តថៃក៏ដូចជាទៅលើលាវនិងកម្ពុជាដែរ មេដឹកនាំវៀត-
ណាមបានចាត់ទុកហានុញ្ញដល់ដៃប្រយោជន៍បដិវត្តន៍ម៉ាកឡេនីមជ្ជ “បរិសុទ្ធ” នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ។

៦. វិបល្លាសនិជ្ជរបស់ខ្មែរក្រហមៈពិសេសប្បជីវិក (ការភ័យស្មន់ឆ្មោ) ក្នុងស្រុកទៅសង្គ្រាមក្រៅស្រុក

ដូចយើងបានឃើញស្រាប់ហើយថា ខ្មែរកុម្មុយនិស្តមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវចំពោះមហិច្ឆតារបស់វៀតណាមមក
លើកម្ពុជាក្នុងអនាគតដ៏វែង ។ ប៉ុន្តែ គ្រោះថ្នាក់របស់ខ្មែរក្រហមនឹងកើតមានឡើងក្នុងពេលចាប់ពីមហិច្ឆតារបស់
វៀតណាមក្នុងកំឡុងពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧០ ។ តើការប៉ាន់ស្មានរបស់ប៉ុលពតអំពីចេតនាជាបន្ទាន់ និងផែន
ការប្រាកដនិយមរបស់ហានុញ្ញជាការបំផ្លើស ឬជាការចោទដោយគ្មានមូលដ្ឋាន ?

យើងទើបនឹងបានពិភាក្សាហើយ ថាវៀតណាមបានប្តូរយុទ្ធសាស្ត្រក្នុងការត្រួតត្រាចលនាកុម្មុយនិស្តនៅ
លាវនិងកម្ពុជា ។ កត្តាសំខាន់នៃយុទ្ធសាស្ត្រនេះ គឺបញ្ចូលមកក្នុងបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជានូវមនុស្សដែលគេបានបង្កើត
និងបានលាងខ្លួនរួចហើយ ។ នៅក្នុងករណីកម្ពុជា ហានុញ្ញបានហ្វឹកហ្វឺននិងផ្គត់ផ្គង់នូវរបស់ដែលគេហៅថា ខ្មែរ
វៀតមិញ ដែលគេសន្មតថាជាភ្នាក់ងាររបស់គេ ។ ធ្វើដូច្នេះ ដើម្បីឱ្យមេខ្មែរក្រហមមានសត្រូវពិតប្រាកដនៅហា-
ណូយ ។ ប៉ុន្តែប៉ុលពតនិងបក្សពួក ដោយបានដឹងកលកិច្ចវៀតណាមរួចហើយនោះ ក៏បានចាត់ការមុនដោយចាប់
ខ្មែរវៀតមិញទាំងអស់ដែលទើបមកពីហានុញ្ញ ជាមួយនឹងកងទ័ពវៀតណាមខាងជើង នៅដើមឆ្នាំ១៩៧០ និង

មួយលើកទៀតបន្ទាប់ពីជ័យជំនះឆ្នាំ១៩៧៥ ។ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប៉ុលពតនិងបទគាត់នៅតែភ័យខ្លាច
ជានិច្ច ថាភ្នាក់ងារហាណូយអាចលួចបង្កប់ខ្លួននៅក្នុងបក្សរបស់គាត់ ។ នៅក្នុងសុន្ទរកថា ថ្ងៃ២៧កញ្ញា១៩៧៧
ប៉ុលពតបានពន្យល់ជាសាធារណៈ អំពីខ្សែរយៈវាងនយោបាយក្រៅប្រទេសដ៏ប្រុងប្រយ័ត្នរបស់គាត់ និងកេរ្តកម្ម
ផ្ទៃក្នុងដូច្នេះ៖

**“នៅក្នុងសង្គមថ្មីនៃកម្ពុជារបស់យើង ទំនាស់ស្លាប់រស់នៅមាននៅឡើយ ដោយបណ្តាញពាក្យខ្លាំងដែល
ធ្វើការឲ្យពួកចក្រពត្តិនិយមនិងប្រតិកិរិយាអន្តរជាតិកំពុងតែរស់នៅជាមួយយើង ដើម្បីធ្វើឲ្យឫនាប្រដាប់
និងបដិវត្តន៍យើង ។”**

ជាសម្ងាត់ ប៉ុលពតបានធ្វើការរចនាសំអាតមួយទៀតនៅក្នុងបក្សនិងរដ្ឋាភិបាលរបស់គាត់ ដើម្បីកំចាត់
ចោលនូវអ្វីដែលគាត់ជឿថាជាផែនការក្បត់ធ្វើរដ្ឋប្រហាររបស់ភ្នាក់ងារស្លៀកប្លៀតណាម ។ ដូច្នេះ បើសិនជា
មានអំពើក្បត់ផ្ទៃក្នុងដែលមានខ្សែញាក់ពីបរទេស វាជាការធម្មតាទៅដែលថាអាចមានមហាអំណាចបរទេសណា
មួយដែលទទួលខុសត្រូវជាខ្លាំងសកម្ម ។ ដោយមោទនភាពជ្រួតជ្រាបជោកជាំក្នុងជ័យជំនះរបស់ខ្លួនក្រោយឆ្នាំ
១៩៧៥ វាជាការពិតហើយថាខ្មែរក្រហមគួរតែគិតគូរចាត់ការពីផែនការក្បត់របស់ខ្មាំងទាំងខាងក្នុង ទាំងខាង
ក្រៅ ។ ម្យ៉ាងទៀត មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមជឿហើយតែងនិយាយជារឿយៗដោយចំហថា “នៅឆ្នាំ១៩៧៥គឺកងទ័ព
បដិវត្តកម្ពុជាតែម្នាក់ឯងគត់ដែលបានធ្វើឱ្យចក្រពត្តិអាមេរិកបរាជ័យ ។ ឯបច្ចាមិត្តសព្វថ្ងៃរបស់គេ (វៀតណាម)
មិនមែនខ្លាំងដូចស.រ.អ.ឡើយ” ។

ថ្ងៃមេសា១៩៧៧ នៅឱកាសបុណ្យខួបលើកទីពីរនៃការរំដោះទីក្រុងភ្នំពេញ រដ្ឋាភិបាលវៀតណាមនិង
បណ្តាញពត៌មានជាតិនៅហាណូយបានអបអរសាទរ និងកោតសរសើរចំពោះរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ក្នុង
កាយវិការជាសាធារណៈ រដ្ឋាភិបាលវៀតណាមមិនបានសំដែងនូវសញ្ញានៃការតានតឹង ឬពិរោធន៍ជាមួយអ្នកជិត
ខាងរបស់គេឡើយ ។ កាសែតញ៉ាន់ដាន់បានចេញផ្សាយវាយតម្លៃដ៏ក្លែងក្លាយយ៉ាងសប្បាយមួយរបស់គណៈ
ប្រតិភូស្ត្រីវៀតណាមម្នាក់ ដែលទើបនឹងបានវិលត្រឡប់មកពីកម្ពុជាវិញថា៖ “ប្រជាជនកម្ពុជាបានវាយសម្រុកយ៉ាង
សស្រាក់សស្រាំក្នុងការលើកទំលាក់ប្រឡាយ... ។ ស្ត្រីៗក៏បានប្រយុទ្ធយ៉ាងអធិអាចពុះពោរជាមួយបុរសដែរ ដើម្បី
ក្លាយខ្លួនជាម្ចាស់ប្រទេស” ។ រីឯបក្សវៀតណាមនិងរដ្ឋបុរសទាំងឡាយក៏បានធ្វើសារអបអរសាទរដល់យុទ្ធមិត្ត
របស់គេនៅថ្ងៃខួបជ័យជំនះនោះដែរ ។ ប៉ុន្តែ កាយវិការសុចន្ទៈនេះមិនបានឱ្យផលអ្វីដល់វៀតណាមឡើយ ។ ខ្មែរ
ក្រហមមានបំណងជ្រើសរើសយកខួបទីពីរនៃសញ្ជ័យ (ការដណ្តើមយកបាន) របស់វៀតណាមកុម្មុយនិស្តទៅលើ

វៀតណាមខាងត្បូង ដើម្បីទុកដានលោហិតដ៏ពិតប្រាកដមួយ ។ ថ្ងៃ៣០មេសា១៩៧៧ កងឯកភាពខ្មែរក្រហម បានវាយប្រហារទៅលើភូមិនិងទីប្រជុំជនខេត្តអានយ៉ាង និងខេត្តចូដុក (វៀតណាមខាងត្បូង) ដុតផ្ទះនិងសម្លាប់ ជនស៊ីវិលរាប់រយនាក់ ។ មេដឹកនាំវៀតណាមភ្នាក់ងារស្រឡាត់កាំង ដោយគេមិនអាចយល់បាននូវយុទ្ធសាស្ត្រ សមហេតុផលណាមួយដែលនៅពីក្រោយការវាយប្រហារនោះ ។ ហេតុនេះ គេបានសម្រេចចិត្តធ្វើការវាយបក តាមកម្លាំងយោធា ។

យោងតាមមេបញ្ជាការទ័ពរងរបស់ខេត្តតាយនិញ វៀតណាមខាងត្បូង ក្នុងខែមេសានិងឧសភា១៩៧៧ កងទ័ពខ្មែរក្រហមបានវាយលុកដោយគ្រងទៅលើភូមិវៀតណាមនៅតាមទល់ដែន ដែលធ្វើឱ្យប្រជាជនយួនរកស៊ី ប្រកបការងារមិនបាន ។ ខាងវៀតណាមបានអះអាងថា គេបានស្នើឱ្យមានការសម្រុះសម្រួលដោយសន្តិវិធីអំពី បញ្ហាព្រំដែន តែត្រូវខ្មែរក្រហមដីទាស់ ។ កាលណោះ ខាងវៀតណាមថាខ្មែរក្រហមបានប្រមូលផ្តុំទ័ពពីរកងពល នៅតាមព្រំដែនជាប់នឹងខេត្តតាយនិញ ហើយនៅពាក់កណ្តាលខែឧសភា កងទ័ពនេះក៏បើកការវាយសំរុកទៅលើ ទឹកដីវៀតណាម ។

ដំណឹងពីការប្រយុទ្ធគ្នាដ៏ធំរវាងទ័ពកម្ពុជានិស្សនេះ ត្រូវប្រើពេលរាប់ខែទម្រាំនឹងបានលេចព្រះរាជក្រឹត្យ ប្រទេស ។ នៅចុងខែមិថុនា វិទ្យុទីក្រុងវៀតណាមបានផ្សាយថា មានការប្រយុទ្ធគ្នាតាមផ្លូវអាវុធនៅក្នុងខេត្តវៀត- ណាមពីរ ។ ចុងខែកក្កដា វិទ្យុភ្នំពេញបានចាប់ឱ្យតំរូវពីរបត់នៅទល់ដែន ។ ពីរបីថ្ងៃកន្លងមក វិទ្យុភ្នំពេញបាន ផ្សាយជាលើកទីមួយនូវអ្វីដែលគេចាត់ថា ជាគ្រោះថ្នាក់របស់កម្ពុជាដែលត្រូវ ត្រចាក់លេបដោយកម្លាំងខាងក្រៅឥត ឈ្មោះមួយ ។

ក្នុងកំឡុងចុងខែសីហា១៩៧៧ វិទ្យុភ្នំពេញបានចាប់ផ្តើមលើកសរសើរ“ការប្រុងប្រយ័ត្នបដិវត្តខ្ពស់”នៃកង ទ័ពបដិវត្តកម្មបន្តស្ថាន ក្នុងការបង្ហាញជោគជ័យដើម្បីការពារព្រំប្រទល់ ។ សេចក្តីរាយការណ៍ផ្សេងៗទៀតបាន បញ្ជាក់ថា កម្ពុជានិងវៀតណាមកំពុងប្រយុទ្ធគ្នានៅសមរភូមិដូរមុខជាច្រើនតាមបណ្តោយព្រំដែន ។ កងទ័ពទាំង សងខាងត្រូវបានគេនិយាយថា មានចំនួនពី៤០០០ទៅ៥០០០នាក់ ។ វិទ្យុភ្នំពេញ នៅពេលដែលកំពុងតែកោត សរសើរពលិកម្មរបស់កងទ័ព ក៏បានពន្យល់ផងដែរថាពួកគេកំពុងតែប្រឈមមុខនឹងការប្រុងប្រៀបប្រទាក់ក្រឡា ជាស្រេចនៃបច្ចាមិត្ត ។ មិនត្រឹមតែចក្រភពក្តីអាមេរិក ខ្ញុំកញ្ឆ្ឆ និងបនក្សត៍របស់គេប៉ុណ្ណោះទេ គឺមានខ្មាំងគ្រប់ជន ទាំងជិតទាំងឆ្ងាយ ទាំងធំទាំងតូច ។ ការផ្សាយបានបន្តថា:

“ប្រទេសយើងតូច មានមនុស្សតិច ។ ស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រនិងរបបនយោបាយរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

**យើង មិនអនុញ្ញាតឲ្យយើងមានលទ្ធភាពឈ្លានពានប្រទេសណាឡើយ ។ ប្រទេសមួយដែលតូចតាច
ខ្សោយ មិនអាចលេបប្រទេសធំបានទេ...។ តែទោះជាយ៉ាងណា ក៏ប្រជាជនកម្ពុជានិងកងទ័ពបដិវត្តបាន
ប្តេជ្ញាការពារឯករាជ្យអធិបតេយ្យភាព និងបូរណភាពទឹកដីនៅក្នុងព្រំប្រទល់សព្វថ្ងៃរបស់យើង ។”**

ថ្ងៃ២៧កញ្ញា១៩៧៧ ពេលដែលប៉ុលពតបានប្រកាសជាចំហអំពីវត្តមានរបស់បក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា គណៈ
កម្មាធិការកណ្តាលនៃបក្សវៀតណាមបានធ្វើសារកាតសរសើរនិងសំដែងសេចក្តីរីករាយ ។ ការដែលគួរចាប់អារ
ម្មណ៍មែនទែននោះគឺ សារលិខិតនេះបានផ្ទុះបន្ទាប់ពីជនស៊ីវិលវៀតណាមរាប់រយនាក់ បានត្រូវសម្លាប់រង្គាលដោយ
ខ្មែរក្រហមកាលពីថ្ងៃ២៤កញ្ញា ។ គេក៏គួរតែពិចារណាផងដែរ អំពីព្រឹត្តិការណ៍ជុំវិញសារលិខិតដ៏ចម្លែកឬក៏ខុសគេ
នេះ ។ មេបញ្ជាការវៀតណាមនៅកន្លែងកើតហេតុ បានអញ្ជើញអ្នកសារពត៌មានប្រទេសហុងកុង កាន់ដ៍រដ្ឋា
មកមើលជាសាក្សីនៃអំពើព្រៃផ្សៃរបស់ខ្មែរក្រហមក្នុងពេលវាយប្រហារនោះ ។ គាត់ត្រូវបានគេជូនទៅខេត្តតាយ
និញ អមដំណើរដោយកងការពារមួយកងផង ។ នៅតាយនិញ ដូរវាបានឃើញអគារបាក់បែកនិងសាកសពប្រជា
ជន ព្រមទាំងជនរងគ្រោះដែលត្រូវរលាករោលរាល ជាពិសេសស្ត្រីនិងកុមារ ។ គាត់បានត្រូវគេរាយការណ៍ជូន
យ៉ាងអំពីស្ថានភាពយោធានៅតាមបណ្តោយព្រំប្រទល់ដីវែង រួមទាំងការចោទប្រកាន់ទៅលើការវាយប្រហារប៉ុស្តិ៍
ការពារវៀតណាមលេខ៧៣៧, ការបំផ្លាញភូមិជាច្រើន និងការស្លាប់ជនស៊ីវិលរាប់រយនាក់ ។ ដូរវាបានឃើញការ
ជម្លៀសប្រជាជនឲ្យទៅឆ្ងាយពីព្រំដែន ។

មន្ត្រីវៀតណាមនៅទីកន្លែងបានស្នើអ្នកកាសែតហុងកុងឲ្យសរសេរអំពីព្រឹត្តិការណ៍នោះ ដោយបញ្ជាក់ថា
មិនយូរមិនចាប់ យុទ្ធនាការប្រចាំខែខ្មែរក្រហមអាចនឹងត្រូវលាតត្រដាង ។ នៅក្នុងបរិបទនេះ វៀតណាមបានដៅ
ទៅលើអង្គមីទីងពិសេសមួយរបស់ការិយាល័យនយោបាយបក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាមនៅព្រៃនគរថ្ងៃ៣០កញ្ញា ក្រោម
ការដឹកនាំរបស់ឡាយន់ ។ នាកិច្ចប្រជុំនៃមន្ត្រីក្នុងតំបន់ជាមួយ ដូរវាបានដេរប្រទេចចិនយ៉ាងចំហ តែមន្ត្រីខ្លះទៀត
បាននិយាយដោយប្រុងប្រយ័ត្នថា “មានមហាអំណាចខ្លះបានលូកដៃកក្កើតកាយកិច្ចការផ្ទៃក្នុងរបស់គេ ហើយបាន
ធ្វើស្ថានការណ៍ឲ្យមិនប្រក្រតី” ។ មន្ត្រីវៀតណាមម្នាក់ ផ្នែកយោធានាបំផុសបំផុលបានអះអាងថា វៀតណាមចាប់
បានអ្នកទោសចិនជាច្រើនក្នុងពេលប្រយុទ្ធជាមួយខ្មែរក្រហម នៅខែមេសា និងឧសភា ។

មកដល់ថ្ងៃ១ខែតុលា ស្ថានការណ៍បានប្រែប្រួលទាំងស្រុង ។ វៀតណាមបានស្នើដូរវា ឲ្យប្រគល់ទៅគេ
វិញទាំងអស់នូវភស្តុតាង (រូបថត សៀវភៅកំណត់ហេតុ) ទាំងឡាយដែលគាត់មាន ហើយសុំឲ្យគាត់ពិភាក្សាជា
មួយអ្នកណាឲ្យសោះនូវអ្វីដែលគាត់បានឃើញនិងបានឮ ។ គេបានប្រាប់គាត់ថា កិច្ចការទាំងនេះត្រូវបានសម្រេច

ដោយអង្គការថ្នាក់ខ្ពស់បំផុតនៅហាណូយ ។ វៀតណាមបានរំលោភកាត់ម្តងទៀតនៅពេលមុនគាត់ឡើងយន្តហោះ
នៅអាកាសយានដ្ឋាន សៀងហ្វា នៅហាណូយ ។ វៀតណាមបានលាក់ភស្តុតាងរហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៧ នៅពេល
ដែលវត្តមានទាំងឡាយត្រូវប្រគល់ទៅឱ្យអ្នកកាសែតវិញ ។

តាមមើលទៅ មេដឹកនាំហាណូយហាក់ដូចជាមានការកៀបសង្កត់ពីអាជ្ញាធរតំបន់ក្នុងការតប-តជាមួយ
ខ្មែរក្រហម ។ តែនៅខែកញ្ញា គេក៏នៅតែមានសង្ឃឹមថាជម្លោះអាចនឹងដោះស្រាយបានដោយមិនបាច់ធ្វើសង្គ្រាម។
វៀតណាមខ្វល់ខ្វាយនឹងបញ្ហាផ្ទៃក្នុង ហើយពួកវានឹងបង្ករឿងជាមួយភ្នំពេញ ដោយខ្លាចប៉ះពាល់ដល់ទំនាក់ទំនង
របស់ហាណូយជាមួយប៉េកាំង ។

នៅក្នុងកិច្ចសន្ទនាមួយជាមួយឯកអគ្គរដ្ឋទូតសូវៀតប្រចាំទីក្រុងហាណូយ ថ្ងៃ១៣១៩៧៧ ឡេយន់បាន
ទំពុះការក្នុងការផ្តល់សេចក្តីពន្យល់ឱ្យបានច្បាស់អំពីចរិតរបស់ខ្មែរក្រហម ។ គាត់ពិពណ៌នាការដឹកនាំរបស់
កម្ពុជាថា “មានលក្ខណៈជាតិនិយមខ្លាំងហួស និងស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពលប៉េកាំង” ។ ប៉ុន្តែ បើរៀបរាប់ពីបុគ្គលិក
លក្ខណៈរបស់មេដឹកនាំនីមួយៗវិញ លេខាធិការបក្សវៀតណាមបានបញ្ជាក់ថា “ប៉ុលពតជាអ្នកក្រុកស្តីនិយម
(Trotskyist) ឯអៀងសារីវិញជាអ្នកជាតិនិយមសាហាវ មាននិន្នាការចិន” ។ ឯកទេសនិយាយពីមេខ្មែរក្រហម
ឯទៀត ឡេយន់បញ្ចេញទស្សនៈថា “នួនជានិងសុនសេនមានភរិយាបទស្របនឹងវៀតណាម”។ គេថាមានតែពីរ
នាក់នេះគត់ជាអ្នកមាននិន្នាការវៀតណាម ដែលបានរួចខ្លួនពីអំពើអំពើឃោរឃៅរបស់ប៉ុលពត ចាប់តាំងពីអ្នកមាន
ទេព្យកោសល្យភាគច្រើនដែលចូលចិត្តចងមិត្តជាមួយសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាមត្រូវតែបំបាត់ចោលអស់
មក ។ ឡេយន់បានបន្ថែមថា នួនជានិងសុនសេនដែលបានរស់រានមានជីវិតក៏ដោយសារគាត់មានអំណាចខ្លាំងនៅ
ក្នុងប្រទេស ។

ក្រោយពីបានកត់សម្គាល់អំពីការកាប់សម្លាប់ស្ត្រីនិងកុមារវៀតណាមមក ឡេយន់បានបញ្ជាក់ថា កងទ័ព
វៀតណាមមានសមត្ថភាពអាចកម្ទេចទ័ពខ្មែរបានមួយរំពេច ។ តែកម្ពុជាបានខំប្រឹងអូសទាញវៀតណាមឱ្យធ្លាក់ទៅ
ក្នុងជម្លោះដ៏ធំមួយដើម្បីដុតបញ្ឆេះស្មារតីជាតិនិយម និងស្មារតីប្រឆាំងវៀតណាមនៅក្នុងកម្ពុជា ។ យោងតាម
ឡេយន់ ការធ្វើយតបរបស់វៀតណាមគឺការបង្ហាញខ្លួន និងការប៉ុនប៉ងរកដំណោះស្រាយសន្តិភាពនូវគ្រប់បញ្ហាទាំង
ឡាយដែលមានជាមួយកម្ពុជា ។ មេដឹកនាំវៀតណាមជឿថា បើគ្មានប៉ុលពតនិងអៀងសារីទេ កម្ពុជាអាចនឹងត្រូវ
គ្នាជាមួយវៀតណាម ។

នៅខែតុលា វៀតណាមបានចាប់ផ្តើមជ្រើសរើសកងទ័ពនិងរណសិរ្សនយោបាយក្នុងចំណោមជនរៀសខ្លួន

ខ្មែរនៅវៀតណាមខាងត្បូង និងនៅឯនាយសមុទ្រ ។ គោលបំណងគឺដកប៉ុលពតចេញពីអំណាច ។ មើលទៅហាក់ដូចជាហាណូយប្រុងប្រៀបបន្តយុទ្ធសាស្ត្ររបស់គេនៅក្នុងដំណាក់កាលដំបូងនៃសង្គ្រាមប្រឆាំងនឹងអតីតសាធារណរដ្ឋវៀតណាមខាងត្បូង គឺការបង្កើតទ័ពព្រៃដែលគេអាចបញ្ជាបាន ហើយនិងឧបត្ថម្ភផ្នែកពស្តុភារនិងទ័ពដោយ វៀតណាមកុម្មុយនិស្ត ។

ខែវិច្ឆិកា គណៈប្រតិភូដាន់ខ្ពស់វៀតណាមមួយដឹកនាំដោយឡែយន់ បានធ្វើទស្សនកិច្ចនៅទីក្រុងប៉េកាំង។ កម្មវត្ថុនៃការពិភាក្សាមិនត្រូវបានគេប្រកាសឱ្យដឹងទេ ។ ដោយប្រមើលឃើញថា ទស្សនកិច្ចអាចនឹងមានផលដល់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ វិទ្យុភ្នំពេញមិនបានធ្វើការកាត់សម្គាល់អ្វីឱ្យដាក់លាក់ទេ គ្រាន់តែថាជាទស្សនកិច្ចក្នុងន័យមិត្តភាពប៉ុណ្ណោះ ។ តែយោងតាមព័ត៌មានសម្ងាត់វៀតណាម គ្មានភាគីណាមួយលើកបញ្ហាជម្លោះរវាងវៀតណាមកម្ពុជាទៅដាក់ក្នុងអង្គប្រជុំឡើយ ។

ខែធ្នូ១៩៧៧ ការប្រយុទ្ធគ្នានៅតាមព្រំដែនរវាងវៀតណាមនិងកម្ពុជា មានសន្ទុះកាន់តែខ្លាំងក្លាឡើង ។ ហាណូយប្រើយន្តហោះចម្បាំង ក្នុងកាំភ្លើងធំ និងទ័ពប្រហែល២០ពាន់នាក់ក្នុងការវាយសន្ធាប់ដ៏ជំនុំនៅតំបន់ចំពុះសេក ខេត្តស្វាយរៀង (កម្ពុជា) ចម្ងាយតែ៨៨គ.ម.ពីទីក្រុងហូជីមិញ (វៀតណាម) ប៉ុណ្ណោះ ។ ការវាយសន្ធាប់មួយប្រាសនេះគឺគ្រាន់តែចង់សម្តែងប្លន់ដើម្បីឱ្យខ្មែរស៊ីចរចា ។ តែជួយទៅវិញ ខ្មែរក្រហមឥតរាថយ ។ ទីលានប្រយុទ្ធនេះបង្កើតបានជាឆាកមួយក្នុងការបែកបាក់រវាងរដ្ឋាភិបាលវៀតណាមនិងកម្ពុជា ។

៧-កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប្រកួតនឹងរដ្ឋាភិបាលវៀតណាម:

នៅថ្ងៃ៣១ធ្នូ១៩៧៧ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានប្រកាសកាត់ចំណង់ទូតជាបណ្តោះអាសន្នជាមួយសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម ដោយរង់ចាំនូវការដកថយរបស់កងកម្លាំងឈ្លានពាននៃស.ស.វ.ចេញពីទឹកដីពិសិដ្ឋរបស់ក.ប. ហើយនិងការរៀបចំឡើងវិញនូវបរិយាកាសជាមិត្តភាពរវាងប្រទេសទាំងពីរ ។ ក្នុងនាមនៃរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ខៀវសំផនបានអានសុន្ទរកថាមួយស្តីពីការឈ្លានពានរបស់វៀតណាម ។ គាត់បានពន្យល់អំពីគំនិតវៀតណាមក្នុងហេតុការណ៍យ៉ាងៈ “ហេតុជាបន្ទាន់ គឺការប៉ុនប៉ងប្លន់ស្រួចអង្គរ គោកប្រឹប្រជាជនខ្មែរដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាអត់ឃ្លាននៅវៀតណាម ។ ប៉ុន្តែ មូលហេតុគ្រឹះបានត្រូវគេនិយាយថា បំណងដ៏យូរអង្វែងរបស់វៀតណាមគឺចង់បញ្ចូលកម្ពុជាទៅក្នុងសមាជិកនៃសហភាពឥណ្ឌូចិនគ្រប់គ្រងដោយវៀតណាម ។

នៅក្នុងការឆ្លើយតបដំបូងទៅភាគីកម្ពុជា រដ្ឋាភិបាលវៀតណាមបានបញ្ជាក់ថា មានការខ្វែងគំនិតគ្នាលើបញ្ហាទឹកដីនិងព្រំប្រទល់រវាងប្រទេសទាំងពីរ ។ ប៉ុន្តែវៀតណាមបានចោទកម្ពុជាថាបានលើកទ័ពចូលបង្កជម្លោះ

នៅខែឧសភា១៩៧៩ ហើយនិងបានលុកលុយចូលទឹកដីវៀតណាមជាច្រើនលើក ។ ស.ស.វ.អះអាងថាបានសាកល្បងជាច្រើនដងដើម្បីដោះស្រាយជម្លោះ តែត្រូវបានគេទាត់ចោលរាល់តែដង ។ នៅចំពោះមុខគេឯង មេដឹកនាំហាណូយយល់ឃើញថា មានភ័ព្វវាសនាស្តូចស្តើងណាស់ក្នុងការសម្របសម្រួលរវាងពួកគេនិងអតីតៈសម្ពន្ធមិត្ត ។

ការវាយផ្តាច់ប្រាត់ចូលតំបន់ចំពុះសេកនៃប្រទេសកម្ពុជាដោយកងទ័ពវៀតណាម បានត្រូវផ្អាកមុនពេលកំណត់នៅទីក្រុងស្វាយរៀង ក្រោយពីវៀតណាមបានសំពង់ដាដំណំទៅលើសត្រូវរបស់គេ ។ នៅដើមខែមករា១៩៧៩ វៀតណាមបានដកថយពីកម្ពុជាដោយនាំទៅជាមួយនូវអ្នកទោសរាប់ពាន់នាក់ព្រមទាំងជនភៀសខ្លួនផងដែរ ។ ដោយកងទ័ពរបស់គេស្ថិតនៅចម្ងាយតែ៣៨គ.ម.ពីភ្នំពេញប៉ុណ្ណោះ វៀតណាមអាចវាយចូលយកទីក្រុងបានយ៉ាងងាយ ហើយកាន់កាប់កម្ពុជាទាំងមូលផង ។ ប៉ុន្តែ ដូចគេបានប្រាប់អ្នកកាសែតប៉ូលហ្គារីក្រោយមក ថាគេមិនអាចធ្វើដូច្នេះបានតាមផ្លូវនយោបាយ ។ បំណងនៃការវាយលុករបស់គេ គឺគ្រាន់តែបង្កជាក់ទណ្ឌកម្មនិងបង្កន់ដំណើរឈ្លានពានរបស់ខ្មែរក្រហមតែប៉ុណ្ណោះ ។ ទង្វើដូចនេះមិនបានជលឡើយ ។ តែជួយទៅវិញ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានប្រកាសថា ការដកថយរបស់វៀតណាមគឺជាជ័យជំនះដ៏ធំមួយរបស់បដិវត្តកម្ពុជា ដែលមានសារសំខាន់ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ស្មើនឹងបរាជ័យរបស់ចក្រពត្តិអាមេរិកនៅថ្ងៃ១៧មេសា១៩៧៩ ។ ថ្នាក់ដឹកនាំបានអះអាងថា “ជ័យជំនះថ្ងៃ១មករារបស់យើងទៅលើពួកអ្នកដណ្តើមទឹកដី អ្នកវាតទីនិយម និងខ្មាំងយួនឈ្លានពានបានធ្វើឱ្យយើងមានការទុកចិត្តយ៉ាងកក់ក្តៅទៅលើប្រជាជននិងប្រទេសយើង នៅក្នុងបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា និងកងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជា និងនៅក្នុងមាតិកាបក្សនៃសង្គ្រាមប្រជាជន” ។ ដោយមិនរស់ឆ្លើយតបនឹងសេចក្តីស្នើចរចារបស់វៀតណាម ខ្មែរក្រហមបានបន្តការវាយប្រហារចូលក្នុងទឹកដីយួនតទៅទៀត ។

មានដំណើរហេតុខាងគោលដៅយោធាពិតប្រាកដដែលបានជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងទៅលើការសម្រេចរបស់មេដឹកនាំទាំងសងខាង ។ ទីមួយ គឺភាពខុសគ្នាស្រឡះនៃទំហំកងទ័ពរបស់ប្រទេសទាំងពីរ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៧ កងទ័ពក.ប.មានប្រហែល៧០ពាន់ ឯកងទ័ពស.ស.វ.មាន៦១៥ពាន់ ។ ទីពីរ គឺភាពខុសគ្នាខាងផ្នែកគុណភាពនៃគ្រឿងអាវុធយុទ្ធភ័ណ្ឌ ។ កងទ័ពថ្មើរជើងខាងក.ប.មាន៖ រថក្រោះធុនស្រាលបន្តិចបន្តួចជាមួយនឹងអ្នកបើកបរប្រហែល២០០នាក់ ហើយគ្មានទ័ពអាកាសទេ ។ ឯចំណែកខាងស.ស.វ.មានរថក្រោះធុនស្រាលនិងធុនកណ្តាល៩០០គ្រឿង កងទ័ពអាកាសមាន១២ពាន់នាក់ ប្រដាប់ដោយយន្តហោះចម្បាំង៣០០គ្រឿង ។ ទីបី គឺភាពខុសគ្នានៃចំនួនប្រជាជន៖ ក.ប.មានប្រជាជនមិនដល់៧លាននាក់ទេ ឯស.ស.វ.វិញមានជិត៩០លាននាក់ ។ កត្តាសំខាន់ចុងក្រោយ គឺភាពមិនស៊ីគ្នាក្នុងលក្ខខ័ណ្ឌប្រជាជន៖ ប្រជាជនវៀតណាមភាគច្រើន បើទោះជាត្រីក្រក្តីក៏នៅមាន

សុខភាពសមរម្យ ។ ឯចំណែកប្រជាជនខ្មែរវិញ ពាក់កណ្តាលស្ថិតនៅក្នុងភាពហៅហត់ស្គមស្គាំង ទាំងខាងផ្លូវ កាយ ទាំងខាងផ្លូវសតិអារម្មណ៍ ដែលបណ្តាលមកពីការអត់ឃ្លាននិងជម្ងឺ ។

ប៉ុន្តែ ថ្នាក់ដឹកនាំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យធ្វើហាក់ដូចជាមិនដឹងមិនឮ ថាគ្មានគុណវិបុលក្តីនៃកត្តាសម្ភារៈនិង កត្តាមនុស្សទេ ឬក៏ថាកត្តាទាំងនោះមិនជាបញ្ហាអ្វីឡើយ ។ លើសពីនោះទៅទៀត តាមអ្នកនិពន្ធអង់គ្លេស Orwell ពួកគេនៅតែបន្តអួតអាងថាការដកថយរបស់វៀតណាមពីទឹកដីកម្ពុជា បន្ទាប់ពីបានធ្វើឱ្យពួកខ្មែរក្រហមខូចខាត យ៉ាងដំណំ ថាជាជោគជ័យរបស់កម្ពុជា ។ សំណួរតែមួយគត់របស់គេគឺថា តើហេតុអ្វីបានជាកម្ពុជាឈ្នះ ? ចម្លើយ ត្រូវបានឆ្លើយនៅក្នុងការឃោសនារបស់បក្សមួយតាមវិទ្យុភ្នំពេញថា :

“ទាំងបក្ស ទាំងកងទ័ព ទាំងប្រជាជន យើងមានចំណែករួមគ្នាក្នុងការយកជ័យជំនះលើវៀតណាម ពីព្រោះ ថ្មីៗនេះ យើងទើបនឹងបានធ្វើឲ្យចក្រពត្តិអាមេរិកបរាជ័យ ហើយយួនមិនមែនខ្លាំងជាងអាមេរិកទេ ។ បើ ទោះជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏នៅមានអ្នកខ្លះនិយាយថា វៀតណាមជាប្រទេសធំ មានប្រជាជន៥០លាន នាក់ ហេតុអ្វីបានជាចាញ់កម្ពុជាដែលមានប្រជាជនតែ៨លាននាក់នោះ ? យើងឈ្នះយួន ពីព្រោះយើង ត្រូវតែឈ្នះយួន ។ នេះគឺជាចំណុចសំខាន់ ។”

ម្យ៉ាងទៀត រឿងឃោធាក៍ដូចជារឿងនយោបាយក្នុងស្រុកដែរ ។ យើងអាចយកជ័យជំនះបានលើកម្លាំងមួយ ដែលគ្មានគុណភាពជាមួយនឹងយើង ។ កិច្ចការនេះតម្រូវឱ្យយើងធ្វើការគន់គូររៀបចំផែនការឱ្យបានហ្មត់ចត់ :

“យើងមានគ្នាតិច ហើយយើងត្រូវប្រឈមមុខនឹងកម្លាំងដែលមានគ្នាច្រើន ។ ដូច្នេះ យើងត្រូវត្រៀមកម្លាំង ឲ្យបានជាអតិបរមា ដើម្បីសម្លាប់ខ្លាំងឲ្យបានយ៉ាងច្រើនបំផុត , នេះជាពាក្យស្លោករបស់យើង ។ បើនិយាយ ពីចំនួន ខ្មែរម្នាក់ត្រូវសម្លាប់យួន៣០នាក់ ។ បើយើងអនុវត្តផែនការនេះបាន យើងពិតជាឈ្នះ ។ យើងអាច នឹងឈ្នះយួន បើទោះជាគេមានគ្នាប៉ុន្មានក៏ដោយ... ។ មកទល់នឹងពេលនេះ យើងមានជោគជ័យក្នុងការ អនុវត្តពាក្យស្លោក“មួយទល់សាមសិប”របស់យើង... បានសេចក្តីថា យើងងាប់មួយ យួនងាប់សាមសិប ។”

ការពោលអះអាងនេះគឺជាការប្រឌិតសុទ្ធសាធ ។ បើគិតតាមភាពសមទំនងនៃរូបមន្តនេះ កម្ពុជាប្រជា- ធិបតេយ្យមានសង្ឃឹមជានិច្ចក្នុងការធ្វើសង្គ្រាមជាមួយវៀតណាមក្នុងអនាគត :

“ក្នុងរូបមន្តនេះ យោធាខ្មែរម្នាក់ស្មើនឹងយោធាយួនសាមសិបនាក់ ... ។ បើយើងមានកងទ័ពពីរលាននាក់ យួនត្រូវមានកងទ័ពហុកសិបលាន ។ ដូច្នេះ ទ័ពពីរលានវាលើសពីគ្រប់គ្រាន់ទៅហើយ ព្រោះយួនមាន ប្រជាជនតែ៥០លានប៉ុណ្ណោះ ។ យើងមិនត្រូវការមានប្រជាជន៨លាននាក់ទេ ។ យើងត្រូវការកងទ័ពតែ

**ពីរលានប៉ុណ្ណោះ ដើម្បីកម្ទេចយួន៥០លាននាក់ , ហើយយើងនៅសល់ប្រជាជន៦លានទៀត ។ យើងត្រូវ
តែអនុវត្តវិធានការសឹកបែបនេះ ដើម្បីបានសម្រេចជ័យជំនះ ។”**

យើងឃើញហើយថា ខ្មែរក្រហមអ្នកដាន់លើអ្នក ។ គេថា “គេបានកម្ទេចរឿតណាម គេបាននិងបន្តដាក់
ទណ្ឌកម្មសត្រូវរបស់គេតទៅទៀត និងថាវិសកងទ័ពឱ្យបានពីរលាន ពីក្នុងចំណោមប្រជាជនដែលកំពុងខ្សោះ
ខ្យល់ ស្តុមស្តាំងស្តាំងស្លាក់ដើម្បីកម្ទេចរឿតណាម៥០លាន”។

ដោយពិចារណាអំពីទស្សនៈមិនសមរម្យរបស់ខ្មែរក្រហម (ជំនឿរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទៅលើឧត្តមភាព
នៃភាពកម្សៅរបស់គេ) យើងបានរកឃើញនូវជំនឿអរូបិយជាទូទៅនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រពីអតីតកាល ។ យើងនឹង
លើកឧទាហរណ៍មួយអំពីការបោះបង្គោលប្រចាំនឹងរឿតណាមកាលពីឆ្នាំ១៩២០ ដឹកនាំដោយព្រះសង្ឃនាម **គង់ (១) :**

**“នៅពេលដែលយើងជាយួនលើកទ័ពចូលមកហើយ ភិក្ខុកែសត្រូវសែកមន្តអាគម ព្រោះព្រំលាស់ទឹកលើ
ក្បាលពលទាហាន ដើម្បីកុំឲ្យយួនកម្ទេចនៅក្នុងសមរភូមិ ។ បើយួនបាញ់មក មន្តអាគមនោះអាច
បញ្ចៀសត្រាប់បាន ។ ពេលភិក្ខុកែព្រោះព្រំរួចហើយ ពលទាហានលែងខ្វល់ពីអ្វីទាំងអស់ រួចហើយចេញ
ទៅប្រយុទ្ធជាមួយយួន ។”**

នេះជាការពិសោធន៍មួយដែលខ្មែរក្រហមយកជាជំនឿ ក្នុងរូបមន្ត“មួយទល់នឹងសាមសិប” ។ តែខុស
គ្នាត្រង់ថា ខ្មែរក្រហមមិនយកមន្តអាគមព្រោះព្រំមកប្រើ គឺគេយកមនោគន្ធវិជ្ជាម៉ាក់-ឡើងនិងគំនិតម៉ៅ រួមផ្សំ
នឹងកងទ័ពបដិវត្តខ្មែរដែលធ្វើ“សង្គ្រាមប្រជាជន”សុទ្ធសាធដើម្បីប្រយុទ្ធតទល់ជាមួយនឹងពួក“ប្រតិកិរិយា” បរទេស
ឈ្លានពាន ។ ទ្រឹស្តីជ្រុលនិយមម៉ៅដែលខ្មែរក្រហមអនុវត្តក្នុងការសម្រេចគោលដៅណាមួយនោះ គឺជាកិច្ចការ
លំបាកមួយដែលទំនងជាមិនអាច និងពិតជាមិនអាចទៅរួចសោះឡើយ ។

៤-រឿកណាមប៉ុនប៉ងធ្វើការផ្សាយរកក្រុមខ្មែរបោះបោះ

បន្ទាប់ពីមានការផ្តាច់ទំនាក់ទំនងទូតជាមួយកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមក រឿកណាមបានចាប់ផ្តើមធ្វើការ
យោសាណាប្រចាំនឹងសហ្សឺដិក័យ (ការភ័យខ្លាំង) ដែលកើតមាននៅក្នុងស្រុកដោយពួកខ្មែរក្រហម ។ ចន្លោះខែ
មករានិងមិថុនា១៩៧៨ ហាណូយប្តូរឈ្មោះខ្មែរក្រហមជាបន្តបន្ទាប់ ពី “រដ្ឋអំណាចកម្ពុជា” ទៅ “រដ្ឋអំណាច
ភ្នំពេញ” , ពី“រដ្ឋអំណាចភ្នំពេញ”ទៅ “បទប៉ុលពត-អៀងសារី” ។ ការស្រឡាត់ដាន់បានសរសេរថា :

**“បទប៉ុលពត-អៀងសារីបានបង្ហាញខ្លួនឲ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ថា ពួកខ្លួនជាយតករដ៏ត្រូវឲ្យខ្ពើមរមើមប៉ាង
គេក្នុងពាក់កណ្តាលទីពីរនៃសតវត្សនេះ ។ តើអ្នកណានៅពីក្រោយខ្នងយតករដែលដៃប្រឡាក់ដោយ**

ឈាមប្រជាជនកម្ពុជា រួមទាំងជនជាតិចាម ជនជាតិវៀត និងជនជាតិហ្វា ? គ្មានអ្វីឲ្យអស្ចារ្យដល់
ពិភពលោកឡើយ ។ បទប្បល្លត-អៀងសារីត្រាន់តែជាឧបករណ៍ដ៏ថោកទាបនៃសត្រូវដែលប្រឆាំងនឹង
សន្តិភាពនិងមនុស្សជាតិតែប៉ុណ្ណោះ ។ អំពើរបស់ពួកគេកំពុងតែធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅរកការសម្លាប់ជាតិឯង ។
នេះគឺជាការសម្លាប់ពូជសាសន៍ដ៏ពិសេសមួយ ។ យើងត្រូវបញ្ឈប់ការប្រល័យជាតិឯងនេះ ។ យើង
ត្រូវបញ្ឈប់ការប្រល័យពូជសាសន៍ពិភពលោកដែលបទប្បល្លត-អៀងសារី !”

ការអំពើនាវាឱ្យជួយសង្គ្រោះប្រជាជនកម្ពុជាពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍មិនមែនគ្រាន់តែនិយាយឱ្យពិរោះ
ស្តាប់ប៉ុណ្ណោះទេ ។ នៅក្នុងបរិបទនៃការរើសអើងជាអន្តរជាតិដ៏ទូលំទូលាយមួយដែលធ្វើឡើងដោយទីក្រុងហា-
ណូយ **នេះគឺជាការប៉ិនប៉ងស្របច្បាប់មួយដើម្បីផ្តល់រាល់របបកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា** ដែលនឹងកើតមានឡើងក្នុងពេល
ចាប់។ ។ សំណួរមិនមែនស្ថិតនៅក្នុង“ប្រសិនបើ”ទេ តែស្ថិតនៅក្នុងថា “តើពេលណា ហើយរបៀបណា” ។

នៅក្នុងប្តូរខែដំបូងនៃឆ្នាំ១៩៧៨ វៀតណាមបានបង្កើតបណ្តាញជំរុំសម្ងាត់មួយ ដើម្បីបង្កើត“កងទ័ព
រំដោះខ្មែរ”ពីក្នុងចំណោមជនភៀសខ្លួន និងជនស៊ីវិលខ្លះទៀតដែលត្រូវគេកៀរព័កម្ពុជាទៅវៀតណាម ។

ប៉ុលពតបានជួយពង្រីក“កងទ័ពរំដោះ”នេះ ដោយបានបន្ថែមសហ្វូដិក៍យទៅលើតំបន់បូព៌ានៃកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ
១៩៧៨ ។ ដោយមិនយល់អំពីការចំណេញទៅលើវៀតណាមដែលបណ្តាលពីអំពើរបស់ខ្លួន ប៉ុលពតបានសន្និដ្ឋាន
ថា ភូមិភាគបូព៌ាជាសំបុកនៃពួកក្បត់ ។ ហេតុនេះហើយបានជាយោធាភូមិភាគនិរតី និងកងកម្លាំងសន្តិសុខមជ្ឈិម
បក្ស បានលើកទ័ពទៅភូមិភាគបូព៌ាដើម្បីកម្ទេច“ពួកក្បត់លាក់ខ្លួន” ។

គ្មានភស្តុតាងណាមួយបានបញ្ជាក់ថា ជនដែលពួកប៉ុលពតសម្លាប់នោះជាភ្នាក់ងាររបស់វៀតណាមឡើយ។
តាមពិត រឿងនេះធ្វើឲ្យហាណូយយល់ស្របទាំងស្រុង ពីព្រោះវាបានបម្រើនូវចន្លោះឆ្ងាយរបស់ហាណូយ ក្នុងការ
ធ្វើឱ្យពិភពលោកជឿថា សម្ព័ន្ធមិត្តខ្មែរក្រហមថ្មីរបស់គេគឺជាអ្នកប្រឆាំងដាច់ខាតនឹងបដិវត្តប៉ុលពត ។ ផ្ទុយទៅវិញ
ពួកអ្នកដែលប៉ុលពតប៉ុនប៉ងសម្លាប់នោះ គឺសុទ្ធតែជាអ្នកដែលមានកត្តិភាពទទួលបានបញ្ជាពីថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហម
កាលពីបីឆ្នាំមុន ។ បញ្ហាទាំងនោះមានទាក់ទងនឹងការវាយប្រហារជនជាតិវៀតណាម និងអាណិកជនខ្មែរ
ក្នុងទឹកដីយួន ហើយដែលត្រូវបានទទួលនូវការគាំទ្រយ៉ាងសាហាវពីវៀតណាម ។ ជនក្បត់ប៉ុលពតដ៏សំខាន់
ម្នាក់ឈ្មោះ**សោតិម** ដែលបានធ្វើអត្តឃាត គឺជាលេខាធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៃការិយាល័យនយោបាយប.ក.ក. នៃភូមិភាគ
បូព៌ា ។ គាត់ជាអ្នកគាំទ្រដ៏ប្តូរផ្តាច់ម្នាក់ក្នុងការប្រឆាំងនឹងវៀតណាម ។ អ្នកដឹកនាំវៀតណាមជឿថា គេអាចដោះ
ស្រាយបញ្ហាជាមួយកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានយ៉ាងងាយ ដោយលើកទ័ពចូលកម្ទេចកម្ពុជាតែក្នុងរយៈពេលម្ភៃបួន

ម៉ោង ។ ប៉ុន្តែ ហាណូយបានគ្រោងផែនការឱ្យបានសមហេតុសមផល ទាំងខាងទ្រឹស្តី ទាំងខាងនយោបាយដើម្បី
ឈោងទៅចាប់គោលដៅ ។ នៅក្នុងពេលពិភាក្សាគ្នាអំពីដំហររបស់វៀតណាម ក្នុងខែមីនា១៩៧៦ **ត្រាន់ត្វាន**
សមាជិកម្នាក់នៃគណៈកម្មាធិការកណ្តាលប.ក.វ.បានផ្តល់គំនិតខ្លះអំពីទស្សនៈរបស់យួនកុម្មុយនិស្ត ។ គាត់បាន
ប្រៀបធៀបកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៧៦ទៅនឹងចេកូស្តូរ៉ាគឺឆ្នាំ១៩៦៨ ។ នៅចេកូពួក **ប្រតិបដិវត្ត**បានផ្តល់រំលឹកអំណាចបដិវត្ត។
ដោយហេតុនេះ ជាការចាំបាច់គេត្រូវតែបញ្ចូលទ័ពមកពីខាងក្រៅ ។ ផ្ទុយទៅវិញក្នុងករណីកម្ពុជា តាំងពីដើមដំនះ
របស់បដិវត្តន៍១៩៧៥មក អំណាចមិនបានផ្លាស់ប្តូរទេ ។ហាណូយយល់ថា កងទ័ពប.ក.ក.វ.នាំល្អណាស់ ប៉ុន្តែកង
ទ័ពនេះរលេះរលួយក៏ដោយសារប៉ុលពត និងអៀងសារីនេះឯង ។

ក៏ប៉ុន្តែ នៅមានភាពសមរម្យមួយទៀតដែរដោយមិនចាប់ឈ្លានពាន ។ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥មក ចិនតែង
ចោទប្រកាន់វៀតណាមថាជាអ្នកវាតទីនិយមនិងជាអ្នកអនុគ្រភាពនិយម ។ គេបានចោទរួចទៅហើយថាការឈ្លាន
ពានរបស់វៀតណាមចូលកម្ពុជា ជាការបណ្តាលឱ្យខាតបង់ដល់អាជ្ញាធរវៀតណាម ជាពិសេសនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍និង
នៅក្នុងចលនាបដិវត្តនៃតំបន់ ។ បើសិនជាសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាមឈ្លានពានកម្ពុជា អំពើនេះនឹង
អាចធ្វើឱ្យលាវមានការព្រួយបារម្ភ ដែលមិនមែនជាផលប្រយោជន៍របស់វៀតណាម ។ ម្យ៉ាងទៀតត្រាន់ត្វានយល់
ឃើញថា ចិនអាចនឹងចូលកាន់កាប់លាវ ។

នៅពេលជាមួយគ្នានោះដែរ ត្រាន់ត្វានបានកត់សម្គាល់ថា “គោលបំណងធំបំផុតរបស់វៀតណាមគឺចង់
មិត្តភាពជាមួយកម្ពុជាឡើងវិញ” ។ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គាត់គ្មានសង្ឃឹមថាបំណងនោះនឹងបានសម្រេច
តាមការចរចាសន្តិភាពក្នុងអនាគតឡើយ ។ ការប្រែប្រួលនៅកម្ពុជាត្រូវតែមាន ហើយកិច្ចការនេះត្រូវស៊ីពេល
ច្រើន ។ នយោបាយផ្តាច់ការរយៈពេលនៃរបបប៉ុលពត បានធ្វើឱ្យប្រជាជនស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពមួយដ៏ពិបាក ជាទី
បំផុត ។ ឡេយន់បានហៅប្រព័ន្ធដែលកំពុងមាននៅកម្ពុជាថា “គុកអ្នកទោសកុម្មុយនិស្ត” ។ ប៉ុន្តែ បើទោះជាមាន
ចលនាស្នើរើប៉ះនៅខាងក្នុងក៏ដោយ ក៏ចលនានោះនៅខ្វះរចនាសម្ព័ន្ធឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ។

ដូច្នេះ ដើម្បីឱ្យនយោបាយនេះមានន័យ គេត្រូវមានការឧបត្ថម្ភនយោបាយពីវៀតណាម និងរៀបចំធ្វើការ
បះបោរបដិវត្តនៅក្នុងកម្ពុជា ។ ដោយសម្លឹងឃើញថាមានអ្នកដែលស្មោះត្រង់នឹងវៀតណាមនៅក្នុងជួរដឹកនាំខ្មែរ
ក្រហម យួនសង្ឃឹមថាគេអាចនឹងរៀបចំដាក់ក្រុមកុម្មុយនិស្តនិយមវៀតណាមឡើងវិញនៅកម្ពុជា ។ ប៉ុន្តែ បញ្ហា
នៅត្រង់ថា តើយុទ្ធវិធីឧបត្ថម្ភ“សង្គ្រាមប្រជាជន”នេះបានជោគជ័យដែរឬទេ ?

ចុងខែឧសភា១៩៧៦ ការប្រយុទ្ធគ្នាបានចាប់កើតឡើងនៅតាមព្រំដែននៃប្រទេសទាំងពីរ ។ ការទម្លាក់

គ្រាប់បែកពីទីពាក្យសៀវភៅសាមសិបដងក្នុងមួយថ្ងៃ ធ្វើឱ្យខ្មែរក្រហមទទួលការខូចខាតយ៉ាងដំណំ ។
នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ “ កងទ័ពរំដោះ ” ប្រជាជនកម្ពុជាស្ថិតនៅក្រោមអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមនៃតំបន់ ២០៣
(កូមភាគបូក) ដែលអ្នកខ្លះបានចូលរួមក្នុងការបះបោរខែមេសានិងឧសភា ហើយដែលអ្នកទាំងអស់នោះបានភៀស
ខ្លួនទៅរៀតណាមដើម្បីគេចពីការចោលសម្អាតរបស់ប៉ុលពត ។

៤-ការសម្រេចចិត្តរបស់រៀតណាមក្នុងការឈ្លានពានកម្ពុជា:

នៅរវាងពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៦ រៀតណាមយល់ឃើញថា កុហកម្មពិសោធមួយកាលពីមុនដែលគេបាន
យកគំរូតាម “ សង្គ្រាមប្រជាជន ” របស់ប្រធានម៉ៅនោះមិនបានជោគជ័យទេ ។ អង្គភាពយោធាដែលស្មោះត្រង់នឹង
ប៉ុលពត និងនគរបាលមជ្ឈិមបក្សមានអំណាចខ្លាំងណាស់ ។ ដំណោះស្រាយតែមួយគត់គឺ លើកទ័ពចូលឈ្លានពាន
តាមធម្មតា ដូចដែលសហភាពសូវៀតធ្លាប់បានធ្វើនៅចេកូកាលពីឆ្នាំ១៩៦៨ដូច្នោះដែរ ។

ថ្ងៃ២១មិថុនា ការិយាល័យនយោបាយបក្សកុម្មុយនិស្តរៀតណាមបានបញ្ជូនគណៈប្រតិភូមួយ ដឹកនាំដោយ
ឡេយន់ ទៅធ្វើទស្សនកិច្ចនៅម៉ូស្គូដែលមានរយៈពេលពីប្រាំពីរទៅប្រាំបួនថ្ងៃ ។ គោលបំណងនៃទស្សនកិច្ចនេះ គឺ
ដើម្បីជួបជាមួយ ឡេអូនីដ ប្រេសណូវ និងអ្នកដឹកនាំសូវៀតផ្សេងទៀត ដើម្បីប្តូរយោបល់គ្នាអំពីស្ថានភាពរ៉ាំរ៉ៃនៅ
រៀតណាម និងបញ្ហាអន្តរជាតិសំខាន់ៗមួយចំនួន ។ សេចក្តីស្នើរបស់មេដឹកនាំគណៈប្រតិភូរៀតណាម (រដ្ឋមន្ត្រី
ក្រសួងការបរទេសឡេយន់) បានបញ្ជាក់ថា ស្ថានភាពរ៉ាំរ៉ៃនៅរៀតណាមបានត្រូវកំណត់ក្នុងទិដ្ឋភាពច្រើន
យ៉ាង ដោយ “ សង្គ្រាមរបស់កម្ពុជាប្រឆាំងនឹងស.ស.វ ” និងដោយអាកប្បកិរិយារបស់ដល់ជាតិចិននៅរៀតណាម
ដែលមេដឹកនាំហាណូយជឿថាមានការទាក់ទងគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធ ។ ប.ក.វ.បានទស្សន៍ទាយទុកជាមុនថា “ ស្ថាន-
ភាពរ៉ាំរ៉ៃនឹងរីកចម្រើនឡើង ដែលយើងត្រូវការពិគ្រោះយោបល់ជាបន្ទាន់ឱ្យបានទាន់ពេលជាមួយសមមិត្តសូវៀត ” ។
ទ្រឹព្យបានបញ្ជាក់ថា ឡេយន់ “ មានបំណងចង់ធ្វើនូវសម្តីជាច្រើនដល់ថ្នាក់ដឹកនាំប.ក.ស.ស. (បក្សកុម្មុយនិស្តសហ-
ភាពសូវៀត) នៅម៉ូស្គូ ” ។ ចំណែកឯមន្ត្រីការបរទេសរៀតណាមវិញមិនបានឱ្យអ្នកណាដឹងអំពីទស្សនកិច្ចនេះឡើយ ។

គួរឱ្យស្តាយ ដោយយើងគ្មានឯកសារកំណត់ហេតុនៃអង្គប្រជុំសម្ងាត់នៅម៉ូស្គូនោះ ។ ប៉ុន្តែ មន្ត្រីជើងចាស់
រៀតណាមមួយរូបបានឱ្យដឹងថា នៅខែមិថុនា១៩៧៦ កម្មាភិបាលនយោបាយយួនកុម្មុ.បានត្រូវគេប្រាប់ឱ្យដឹងថាគេ
កំពុងរៀបចំចូលឈ្លានពានកម្ពុជាហើយ ។ បើទោះជាគេមិនពិភាក្សាគ្នាជាចំហក៏ដោយ គោលបំណងនៃការប្រជុំ
គឺ រៀតណាមចង់បានការគាំទ្រខាងផ្នែកនយោបាយនិងយោធាពីសូវៀត ក្នុងករណីដែលស្ថានភាពរ៉ាំរ៉ៃតែងតែ
ឡើងនាអនាគត ឬក៏យ៉ាងហោចណាស់ រៀតណាមចង់បានការធានាពីសូវៀតនៅពេលដែលមានការវាយបកពី

យោធាចិន ។ សូរៀតគ្មានបំណងធ្វើសង្គ្រាមជាមួយចិនដោយសាររឿងរឿងតណាមនិងកម្ពុជានោះទេ តែគេមិនបានបញ្ជាក់ពីបំណងនោះឡើយ ។ ប៉ុន្តែ កតិកាសញ្ញាមិត្តភាពនិងសហប្រតិបត្តិការមួយបានត្រូវចុះហត្ថលេខាជាសាធារណៈនៅម៉ូស្កូ ក្នុងខែវិច្ឆិកា ។

នៅក្នុងសន្និសីទកាសែតថ្ងៃ២៩កក្កដា១៩៧៨ មន្ត្រីការបរទេសវៀតណាមម្នាក់បានប្រាប់ការជាស្មោះស្ម័គ្រប្រចាំហាណូយថា ខ្មែរក្រហមបានប្រមូលផ្តុំ៤៩កងពល ក្នុងចំណោម១៧កងពលនៃយោធាកម្ពុជា និង១៦កងវៈសេនាជំនេរដែលរៀតណាម ។

នៅក្នុងអង្គប្រជុំមួយជាមួយទូតសូវៀតប្រចាំហាណូយ ដើមខែកញ្ញា១៩៧៨ ឡេយន់បានបញ្ជាក់ថា ការិយាល័យនយោបាយនៃប.ក.វ.បានដាក់កម្មវិធីយ៉ាងហ្មត់ចត់នូវ“ដើម្បីចាត់ការរៀងកម្ពុជាឱ្យបាននៅដើមឆ្នាំ១៩៧៩” ។ គាត់បានកត់សម្គាល់ថា តាមការគន់គូរបស់វៀតណាមប្រតិកម្មរបស់ចិនអាចនឹងត្រូវផ្លាស់ប្តូរ ។

ឡេយន់បាននិយាយថាៈ បើចិនមិនចង់ឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរនៅកម្ពុជាដែលខ្លួនមិនចូលចិត្តដែរនោះ ចិនគួរបញ្ជូនទ័ព១០កងពលទៅកម្ពុជា ។ តែគាត់គិតថា ចិនមិនអាចធ្វើដូច្នោះបានឡើយ ព្រោះការដឹកនាំទ័ពតាមផ្លូវសមុទ្រទៅកម្ពុជាពិបាកណាស់ ។ បើចង់វាយតាមដីគោកពីទិសខាងជើងវិញក៏រត់តែយ៉ាងហោចទៅទៀត ហើយមកទល់នឹងពេលនេះ ចិនក៏នៅមិនទាន់ចាត់ចែងធ្វើអ្វីនៅឡើយទេ ។ ជាបន្ថែម ឡេយន់បានសង្កត់ធ្ងន់ថា វៀតណាមមិនអាចរង់ចាំទាល់តែចិនពង្រឹងជំហររបស់គេនៅកម្ពុជាឡើយ ។

ឡេយន់ក៏បាននិយាយផងដែរអំពីការទំលើងប្រែប្រួលរបស់វៀតណាម ក្នុងការជ្រើសរើសក្រុមអ្នកតស៊ូបះបោរនៅកម្ពុជា ។ គាត់បានអះអាងថា មានទ័ពខ្មែរ៩កងវៈសេនាតូចកំពុងហ្វឹកហ្វឺនដោយវៀតណាម ។ ហើយក៏បានព្យាករណ៍ថាមានគណៈតំបន់ម្តេចនាក់ ដែលមានសមាសចិត្តជាមួយវៀតណាម បានងើបឡើងបះបោរប្រឆាំងនឹងរបបក្នុងពេញ ។ ឡេយន់បានអះអាងថា វៀតណាមព្យាយាមភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងជាមួយ **សោភ័យហៅ ស៊ីវណ្ណា** ។ មេដឹកនាំបានបញ្ជាក់ថា“គាត់(សោភ័យ)ជាមនុស្សរបស់យើង” ហើយថាហាណូយមានបំណងឱ្យ **សោភ័យ**“ដឹកនាំចលនាតស៊ូនៅក្នុងកម្ពុជា” ។ ជាថ្មីម្តងទៀត ឡេយន់បានបញ្ជាក់អំពីជំនឿរបស់គាត់ក្នុងឆ្នាំកន្លងទៅថានួនជាសមាជិកនៃថ្នាក់ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហម“ជាមនុស្សម្នាក់ដែលមានសមាសចិត្តជាមួយវៀតណាម” ។ ក្នុងពេលធ្វើទស្សនកិច្ចនៅប្រទេសចិន បើទោះជា **នួនជា** បានថ្លែងសុំរកថាប្រឆាំងនឹងវៀតណាមក៏ដោយ ឡេយន់នៅតែអះអាងថា “នេះមិនមែនជាលក្ខណៈទស្សនៈនយោបាយរបស់នួនជាទេ តែវាជាការបង្ខិតបង្ខំពីអាជ្ញាធរក្នុងពេញ ឱ្យនួនជាធ្វើដូច្នោះ ។ យើងយល់ច្បាស់ណាស់ពីស្ថានភាពរបស់គាត់” ។

ក្នុងចំណោមខ្មែរកម្ពុជានិស្សដែលសហការជាមួយវៀតណាម ឡើយនូវទុកចិត្តទៅលើពួកខ្មែរដែលជាអតីតសមាជិកប.ក.ត.តែប៉ុណ្ណោះ ។ ហេតុការណ៍នេះ រួមផ្សំជាមួយនឹងអត្តសញ្ញាណនៃអាណិតជនវៀតណាមដងជាមូលដ្ឋានដ៏សមរម្យដើម្បីសម្គាល់បុគ្គលដែលស័ក្តិសមនឹងទទួលឥទ្ធិពលនយោបាយពីយួនកុម. ។ ទស្សនៈនយោបាយរបស់ឡើយនូវនៅតែស្មានខុស ចំពោះអាកប្បកិរិយាជាហូរហែរបស់នួនជានិងសុនសេន ។ មេខ្មែរក្រហមទាំងពីរនាក់នៅតែស្មោះត្រង់ជាមួយប៉ុលពត ។ សុនសេនទើបតែឈប់ត្រូវរ៉ូវជាមួយប៉ុលពតនៅខែមិថុនា១៩៩៧នេះទេ ដោយសារមានការបែកបាក់គ្នានៅក្នុងចលនាខ្មែរក្រហម ។ ស្រដៀងគ្នានោះដែរ នៅពេលដែលអៀងសារីផ្តាច់ខ្លួនពីប៉ុលពតដែលរួចរាល់អំណាច ហើយដែលត្រូវចាប់ឃុំឃាំងដោយអតីតសមមិត្តក្បាលរឹង ទើបនួនជាក្លាយខ្លួនជាអ្នកប្រឆាំងនឹងប៉ុលពត ។ ព្រឹត្តិការណ៍ជាប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ នាំឱ្យយើងចង់ដេញដោលសួរឡើយនូវ អំពីការវាយតម្លៃរបស់គាត់ទៅលើគណៈកូមិកាតបូព៌ា **សោភ័យ** ផងដែរ ។ កាលនោះ ឡើយនូវអះអាងថា ប.ក.វ.ព្យាយាមទាក់ទង **សោភ័យ** ដែលជននេះបានស្លាប់បាត់តាំងពីថ្ងៃទៅហើយ ។

តើការភាន់ច្រឡំរបស់ឡើយនូវនេះ គ្រាន់តែជាលទ្ធផលដែលគាត់ខំព្យាយាមបញ្ចុះបញ្ចូលគូសន្តនាសូរៀតជាមួយនឹងសុទ្ធិដ្ឋិនិយមខាងផ្នែកនយោបាយរបស់គាត់ឬ ? វាអាចដូច្នេះមែន ។ ប៉ុន្តែ វាជាការខ្មាស់គេធំណាស់បើគេដឹងថា ទស្សនវិស័យរបស់វៀតណាមមានការដាច់ទាក់ទិនមួយផ្នែក ជាមួយនឹងមនុស្សដែលស្លាប់ថ្ងៃហើយនោះ ។ ដូច្នេះ គេត្រូវសន្និដ្ឋានអំពីកម្រិតនៃការយល់ដឹងរបស់ឡើយនូវ ។ មេដឹកនាំវៀតណាមចេះតែហាក់លោតដោយគ្មានមូលហេតុសមរម្យអំពីទស្សនៈនយោបាយរបស់មេដឹកនាំខ្មែរ នៅលើមូលដ្ឋានដែលកត្តាមិនទាក់ទងគ្នា ។

នៅខែតុលា វិទ្យុវៀតណាមបានចាប់ផ្តើមផ្សាយនូវអត្ថបទរបស់កាសែតវៀតណាម ដែលនិយាយថាអាចនឹងមានការបោះឆ្នោតនៅកម្ពុជា ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងវិសុទ្ធិកម្ម (ការធ្វើឱ្យសុទ្ធ) សមាជិកនៅក្នុងបក្សកម្ពុជានិស្សកម្ពុជា និងកម្មាភិបាលនយោបាយក្នុងកងទ័ព ។ វិទ្យុក៏បានផ្សាយផងដែរនូវសេចក្តីអំពាវនាវរបស់ជនជាតិខ្មែរ ដែលអះអាងថាជាអតីតសមាជិកនៃកងទ័ពប.ក.ត.ឲ្យងើបឡើងប្រឆាំងនឹងបន្ស័យប៉ុលពត-អៀងសារី ឬរត់ចោលជួរចូលព្រៃជាមួយប្រជាជន ឬរត់ទៅប្រទេសវៀតណាម ។ ទាំងអស់នេះ សុទ្ធតែជាផែនការនយោបាយរៀបចំឡើងដើម្បីការវាយលុកផ្តាច់ព្រ័ត្ររបស់កងយោធាវៀតណាមទៅលើបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

ទីភ្នាក់ងារពត៌មានបារាំងបានរាយការណ៍ថា សហភាពសូវៀតបានដឹកមកដាក់នៅកំពង់ផែវៀតណាមនូវរថក្រោះធុនធំមួយចំនួន យន្តហោះចម្បាំង កាំជ្រួចផ្ទាំង និងគ្រាប់រំសេវ ។

ថ្ងៃពុធ វិទ្យុហាណូយបានប្រកាសអំពីការបង្កើតរណសិរ្សប្រឆាំងជាតិកម្ពុជាដើម្បីសង្គ្រោះជាតិ នៅក្នុង

តំបន់រំដោះនៃប្រទេសកម្ពុជា ។ គេនិយាយថា ណេស៊ីក្រនេះបានត្រូវបង្កើតឡើងនៅក្នុងអង្គប្រជុំមួយដែលមាន
“មនុស្ស២០០នាក់តំណាងប្រជាជនខ្មែរគ្រប់ស្រទាប់វណ្ណៈ” ។ គេមិនដឹងពីកាលបរិច្ឆេទនៃអង្គប្រជុំនោះទេ ប៉ុន្តែ
គេថាគណៈកម្មាធិការកណ្តាលមួយមាន សមាជិកដប់បួននាក់បានត្រូវជ្រើសតាំងឡើង ដោយមាន **ហេងស៊ិន** ជា
ប្រធាន ។ ហេងស៊ិនជាអតីតសមាជិកបក្សក្នុងអង្គការនយោបាយក្រុមភាគបូព៌ា និងជាអតីតស្នងការនយោបាយ
និងជាមេបញ្ជាការកងពលលេខ៤ ។ វិទ្យុហាណូយនិយាយថា៖

**“អង្គប្រជុំក៏បានសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទ៍ផងដែរនូវគោលការណ៍១១ចំណុច ស្តីអំពីកាតព្វកិច្ចនិងទិសដៅរបស់
បដិវត្តន៍កម្ពុជា និងអំពាវនាវដល់ប្រជាជនខ្មែរឲ្យរើបឡើងតស៊ូ ដើម្បីផ្តល់រាល់បទបក្សពួកនិយមប៉ុលពត-
អៀងសារី ហើយនិងដើម្បីកសាងនូវកម្ពុជាមួយដែលមានសន្តិភាព ឯករាជ្យ ប្រជាធិបតេយ្យ អព្យាក្រឹត
មិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ ដើម្បីឈានទៅកាន់សង្គមនិយម ។”**

វៀតណាមបានបង្កើតគ្រឹះនៃរដ្ឋាភិបាលអាយ៉ង ដែលគេមានបំណងលើកបន្តបន្ទាប់នៅភ្នំពេញ ។ **ការធ្វើយ៉ាង
នេះគឺដើម្បីយកលេសសម្រាប់ការឈ្លានពានរបស់គេ ។**

ក្នុងពីរអាទិត្យដំបូងនៃខែធ្នូ ទ័ពវៀតណាមពីរកងពលបានធ្វើដំណើរចូលក្រុមភាគបូព៌ា ដោយប្រុងប្រយ័ត្ន
បានចម្ងាយ១១២គ.ម.នៅក្នុងដីខ្មែរ ។ បន្ទាប់មក នៅថ្ងៃ២៩ធ្នូ ហាណូយបើកការវាយលុកគ្រប់មុខព្រួញដោយ
ប្រើទ័ព៣០កងពល មានទាហានជាង១៥០ពាន់នាក់ ។ កងទ័ពនេះយកបានភ្នំពេញ ថ្ងៃពិមក១១៩៧៩ ។ សា-
ធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាក៏ត្រូវបានបង្កើតឡើងបន្តិចក្រោយមក ដោយមានហេងស៊ិនជាប្រធានរដ្ឋ និង **ប៉ែន
សុវណ្ណ**ជាអគ្គលេខាធិការនៃ**បក្សប្រជាជនបដិវត្តកម្ពុជា** (ប.ប.ប.ក.) ។ (ប៉ែនសុវណ្ណ និងហេងស៊ិន ក្រោយមក
ត្រូវគេកម្ចាត់ចេញ) ។ ឈ្មោះប.ប.ប.ក.នេះជាឈ្មោះដែលហាណូយបានបង្កើតនៅខែកញ្ញា១៩៩១ ទុកឱ្យសមាស-
ភាគខ្មែរដែលជាអ្នកស្នងបន្តនៅក្នុងបក្សកុម្មុយនិស្ត៧៧ចិន ។

ពួកខ្មែរក្រហម ដែលកងទ័ពត្រូវកម្ទេចអស់ជាងពាក់កណ្តាល បាននាំគ្នារត់ទៅតំបន់ខាងលិចនៃប្រទេស។
មុនដំបូង ពួកគេសាកប្រឈមតទល់ជាមួយកងទ័ពវៀតណាម ។ តែយុទ្ធសាស្ត្រជ្រុលនិយមរបស់ពួកគេបានធ្វើ
ឱ្យបាត់បង់នូវអាយុជីវិតមនុស្សដ៏ច្រើនឥតគណនា ។ ក្រោយមក ខ្មែរក្រហមក៏ងាកមកធ្វើសង្គ្រាមទ័ពព្រៃវិញ ។

១១-សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

គេអាចយល់បានចំពោះការសម្រេចចិត្តរបស់វៀតណាម ក្នុងការវាយបកទៅលើកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែល
បានរុករានទន្ទ្រានទៅលើទឹកដីនិងប្រជាពលរដ្ឋរបស់គេ ។ ពិតហើយ ពួកយួនកុម្មុយនិស្តទទួលខុសត្រូវចំពោះ

អភិភាពនៃខ្មែរកាតច្រើនទៅលើពួកគេ ដោយការប៉ុនប៉ងមិនបានសម្រេចរបស់វៀតណាម ដើម្បីត្រួតត្រាចលនា កម្មវិធីនិស្សន្ទក្នុងសម័យបដិវត្ត និងសង្គ្រាមអស់ជាច្រើនទសវត្សរ៍ ។ ប៉ុន្តែ ការខំប្រឹងប្រែងធ្វើវិទ្យុនាដោយផ្ទាល់ របស់វៀតណាមហាក់ដូចជាត្រូវបានបោះបង់ចោលក្រោយឆ្នាំ១៩៧៥ ។ តាមពិត រហូតមកដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៨ មេដឹកនាំវៀតណាមបានឆ្លើយតបចំពោះការវាយប្រហាររបស់ខ្មែរក្នុងបែបការពារខ្លួន រួមជាមួយនឹងន័យនយោបាយ និងនយោបាយ ។ ដរាបណាកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅតែបន្តខ្វះខាតអ្នកវៀតណាម ដរាបនោះវៀតណាមនៅតែ យល់ថា ការសម្រេចចិត្តរបស់គេក្នុងការគាំទ្រចលនាបះបោរក្នុងស្រុកប្រឆាំងនឹងខ្មែរក្រហម មិនមែនជាការហួស វិស័យឬជាការចម្លែកឡើយ ។ ការសម្រេចចិត្តនេះបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីការសម្របសម្រួលមួយរវាងកិច្ចការពារសន្តិសុខ ជាតិរបស់វៀតណាមនៅចំពោះមុខកម្ពុជា និងចន្លោះដ៏ប្រុងប្រយ័ត្នរបស់គេក្នុងការធ្វើ **មិនឲ្យចិនអន់ចិត្ត** ។

ប៉ុន្តែ ការសម្រេចចិត្តជាយថាហេតុរបស់មេដឹកនាំវៀតណាមក្នុងការឈ្លានពានទ្រង់ទ្រាយធំ និងការកាន់ កាប់ទឹកដីគឺជា **ជម្រើស** មិនមែនជាការចាំបាច់ឡើយ ។ វៀតណាមអាចចេះតែបន្តដាក់ទណ្ឌកម្ម ដោយធ្វើឱ្យវិនាស ហ៊ិនហោចទៅលើខ្មែរនៅក្នុងទឹកដីខ្មែរ ។ កម្លាំងទ័ពនិងកម្លាំងអាវុធដ៏សម្បើមអស្ចារ្យរបស់វៀតណាមអាចធ្វើ ឱ្យសត្រូវរបស់គេចុះទន់ខ្សោយនៅក្នុងកាលដ៏យូរអង្វែង ដោយទុកឱ្យកម្ពុជាទុំជ្រុះហើយធ្លាក់ទៅក្នុងកណ្តាប់ដៃនៃ ក្រុមបះបោរ គាំទ្រដោយវៀតណាម ។ ប៉ុន្តែ កលល្បិចនេះមិនធានាថារបបក្រោយមកទៀត បើទោះជាស្ម័គ្រ ស្មោះនឹងវៀតណាមក៏ដោយ អាចនឹងស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតត្រារបស់វៀតណាមនោះឡើយ ។ មានតែការចូល ឈ្លានពានដោយផ្ទាល់ទេ ដែលវៀតណាមអាចសម្រេចកលល្បិចនោះបាន ។ បើសិនដូច្នោះមែន វានឹងវិលទៅ កេរ្ត៍ឈ្មោះ ដែលជាមហិច្ឆតារបស់ចក្រពត្តិវៀតណាមនោះឯង ។ ដូចយើងបានឃើញរួចមកហើយ មហិច្ឆតានេះ បានចាក់ឫសយ៉ាងជ្រៅទៅក្នុងវប្បធម៌នយោបាយនៃវៀតណាម ។ ដោយហេតុនេះ គេត្រូវការធ្វើនូវសេចក្តី ពន្យល់ដ៏វែងអន្លាយមួយ ស្តីពីជម្រើសនយោបាយដែលបានធ្វើឡើងជាយថាហេតុ ។

ទិដ្ឋភាពនៃការពន្យល់មួយបែបទៀត ស្ថិតនៅលើទំនាក់ទំនងមិនប្រក្រតីរវាងវៀតណាមនិងចិន ហើយ នឹងគំនិតជ្រួលច្របល់របស់ហាណូយទៅលើទំនាក់ទំនងចិន-ខ្មែរ ដែលបានធ្វើឱ្យយួនវាយតម្លៃខុសទៅលើបញ្ហា ខ្មែរក្រហម ។ នៅសម័យឆ្នាំ១៩៧៥-៧៧ ការតប-តរបស់វៀតណាមទៅលើខ្មែរក្រហមត្រូវបានធ្វើឡើងដោយវាស់ វែងត្រឹមត្រូវ ព្រមទាំងអត់អោនថែមទៀតផង ។ តែនៅឆ្នាំ១៩៧៨ ទំនាក់ទំនងត្រឡប់ត្រឡិនរវាងចិននិងយួន រួម ដំបូងជាមួយនឹងឫកការចម្លែកផ្នែកពិធម្មការរបស់របបកម្ពុជាផង បានធ្វើឱ្យយួនកុម្មុយនិស្តដ្ឋានថា ខ្មែរក្រហមពិតជា នៅក្រោមបញ្ជារបស់ចិន ។ ហេតុនេះ ដំណោះស្រាយដោយស្ងប់ស្ងាត់នឹងដោយពិចារណាមួយមុននេះបន្តិច

ហាក់ដូចជាដាក់បញ្ចូលនាំឱ្យវិជ្ជុលចិត្តបន្ថែម ដែលហាលពេញមើលឃើញថាកម្ពុជា ជាដាវដឹមតស្រូចរបស់ចិន កំពុងតែភ្លង់ទៅលើវៀតណាម ។ មេដឹកនាំវៀតណាមមិនអាចរង់ចាំឱ្យ “បទប្បល័យពូជសាសន៍ បុលពត-អៀងសារី” កម្ទេចពួកគេមុនបានឡើយ ។ គេត្រូវតែកម្ទេចខ្មែរក្រហមឱ្យខ្ទេចហួត និងឱ្យបានចាប់រំលោភ ។ ចំណែកឯអាណិក-ជនចិន “ជួរទី៥” (អង្គការវិទ្យុស្ត្រីនាស្ថានលាវ) នៅក្នុងប្រទេសវៀតណាមវិញ បានត្រូវហាលពេញមើលឃើញថាជាទិដ្ឋភាពទីពីរ ដែលជាប់ទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមក ក្នុងការដែលចិនប៉ុនប៉ងធ្វើឱ្យវៀតណាមទន់ខ្សោយ និងរារាំងកុំឱ្យយួនមានការរីកចម្រើនឆ្ពោះទៅរកប្រទេសសង្គមនិយមដ៏ខ្លាំងមួយបាន ។

ម្យ៉ាងទៀត នៅក្នុងព្រឹត្តិហេតុនេះ បើទោះជាវៀតណាមគិតច្របូកច្របល់ដែលបណ្តាលឱ្យគេនិយាយបំផ្លើសអំពីទំហំនៃការគំរាមកំហែងពីពួកខ្មែរក្រហម ហើយដែលបណ្តាលឱ្យគេជ្រើសរើសយកមធ្យោបាយឈ្លានពាននិងកាន់កាប់ ដើម្បីតាមបំផ្លាញខ្មែរក្រហមទាំងស្រុងនោះ ក៏ភាពតក់ក្រហល់ច្របូកច្របល់នោះមិនបានធ្វើឱ្យវៀតណាមប្រព្រឹត្តផ្តួសផ្តាសនៅក្នុងទង្វើរបស់គេនោះដែរ ។ តាមការរឹតបំណងមិត្តភាព និងតាមការធានាផ្តល់ពស្តុភាពពីសហភាពសូវៀត បើទោះជាមិនមែនអន្តរាគមន៍ផ្ទាល់ក៏ដោយ មេដឹកនាំវៀតណាមបានចាត់វិធានការចាំបាច់តាមផ្លូវយោធា ដើម្បីឈានទៅដល់លទ្ធផលនយោបាយមួយ ទោះមិនច្បាស់លាស់ក៏ដោយ ។ ហើយថ្វីបើការសម្រេចឈ្លានពានរបស់គេអាចប៉ះពាល់ដល់ដំណឹងគ្រោតគ្រាតអំពីស្ថានភាពនយោបាយនៅកម្ពុជា (ដូចជាថានួនជា សុនសេន និងខ្មែរក្រហមជាន់ខ្ពស់ៗទៀតជាដៃជើងរបស់យួន) នេះមិនមែនមានន័យថាទស្សនៈនិងវិធានការរបស់វៀតណាមចំពោះកម្ពុជាមិនសមហេតុមិនសមផលនោះទេ ។

ដូចគ្នាដែរ គេក៏មិនត្រូវនិយាយអំពីការសម្រេចចិត្តរបស់ខ្មែរក្រហមក្នុងការប្រឈមមុខជាមួយវៀតណាមតាមផ្លូវយោធាឡើយ ។ គឺគ្មានន័យអ្វីទាំងអស់ ចំពោះទស្សនៈទាំងឡាយណាដែលសន្មត់អំពីសកលភាពនៃសនិទានីយៈ (ភាពសមហេតុសមផល) ដោយការពិនិត្យពីច័យទៅលើវិធានការនៃប្រទេស ជាពិសេសទាក់ទង នឹងបញ្ហាសង្គ្រាមនិងសន្តិភាព ។

ពិតហើយ ប្រវត្តិសាស្ត្របានផ្តល់ដល់ប្រជាជនខ្មែរនូវគ្រឹះដ៏ជ្រៅនិងបរិសុទ្ធនៃគំនុំចាប់ចេះប្រឆាំងនឹងជនជាតិវៀតណាម ។ ការគំរាមកំហែងយកទឹកដី ដែលវៀតណាមធ្វើបានសម្រេចក្នុងរយៈពេលជាងពីរសតវត្សរ៍កន្លងទៅ ទោះជាតាមរយៈការខិតខំរបស់គេក្តី ឬតាមរយៈការសម្រេចចិត្តដ៏ភ្លើតភ្លើនរបស់រដ្ឋការអាណានិគមបារាំងក្តី បានធ្វើឱ្យកម្ពុជាបាត់បង់នូវទឹកដីដ៏ធំធេង នូវកោតផលសេដ្ឋកិច្ច និងតម្លៃនៃការគោរពចំពោះពូជសាសន៍ខ្មែរ ។ ហួសពីនេះទៅទៀត មេដឹកនាំកុម្មុយនិស្ត ដែលត្រួតត្រាកម្ពុជាពីថ្ងៃ១៧មេសា១៩៧៥ មានមូលហេតុពិសេស

ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គេ ដែលបានដកជាប់នៅក្នុងការពិសោធន៍ជាប្រវត្តិសាស្ត្រថ្មីៗនេះ ទៅលើការមិនទុកចិត្តរឿតណាម ដែលមានបំណងចង់ត្រួតត្រាប្រជាជាតិខ្មែរ ។

មេខ្មែរក្រហមមានសិទ្ធិក្នុងការក្រវែកក្រោធប្រឆាំងនឹងរឿតណាម និងមិនទុកចិត្តរឿតណាម ។ តែនៅឆ្នាំ១៩៧៥-៧៧ គេមិនឃើញមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវណាមួយគួរឱ្យជឿថា កម្ពុជាស្ថិតនៅក្នុងគ្រោះថ្នាក់ដ៏ធំនៃការធ្លាក់ទៅក្នុងកណ្តាប់ដៃរឿតណាមឡើយ ដោយនៅពេលនោះ រឿតណាមរស់តែជាប់ដៃនៅក្នុងបញ្ហាផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គេ ហើយណាមួយ គេមិនចង់រំខានចិនឱ្យលើសពីការដែលគេបានធ្វើរួចហើយនោះដែរ ។

ខាងផ្នែកទស្សនវិស័យយោធា ថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហមមិនបានយកឧត្តមគតិមកប្រើក្នុងការកែលម្អឡើងវិញនូវអំពើក្រវែកក្រោធនិងក្នុងការសម្រាលកង្វល់ភ័យខ្លាចឡើយ ។ គេបែរជាប្រើកម្លាំងទ័ពតទល់ជាមួយសត្រូវដ៏ខ្លាំងមួយដែលមិនអាចប្រៀបធៀបបាន ។ ដូចយើងបានឃើញហើយ សកម្មភាពរបស់ខ្មែរក្រហមបានត្រឹមតែ ជួយជម្រុញនិងកម្លាំងរឿតណាមឱ្យធ្វើនូវអ្វីដែលខ្មែរក្រហមភ័យខ្លាច គឺការឈ្លានពាននិងការជ្រួលរំលំរបបរបស់គេតែប៉ុណ្ណោះ ។

ដូច្នេះ តើយើងពន្យល់ជំនឿឥតមូលដ្ឋាន និងអំពើមិនសមហេតុផលទាំងពីរនេះថាជាដូចម្តេច ? ចម្លើយស្ថិតនៅលើទស្សនសាកលដែលចាកភាពដើមរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ។

ជំនឿរបស់ប៉ុលពតនិងបក្សពួកក្រោយឆ្នាំ១៩៧៥ ដែលជឿថាពួកគេស្ថិតនៅក្នុងគ្រោះអាសន្ននៃការរលបត្របាក់ដោយរឿតណាម គឺជាការស្រមៃស្រមៃមួយដែលដូចគ្នានឹងការជឿថារបបរបស់គាត់ស្ថិតនៅក្នុងគ្រោះថ្នាក់ដ៏ធំនៃវិវត្តន៍នាផ្ទៃក្នុង ។ យុទ្ធសាស្ត្រជ្រៀតចូលដោយហេតុរបស់ហាណូយ បានត្រូវប្រឆាំងដោយការបោសសម្អាតផ្ទៃក្នុងរបស់ប៉ុលពតក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣-៧៥ ។ លើកនេះ វិវត្តន៍នាផ្ទៃក្នុងត្រូវបានគេស្មានថា បក្សកំពុងត្រូវ “ខ្លាំងគ្រប់ស្រទាប់ជ្រៀតចូល” ។ ម្យ៉ាងទៀត ធម្មជាតិស្រមៃស្រមៃនៃការភ័យខ្លាចនេះធ្វើឱ្យគេនឹកឃើញដល់ជនរងគ្រោះដែលត្រូវគេបោសសម្អាតកាលពីឆ្នាំ១៩៧៧-៧៩ ដោយរួមទាំងអតីតសមាជិករបស់ប៉ុលពតផង, ធ្វើឱ្យគេនឹកឃើញដល់ការគាបបង្ខំចម្លើយសារភាពពីជនរងគ្រោះ តាមរយៈការធ្វើទណ្ឌកម្ម, ហើយនិងធ្វើឱ្យគេនឹកឃើញជាពិសេស នូវការចោទប្រកាន់ផ្តេសផ្តាសថាជាភ្នាក់ងាររឿតណាម, ភ្នាក់ងារស្លាប់រឿត ឬសេដ្ឋីអាក្នុងបែបផែនដាខ្សែរយៈ ។ ច្បាស់ណាស់ថា ក្នុងការស្ថាបនាដោយខ្លួនឯងនូវឧទាហរណ៍នៃ “សហគមន៍ប្របូកប្របល់” មួយ ថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហមបានសម្តែងឱ្យឃើញនូវវប្បធម៌មួយដែលជ្រួតជ្រាបជោកជាំទៅដោយ “ភាពប្របូកប្របល់ខ្ពស់ខ្លាញ់” ។

ស្របគ្នានឹងការគិតស្រមៃស្រមៃអំពីវិវត្តន៍នាផ្ទៃក្នុងនេះ យើងក៏បានរកឃើញដែរនូវគំនិតស្រមៃស្រមៃអំពី “ភាពជ្រួលនិយមម៉ៅ” ដែលជាមនោគមន៍វិជ្ជាក្នុងស្រុករបស់មេដឹកនាំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ខ្មែរក្រហមបានអូត

អាងថា “ការកសាងសង្គមនិយម” របស់គេបានដើរលឿន និងទៅឆ្ងាយជាងប្រទេសសង្គមនិយមដទៃទៀត (ដែលនៅ ក្នុងនោះមានប្រទេសជាតិក្នុងដែន) ។ ពួកគេជឿថា **សង្គមនិយមនិងសមូហភាពនិយមច្រើន និង មូលធននិយម និងបុគ្គលនិយមតិច** ទាំងពីរនេះរួមគ្នាជាមួយនឹងភេរវកម្មប្រឆាំងនឹងខ្មាំងថែមទៀត អាចធ្វើឱ្យប្រជាជនខ្មែររួមគ្នាបាន ។ មេឃុំក្រហមជឿថា ការកែប្រែសង្គមនិយមដ៏ចាប់អារម្មណ៍នៃរចនាសម្ព័ន្ធសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចរបស់ កម្ពុជា អាចធ្វើឱ្យកម្ពុជាវិវឌ្ឍន៍ក្នុងការប្រយុទ្ធនឹងការគំរាមកំហែងរបស់វៀតណាម ។

តាមការណែនាំពី ល្បឿននៃការកែប្រែសង្គមនិយមបានធ្វើឱ្យប្រជាជនខ្មែរហាវហាត់ខ្សោះខ្សួល សល់តែ ស្បែកដណ្តប់ឆ្អឹង ។ ទាំងអស់រួមគ្នាជាមួយនឹងភេរវកម្មបានធ្វើឱ្យប្រជាជនភាគច្រើន ដែលប្រឆាំងនឹងយួនជា ប្រពៃណីដែរនោះ ខូចទឹកចិត្តឈប់គាំទ្ររដ្ឋាភិបាលខ្លួន ។ ដូច្នេះ គំនិតស្រមៃស្រមៃរបស់បដិវត្តកម្ពុជា ដែលជា បូសគល់របស់មនោគមន៍វិជ្ជាខ្មែរក្រហម ជាបច្ច័យនៃមហន្តរាយដល់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរបស់ខ្មែរក្រហម ។

ទីបំផុត ដោយបានពិចារណាទៅលើមូលហេតុមិនសមស្របនៃសកម្មភាពយោធារបស់ខ្មែរក្រហមប្រឆាំង នឹងវៀតណាម និងជំនឿមេឃុំក្រហមទៅលើឧត្តមភាពនៃភាពទន់ខ្សោយរបស់ខ្លួន យើងក៏បានរកឃើញឡើងវិញ នូវជំនឿអរូបិយជាទូទៅដែលធ្លាប់មានរាប់ពាន់ឆ្នាំមកហើយនៅក្នុងចលនាស៊ីខ្មែរ ។

ដូចយើងបានឃើញស្រាប់ ភាពប្របូកប្របល់ក្រពុលមុខនិងនិន្នាការមនោគមន៍វិជ្ជាអរូបិយរបស់ខ្មែរក្រហម ទៅលើវៀតណាម បានត្រូវគេមើលឃើញទាំងស្រុងនៅក្នុងនយោបាយការបរទេសរបស់ពួកគេ ។ គឺកត្តាទាំងនេះ ហើយ មិនមែនការបង្ខិតបង្ខំពីចៅហ្វាយចិនទេ ដែលពន្យល់អំពីអាកប្បកិរិយារបស់ខ្មែរក្រហម ។

ជំពូក ៥

១- យុទ្ធសាស្ត្របែកផ្លូវគ្នារបស់សង្គ័រតនិងវៀតណាមចំពោះកម្ពុជា: ១៩៧០-៧៥ ៖

ហេតុការណ៍ដ៏ចម្លែកអស្ចារ្យមួយនៃវិវាទនៅឥណ្ឌូចិនមុនឆ្នាំ១៩៧៥គឺថា នៅពេលដែលយួនកុម្មុយនិស្តកំពុងតែលូកល្អិតជាមួយសហភាពសូវៀត ប្រទេសទាំងពីរនេះបែរជាអនុវត្តនយោបាយផ្សេងគ្នាទៅវិញចំពោះកម្ពុជា ។ ក្រោយពីកម្ពុជាធ្វើរដ្ឋប្រហារប្រឆាំងនឹងវត្តមានយួនវៀតក្នុងនៅលើទឹកដីខ្មែរ នៅខែមីនា១៩៧០ភ្លាម ទ័ពយួនកុម្មុយនិស្តប្រាថ្នាមកលើកងទ័ពសាធារណរដ្ឋថ្មី ហើយក៏បានជួយផ្គត់ផ្គង់ឆ្នើមបង្កើតទ័ពព្រៃកុម្មុយនិស្តដែលដឹកនាំដោយសម្តេចសីហនុ ។ ប៉ុន្តែ សម្ពន្ធមិត្តរបស់ហាណូយ (ស.ស.ស.ស.) ឈរនៅឆ្ងាយ ឥតមានធ្វើអត្ថាធិប្បាយអ្វីទេអំពីរឿងទ័ពព្រៃខ្មែរ ហើយនៅតែរក្សាចំណងផ្លូវទូតដដែលជាមួយរដ្ឋាភិបាលប្រឆាំងកុម្មុយនិស្តនៅភ្នំពេញ រហូតដល់ពេលជិតចប់សង្គ្រាម ។

បើទោះជាមានការអះអាងថាគាំទ្រក៏ដោយ ក៏ស.ស.ស.ស.មិនដែលទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការនូវរដ្ឋាភិបាល ត្រុង (GRUNK=Gouvernement Royal d'Union Nationale du Kampuchea=រាជរដ្ឋាភិបាលរួបរួមជាតិកម្ពុជា) ដែលជាសហភាពសូវៀតនិរទេសរបស់សម្តេចសីហនុឡើយ។ សហភាពសូវៀតនៅតែបន្តទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលលន់ណុលតទៅទៀត ។

ហេតុអ្វីបានជាសហភាពសូវៀតទទួលស្គាល់ ហ្វ្រុង (FUNK = Front Uni National du Kampuchea រណសិរ្សរួបរួមជាតិកម្ពុជា) ហើយបែរជាមិនទទួលស្គាល់ត្រុងទៅវិញ? ចម្លើយគឺច្បាស់ជាប្រហែលស្ថិតនៅលើភាពស្មុគស្មាញនយោបាយរបស់ក្រុមខ្មែរបះបោរនាសម័យនោះ ដោយហេតុថា ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំនៃសង្គ្រាម ហ្វ្រុង ទំនងហាក់ដូចជាស្ថិតនៅក្រោមបញ្ជាផ្ទាល់របស់យួនកុម្មុយនិស្ត នៅពេលដែលត្រុង ស្ថិតនៅក្នុងអង្គភាពទូតរបស់សម្តេចសីហនុនៅទីក្រុងប៉េកាំង ក្រោមឥទ្ធិពលប្រទេសចិន ។ ការបកស្រាយរបស់សហភាពសូវៀតនេះស្មើនឹងការបញ្ជាក់បន្ថែមរបស់សម្តេចសីហនុ នៅក្នុងការរំលឹកជាហូរហែរបស់ទ្រង់ចាប់ពីខែមីនា ១៩៧០ រហូតដល់ខែកុម្ភៈ ១៩៧៣ ៖

“កាលនោះ ខ្ញុំតែងតែទៅហាណូយជារៀងៗ ហើយទូតសូរៀតក៏បានសុំជួបខ្ញុំ ។ ដោយឥតលាក់លៀង អ្នក
ការទូតនោះបានប្រាប់ខ្ញុំថា រដ្ឋាភិបាលរបស់គាត់ទទួលសុំចង់ឱ្យខ្ញុំចេញពីប៉េកាំង ហើយរំលែកទៅកម្ពុជារវាងដើម្បីដឹកនាំ
ការសន្តិសុខជាតិ ។”

ស្ទើរតែពេញមួយរយៈពេលនៃសង្គ្រាម សហភាពសូវៀតនិងសម្ព័ន្ធមិត្តនៃកតិកា
សញ្ញា វ៉ារសូវី របស់គេបន្តទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលលន់ណុល ទទួលអ្នកការទូតរបស់សាធា-
រណរដ្ឋខ្មែរនៅអឺរ៉ុបខាងកើត ហើយរក្សាទុកស្ថានទូតសូវៀតនៅភ្នំពេញ ។ ហេតុការណ៍
ទាំងនេះបានបណ្តាលឱ្យមានឧប្បត្តិហេតុដ៏អាម៉ាស់មួយ៖ នៅទីក្រុងប្រាក ក្នុងខែសីហា
១៩៧០ មន្ត្រីការទូតនិងនិស្សិតខ្មែរជាច្រើននាក់ តំណាងគ្រង បានដណ្តើមយកស្ថានទូត
ខ្មែរពីពួកសាធារណរដ្ឋ ។ អាជ្ញាធរ ធុរកិច្ចស្តីពី បានហុំព័ទ្ធស្ថានទូត ហើយបានបង្ខំអ្នក
ដណ្តើមឱ្យដើរចេញ ។

យោងតាមអ្នកធ្វើវិភាគនយោបាយសូវៀតជើងចាស់ម្នាក់អំពីបញ្ហាខ្មែរបានឱ្យដឹងថា
មានការមិនចុះសម្រុងគ្នា ក្នុងសេចក្តីសម្រេចចិត្តនៃបញ្ញវន្តសូវៀតអំពីនយោបាយកម្ពុជា ។
ចំណុចសំខាន់នៃការមិនចុះសម្រុងគ្នាគឺស្ថិតនៅត្រង់ថា តើក្រុមបះបោរខ្មែរឈ្នះឬមិន
ឈ្នះ? ក្រុម អ្នកសំអាងលើហេតុការណ៍ ជឿថាពួកខ្មែរកុម្មុយនិស្តនិងសម្តេចសីហនុមិនអាចឈ្នះឡើយ ។
ក្រុម អ្នកផ្តល់និយម ជឿថាក្រុមខ្មែរបះបោរនឹងឈ្នះ ដូចរៀតណាមនិងលាវកុម្មុយនិស្តដែរ ។

តាមរយៈសង្គ្រាមប៉ាកាជាចំហជាមួយសម្តេចសីហនុ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧២ សូវៀត
យល់ឃើញថា គេគួរតែរិះរកដំណោះស្រាយនយោបាយផ្សេងទៀត ។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧២
សូវៀតចាប់ផ្តើមទាក់ទងជាមួយរដ្ឋាភិបាលលន់ណុល ក្នុងបំណងបង្កើតកម្លាំងទីបី មួយ
ដែលអនុញ្ញាតឱ្យបក្សកុម្មុយនិស្តអាចចូលរួមបោះឆ្នោតបាន ។ សូវៀតចង់ឱ្យ ហង់ ធុនហាក់
សាកលវិទ្យាធិការនៃមហាវិទ្យាល័យវិចិត្រសិល្បៈជាអ្នកដឹកនាំបក្ស ។ គេបានរាយការណ៍
មកថាកម្មាភិបាលបក្សនឹងត្រូវជ្រើសរើសចេញពីមហាវិទ្យាល័យនេះខ្លះ ពីវិជ្ជាស្ថានបច្ចេក
ទេសសូវៀតនៅភ្នំពេញខ្លះ និងពីក្នុងចំណោមខ្មែរដែលបានទៅហ្វឹកហ្វឺននៅសាកលវិទ្យា-
ល័យ ប៉ារីស លូម៉េញ នៅទីក្រុងម៉ូស្គូខ្លះ ។ សូវៀតក៏បានស្នើសុំផងដែរឱ្យកម្ពុជាអនុញ្ញាតឱ្យ

យួនហាណូយ ដែលកំពុងនៅលើទឹកដីខ្មែរ ប្រើទឹកដីទាំងឡាយដែលនៅខាងកើតទន្លេមេគង្គជាទីជម្រកផង ។ ប៉ុន្តែ សេចក្តីស្នើរបានត្រូវទាត់ចោលដោយរដ្ឋាភិបាលលន់ណុល ដោយហេតុថា គេមិនអាច អនុញ្ញាតឱ្យទ័ពយួនហាណូយរស់នៅលើទឹកដីខ្មែរឡើយ ។ ហើយផែនការណ៍នេះ ក៏ត្រូវ បានជំទាស់ទាំងស្រុងពីសម្តេចសីហនុនិងចិន ដោយគេយល់ថានេះជាមូលហេតុដ៏ច្បាស់ ក្រឡេងតម្លៃក្នុងការទប់ស្កាត់ឥទ្ធិពលរបស់ចិន ។ ទោះយ៉ាងណា សេចក្តីស្នើរនោះមិនអាច ចេញរួចឡើយ ពីព្រោះខ្មែរក្រហមនិន្នាការចិនដែលកំពុងត្រួតត្រាក្រុមខ្មែរបះបោរក៏ប្រឆាំង ដាច់ខាតនឹងសម្តេចនោះដែរ ។

ទិដ្ឋភាពនៃនយោបាយសូវៀតមួយទៀតដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់គឺ មូលហេតុដែលគេ បន្តមិនទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលត្រង់ ដែលគ្រាន់តែជារាំងនៃនយោបាយ ផ្តល់ការគាំទ្រមិន ពេញលេញដល់រណសិប្បឡើង ដែលគ្រប់គ្រងដោយពួកជ្រុលនិយមម៉ៅ (ពួកប្រឆាំងសូវៀត) តាំងពីឆ្នាំ១៩៧២មក ។ ហេតុអ្វីបានជាពួកសូវៀតវិនិច្ឆ័យស្ថានភាពណ៍ខុស? សូវៀត ដែលមានបុរស នៅក្នុងក្រុមខ្មែរបះបោរ តិចជាងយួនហាណូយនោះ មិនបានចាប់អា- រម្មណ៍ចំពោះអាកប្បកិរិយារបស់ខ្មែរក្រហមនិយមម៉ៅ និងប៉ាន់ស្មានខុសអំពីកម្លាំងពួកនិ- យមសូវៀត និងនិយមហាណូយ នៅក្នុងក្រុមបះបោរខ្មែរ ។

ប៉ុន្តែ នយោបាយសូវៀតបានត្រូវប្តូរទិសនៅពេលដែលស.រ.អ.ឈប់ទម្លាក់គ្រាប់បែក នៅខែសីហា ១៩៧៣ ។ សារពត៌មានសូវៀតបានខំប្រឹងយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើឥទ្ធិពលនៃ ការទម្លាក់គ្រាប់បែកអាមេរិកាំង ក្នុងរដ្ឋផ្តាវីកនិងរដ្ឋប្រាំង នាឆ្នាំ១៩៧៣ រួមជាមួយនឹងការ ប៉ុនប៉ងរបស់សភាអាមេរិកាំង ដើម្បីឱ្យបញ្ឈប់ការទម្លាក់គ្រាប់បែក ។ នៅពេលដឹងច្បាស់ថា ការទម្លាក់គ្រាប់បែកត្រូវបានបញ្ចប់ហើយ សហភាពសូវៀតបានរៀបចំចាត់វិធានការបន្ថែម ខ្លះ ដើម្បីរកភាពស្របច្បាប់ដល់សម្តេចសីហនុ និងរដ្ឋាភិបាលរបស់ទ្រង់ ។ ចុងខែកក្កដា កាសែត ប្រាសាទបានផ្សាយអំពីទស្សនកិច្ចរបស់សម្តេចសីហនុនៅភូមិខាងជើង ក្នុងឋានៈជា ប្រធាន ឡើង (ឋានន្តរសក្តិបន្ទាប់បន្សំរបស់ទ្រង់ខាងផ្នែកការទូត) ។ ខែសីហា បន្ទាប់ពីថ្ងៃអា- មេរិកាំងឈប់ទម្លាក់គ្រាប់បែក ប្រាសាទបានរាយការណ៍អំពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សម្តេច

សីហនុ អានដោយ ប៉ែននុត ដោយបានបញ្ជាក់ថា រូបលោកទាំងពីរជាអ្នកដឹកនាំរដ្ឋាភិបាល
និរទេស។ បីថ្ងៃបន្ទាប់មក ប្រារព្ធបានការណ៍អំពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់រាជរដ្ឋាភិ-
បាល។ ខែតុលា ទូតសូវៀតបានជួបសម្តេចសីហនុនៅប៉េកាំង។

ក្នុងសម័យប្រជុំជងដែកដេញដោលគ្នាអំពីបញ្ហាអាសនៈខ្មែរនៅអង្គការសហប្រជា-
ជាតិ ឆ្នាំ១៩៧៣ សហភាពសូវៀតបានឱ្យកៅអីទៅរដ្ឋាភិបាលគ្រុង។ កាលពីមួយខែមុន
សូវៀតបានបញ្ជាឱ្យការធារី និងអ្នកការទូតភាគច្រើនដកចេញពីភ្នំពេញ ដោយទុកតែបុគ្គ-
លិកមួយចំនួនតូចសម្រាប់យាមស្ថានទូត ដែលសភាពការណ៍នេះ មើលទៅទំនងដូចជា
ចង់ទទួលស្គាល់ទាំងសងខាង។

ការបញ្ឈប់ទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់អាមេរិកាំង ហាក់ដូចជាបានធ្វើឱ្យសហភាពសូវៀត
សម្លឹងងាកមកមើលស្ថានភាពក្រុមខ្មែរបះបោរឡើងវិញ។ ប៉ុន្តែក្នុងលក្ខណៈប្រុងជើង
ការ សហភាពសូវៀតមិនទាន់កាត់ផ្តាច់ចំណងទូតទាំងស្រុងពីភ្នំពេញនៅឡើយទេ។ គេរង់
ចាំរហូតដល់ថ្ងៃ២៨មីនា ១៩៧៥ ទើបសហភាពសូវៀតសម្រេចឱ្យដកអ្នកការទូតទាំងអស់
និងមន្ត្រីផ្សេងទៀត ដែលតំណាងរដ្ឋាភិបាលលន់ណុល ចេញពីទីក្រុងម៉ូស្គូ ហើយប្រកាស
ទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលគ្រុងថាជារដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់របស់កម្ពុជា។ ទោះជាយ៉ាងណា
ក៏ស្ថានទូតសូវៀតនៅភ្នំពេញមិនដែលបិទឡើយ។

ការផ្លាស់ប្តូរនយោបាយរបស់រដ្ឋាភិបាលលន់ណុលក្នុងអាទិត្យចុងក្រោយបង្អស់នេះ
មិនបានធ្វើឱ្យមេដឹកនាំក្រុមបះបោររីករាយឡើយ។ ពេលខ្មែរក្រហមយកភ្នំពេញបាននៅ
ខែមេសា១៩៧៥ គេបានចាប់ចង់បុគ្គលិកទូតសូវៀតដែលនៅសេសសល់ បញ្ជូនទៅស្ថាន
ទូតប៉ារីស រង់ចាំការនិរទេសខ្លួនចេញពីកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។

យោងតាមសម្តេចសីហនុ៖

“នៅពេលខ្មែរក្រហមបានចូលដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ ក្រុមខ្មែរក្រហមមួយកងឯកតា បាននាំគ្នាដើរសំដៅទៅ
ស្ថានទូតសូវៀត ឱ្យកាន់កាប់ជាតិសូវៀតចុះ ហើយដុតចោលដើម្បីសងសឹក។ ពួកគេបានប្រាប់ពួកសូវៀតថា៖ ពួកអ្នកឯង
ចូលជាមួយបនលន់ណុល ចូលជាមួយចក្រពត្តិអាមេរិក។ ឥឡូវយើងត្រូវដាក់ទោសអ្នកឯង ដើម្បីធ្វើឱ្យអ្នកឯងអាម៉ាស់

មុខ ។ ចាំហើយ ពួកគេចាប់អ្នកការទូតសូម្បីតែចង ដាក់លើឡានហ្ស៊ីប ហើយបើកសំដៅទៅស្ថានទូតបារាំង... ។

នេះគឺជាការអាម៉ាស់មុខមួយដ៏សម្បើមរបស់ពួករុស្ស៊ី ។

ហេតុអ្វីបានជាសហភាពសូវៀតមិនបានផ្តល់ការគាំទ្រផ្លូវទូតឱ្យបានពេញលេញ ដល់ពួកក្រុមបះបោរនៅកម្ពុជា ដោយរង់ចាំរហូតទាល់តែដល់អាទិត្យចុងក្រោយបង្អស់នៃ សង្គ្រាមនោះ? តាមការណែនាំពី សូវៀតបានស្គាល់នូវឧត្តមានុភាព (អានុភាពដ៏ឧត្តម) នៃ ប្រទេសចិន ទាំងទៅលើខ្មែរក្រហម ទាំងទៅលើសម្តេចសីហនុ ។ គេទំនងជាមិនចង់ឱ្យខ្លួន គេក្លាយទៅជាអតិថិជនរបស់ចិនឡើយ ។

ប៉ុន្តែ ការពន្យល់នេះមិនគួរជាទីពេញចិត្តទេ ដោយហេតុថា សហភាពសូវៀតបាន ជួយវៀតណាមខាងជើង ហើយវៀតណាមខាងជើងបានគាំទ្រយ៉ាងពេញបន្ទុកផ្នែកការ ទូតដល់ពួកទ័ពព្រៃខ្មែរ ហើយថែមទាំងផ្តល់គ្រឿងអាវុធរបស់ចិន ដល់ពួកគេរហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៧៥ទៀតផង ។ ហេតុអ្វីបានជាសហភាពសូវៀតនិយាយមិនស៊ីចង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងស- ម្ព័ន្ធមិត្តរបស់ខ្លួន? យោងតាមអតីតមន្ត្រីម្នាក់ ដែលធ្លាប់បានចូលរួមក្នុងការពិភាក្សាទល់ បញ្ហានយោបាយរបស់សូវៀតបានឱ្យដឹងថា មេដឹកនាំវៀតណាមមិនដែលបានបញ្ជាក់ថា សហភាពសូវៀតនឹងទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលសម្តេចសីហនុឡើយ ។ បើសិនជាគេទទួលស្គាល់មែននោះ គេ នឹងអនុវត្តតាមមិនខាន ។

ពួកសូវៀតបានកំពុងលេងល្បែងនយោបាយដោយប្រុងប្រយ័ត ។ គេរង់ចាំមើល ទាល់តែស្ថានការណ៍យោធាបានត្រូវដោះស្រាយរួចជ្រះស្រឡះ - ទើបគេបណ្តោយឱ្យវៀត- ណាមធ្វើការសម្រេចចិត្តដោយឥតរារាំងក្នុងកម្ពុជា ដោយគេមើលឃើញថា បើយួនឈ្នះ យួនបានចំណេញ តែបើយួនបាញ់ យួនក៏មិនខាន ។

ជាការពិតណាស់ហើយថា នៅមានមូលហេតុច្រើនទៀតក្នុងបញ្ហាបែកផ្លូវគ្នារបស់ ម៉ូស្គូ-ហាណូយស្តីអំពីរឿងកម្ពុជា ។ ប៉ុន្តែ អាកប្បកិរិយាផ្សេងគ្នារបស់សហភាពសូវៀតនិង វៀតណាមខាងជើងចំពោះប្រទេសចិន ក៏ជាកត្តាចម្បងមួយទៀតដែរ ។ ដូចយើងបាន ឃើញក្នុងជំពូកមុនរួចមកហើយថា នៅឆ្នាំ១៩៧០ នយោបាយនិងមនោគមន៍វិជ្ជារបស់

យួនកុម្មុយនិស្តមានភាពខុសគ្នាឆ្ងាយពីចិន គឺជាភាពខុសគ្នាមួយដែលកើតមានឡើងតាំងតែពីដប់ឆ្នាំមុនម៉្លេះ ។ ប៉ុន្តែ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៥ បើទោះជាមានភាពតានតឹងរវាងសូវៀតនិងចិនក៏ដោយ ក៏វៀតណាមនៅតែមិនទាន់អើពើអ្វីដែរ ។ ហើយម្យ៉ាងទៀត យួនក៏មិនទាន់យកទំនាស់ដែលគេកំពុងមានជាមួយនឹងចិនទៅធ្វើជាបញ្ហាសំខាន់ នៅក្នុងនយោបាយកម្ពុជារបស់គេឡើយ ។

កិច្ចប្រជុំខែមិថុនា ១៩៧៨ នៅម៉ូស្គូ ពិតជាមានទាក់ទិននឹងរឿងផ្សេងទៀតក្រៅពីរឿងសេដ្ឋកិច្ច ។ រឿងនេះបានត្រូវបញ្ជាក់ឱ្យកាន់តែច្បាស់ថែមទៀតដោយវត្តមានរបស់ឡេ ឡឿងតាន់ ដែលជាគណៈប្រតិភូក្នុងទីតាំងប្រជាជនវៀតណាមរបស់ឡេយន់ ។ ម្យ៉ាងទៀតដូចយើងបាននិយាយរួចមកហើយថា កម្មាធិបាលយួនទាំងឡាយបានត្រូវគប្បីឱ្យប្រុងប្រៀបរៀបចំខ្លួនចូលឈ្លានពានកម្ពុជា នៅខែមិថុនា១៩៧៨ ។ វៀតណាមយល់ឃើញថា ជំនួយយោធារបស់សូវៀតអាចចាត់ទុកបានថាជាជំនួយដ៏មានប្រសិទ្ធភាពនៅក្នុងប្រតិបត្តិការបែបនេះ ។ ការផ្តល់នូវការគាំទ្រនេះទំនងជាមានចែងនៅក្នុងរបៀបវារៈ បើទោះជាចេតនាទាំងឡាយរបស់វៀតណាមមិនបានបញ្ជាក់ក៏ដោយ ។

នៅថ្ងៃ៣ខែវិច្ឆិកា សហភាពសូវៀត (ស.ស.) និងវៀតណាមបានចុះហត្ថលេខាលើសន្ធិសញ្ញាមិត្តភាពនិងសហប្រតិបត្តិការមួយ ។ គន្លឹះសំខាន់នៃសន្ធិសញ្ញានេះត្រូវបានគេរកឃើញនៅក្នុងបីមាត្រា ៖

មាត្រា២

- ភាគីទាំងពីរនឹងបន្តសម្របសម្រួលផែនការសេដ្ឋកិច្ចជាតិរយៈពេលវែង ព្រមព្រៀងគ្នាក្នុងរយៈពេលវែងដោយផ្ដោតទៅលើការអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែកដ៏សំខាន់ជាងគេក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច វិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកទេស និងការប្តូរចំណេះដឹង និងការពិសោធន៍ ដើម្បីរួមចំណែកក្នុងការកសាងសង្គមនិយមនិងកុម្មុយនិស្តនិយម ។

មាត្រា២

- ភាគីទាំងពីរនឹងប្រឹងប្រែងឱ្យអស់ពីសមត្ថភាពដើម្បីពង្រឹងប្រព័ន្ធសង្គមនិយមក្នុងពិភពលោក និងរួមចំណែកក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ និងការការពារផលប្រយោជន៍សង្គមនិយម ។

មាត្រា ៦

- ក្នុងករណីដែលភាគីណាមួយត្រូវបានរាយការណ៍ ឬត្រូវបានគំរាមថា នឹងរាយការណ៍ ភាគីហត្ថលេខីទាំងពីរត្រូវពិភាក្សាគ្នាជាបន្ទាន់ដើម្បីចាត់វិធានការបង្ក្រាបការគំរាមកំហែង និងត្រូវចាត់វិធានការឱ្យបានត្រឹមត្រូវនិងមានប្រសិទ្ធិភាព ដើម្បីរក្សាសន្តិភាពនិងសន្តិសុខនៃប្រទេសទាំងពីរ ។

សន្ធិសញ្ញានេះមានតម្លៃដូចគ្នានឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍សម្ពន្ធភាពខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច និងនយោបាយ ហើយដែលស្រដៀងគ្នានឹងសម្ពន្ធភាពយោធាដែរ ។ នេះគឺជាសម័យកាលមួយដែលស្ថានភាពរាជរដ្ឋាភិបាលកម្រិតខ្ពស់បំផុត ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧០មក ។ ម្យ៉ាងទៀត វៀតណាមបានគូសបញ្ជាក់ថា ការចុះហត្ថលេខាលើសន្ធិសញ្ញា បានបើកផ្លូវទីពីរថ្មីមួយ ក្នុងទំនាក់ទំនងរវាងបក្ស និងប្រទេសនៃប្រជាជនវៀតណាម និងប្រជាជនសូវៀត ។

តើអ្វីទៅដែលជាគោលបំណងរបស់សន្ធិសញ្ញា? អត្ថបទមួយនៅក្នុងទិដ្ឋភាពប្រវត្តិសាស្ត្រចាប់ពីក្នុងស្ថាន របស់បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម បានរៀបរាប់អំពីការបំផុសគំនិត លើកទឹកចិត្តដ៏មានប្រសិទ្ធិភាពរបស់សហភាពសូវៀត តាំងពីឆ្នាំ១៩១៧៖

ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះ មានហេតុការណ៍មួយដែលគ្មានអ្នកណាម្នាក់អាចបដិសេធបាន ៖ នៅចំពោះមុខកម្លាំងដែលមិនចេះចាញ់នៃសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមសហភាពសូវៀត និងប្រទេសសង្គមនិយមជាបងប្អូន សូវៀតចក្រពត្តិនិយមនឹងពួកប្រតិកិរិយាអន្តរជាតិទាំងឡាយ បើទោះជាអ្នកនោះឆ្កោតសង្គ្រាមតិចតួចក្តី គិតឱ្យបានពីរដងមុននឹងបង្កសង្គ្រាមរាយការណ៍មួយនឹងប្រព័ន្ធសង្គមនិយមពិតប្រាកដ ។ គេត្រូវយល់ថា ការរាយការណ៍តាមផ្លូវយោធាទៅលើសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមសហភាពសូវៀត (ស.ស.ស.ស.) និងប្រទេសសង្គមនិយមជាបងប្អូនដែលមានចំណងយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយគ្នា តាមរយៈមិត្តភាពដ៏ស្និទ្ធមិត្ត នឹងពិតជាត្រូវទទួលនូវការវាយបក តបវិញមិនខានឡើយ ។ ស្ថានភាពនេះបានបង្កើននូវភាពអង់អាចក្លាហាន និងទំនុកចិត្តរបស់យុទ្ធមិត្តនៃបដិវត្តន៍និងសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

អត្ថបទនេះចង់បញ្ជាក់ថា៖ យួនកុម្មុយនិស្តថា បើគេចូលរួមដោយស្របច្បាប់ជាមួយប្រព័ន្ធសង្គមនិយមពិតប្រាកដ ដែលដឹកនាំដោយ ស.ស. គេអាចនឹងបង្ខំស.ស.ឱ្យធ្វើជាខែលការពាររបស់វៀតណាម ទល់នឹងការវាយប្រហារដោយហេតុពី ពួកចក្រពត្តិនិយមនឹងពួកប្រតិកិរិយាអន្តរជាតិ ។ សេចក្តីត្រូវការនូវរបាំខែលបែបនេះបានបង្ហាញឱ្យឃើញកាន់តែច្បាស់

ទៀតនៅពេលដែលការតានតឹងជាមួយចិនមានភាពកាន់តែធ្ងន់ឡើង ទាក់ទងនឹងបញ្ហាជនជាតិហ្វូ និងឯករាជ្យភាពរបស់កម្ពុជា ។ ហេតុនេះ សន្និសីទបានត្រូវយួនកុម្មុយនិស្តជាលក្ខន្តិកៈនៃការធានារ៉ាប់រងដ៏តូចស្តួចស្តើងមួយ ដែលគេបានសម្រេចចិត្តរួចទៅហើយក្នុងការវាយលុកទ្រង់ទ្រាយធំចូលឈ្លានពានកម្ពុជា នៅដើមរដូវប្រាំងខាងមុខនេះ គឺថានៅតែពីរបួបីអាទិត្យទៀតតែប៉ុណ្ណោះ ។

ប៉ុន្តែ សូរៀតយល់ឃើញផ្សេងទៅវិញចំពោះសន្និសីទ ។ យោងតាមមាត្រា៦ ប្រតិកម្មចាំបាច់សម្រាប់ភាគីនីមួយៗ ចំពោះការវាយប្រហារតាមផ្លូវយោធាទៅលើភាគីណាមួយ គឺស្ថិតនៅលើម្នាក់ៗពិភាក្សាប្តូរយោបល់គ្នា ក្នុងដំណើរឆ្ពោះទៅរកវិធានការសន្តិសុខដ៏ម្សិលបំប្លែងការតវ៉ាមតិហែង ។ គេមិនចាំបាច់តម្រូវឱ្យមានអន្តរាគមន៍យោធាផ្ទាល់ឡើយ ។ មន្ត្រីជើងចាស់សូរៀតម្នាក់ឈ្មោះ មីខៃល កាពិតសា (Mikhail Kapitsa) ថា នេះគ្រាន់តែជាសន្និសីទយោបាយតែប៉ុណ្ណោះ ។ រឿតណាមចង់បានការបញ្ជាក់មួយឱ្យបានច្បាស់លាស់អំពីជំនួយយោធា តែត្រូវសូរៀតជំទាស់ ។ ស.ស. មិនចង់ច្បាំងជាមួយចិនព្រោះតែរឿងរឿតណាមឡើយ។

២-ការសម្រេចចិត្តរបស់សហភាពសូវៀតនិងវៀតណាម ក្នុងការឈ្លានពានកម្ពុជា ៖

រដ្ឋាភិបាលចិន និងមេដឹកនាំបញ្ចប់ប្រទេស រួមទាំងអ្នកវិភាគនយោបាយ តែងតែសន្និដ្ឋានថា ការឈ្លានពានរបស់វៀតណាមចូលកម្ពុជាបណ្តាលមកពីការរុញច្រានរបស់ស.ស. ។ ប៉ុន្តែគ្មានភស្តុតាងជាក់លាក់ណាមួយដែលបញ្ជាក់អំពីការកិច្ចរបស់សូវៀតនៅក្នុងរឿងនេះឡើយ ។ ផ្ទុយទៅវិញ បើទោះជាយើងមានភស្តុតាងមិនគ្រប់គ្រាន់ក៏ដោយ ក៏ភស្តុតាងនោះបានឱ្យដឹងថា មេដឹកនាំសូវៀតមិនបានដឹងពីផែនការឈ្លានពានរបស់វៀតណាមទេ គឺទាល់តែព្រឹត្តិការណ៍កើតឡើងហើយ ទើបគេដឹង ។

ឯកសារសម្ងាត់ស្តីពីការសន្ទនាគ្នារវាងមេដឹកនាំស.ស.និងវៀតណាម នៅម៉ូស្គូ នាខែមិថុនានិងវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៨ មិនដែលត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយឱ្យនរណាដឹងក្រៅពីអតីតៈថ្នាក់ដឹកនាំសូវៀតឡើយ ។ ប៉ុន្តែ អ្នកជំនាញការចិនម្នាក់នៅក្នុងក្រសួងការបរទេសនៃអតីតៈស.ស. និងអ្នកជំនាញការពិសេសពីរនាក់ទៀតលើបញ្ហាវៀតណាមនិងកម្ពុជា នៅក្នុង

អតីតៈគណៈកម្មាធិការកណ្តាលសូវៀត បានបដិសេធដាច់អហង្គរថា វៀតណាមបានឱ្យដំណឹង
ជាមុនដល់សូវៀតអំពីផែនការឈ្លានពានរបស់គេ ។

មានភស្តុតាងពីរដែលបញ្ជាក់អំពីរឿងនេះ ។ ភស្តុតាងផ្លូវការទីមួយ គឺខ្សែអាត់ថត
សម្លេងការសន្ទនាជាសម្ងាត់ នៅហាណូយក្នុងខែកញ្ញា១៩៧៨ រវាងអគ្គលេខាធិការវៀត-
ណាម ឡេយន់ និងឯកអគ្គរដ្ឋទូតសូវៀត អ៊ីគ័រ ស៊ែបាកូវ (Igor Sherbakov) ។ នៅក្នុងអង្គប្រជុំ
ឡេយន់បានរៀបរាប់យ៉ាងវែងអន្ទាយអំពីថា តើមជ្ឈិមបក្សកុមារវៀតណាមបានរៀបចំផែន
ការយ៉ាងណាខ្លះ ដើម្បីចាត់ការអំពីបញ្ហាកម្ពុជាឱ្យបានចប់សព្វគ្រប់នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៩ ។ គាត់ក៏បានធ្វើការ
កត់សម្គាល់ផងដែរថា៖ ការដែលវៀតណាមពិតជាអាចនឹងមានប្រតិកម្មតាមផ្លូវយោធាពីមុននោះ ឥឡូវនេះ
បានផ្លាស់ប្តូរហើយ ។ ឡេយន់បានសង្កត់បន្ថែមថា ការគំរាមកំហែងដ៏ធ្ងន់យ៉ាងនេះ វៀតណាម
មិនអាចរង់ចាំទាល់តែ ប៉េកាំងជ្រើងដីហានុសនៅកម្ពុជាបានឡើយ ។ នៅក្នុងន័យមួយ ដើម្បីធ្វើដំ-
ណោះស្រាយមិនឱ្យសាំញាំនិងមានប្រយោជន៍ ឡេយន់បាននិយាយតែអំពីការខំប្រឹងប្រែង
ជួយបង្កើតកម្លាំងតស៊ូខ្មែរតែប៉ុណ្ណោះ ដោយបានបញ្ជាក់ថា មានទ័ពខ្មែរចំនួនប្រាំបួនកង
វរសេនាតូចកំពុងទទួលការហ្វឹកហ្វឺនពីវៀតណាម និងគណៈតំបន់ម្តែនាក់បានរត់មកចុះ
ចូលជាមួយវៀតណាម ។ ចំពោះសំដីឡេយន់ដែលបាននិយាយថា នឹងគិតគូរដោះស្រាយ
បញ្ហាខ្មែរឱ្យបានរួចរាល់នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៩ រួមផ្សំនឹងភស្តុតាងផ្សេងទៀតដែលយើងសន្និ-
ដ្ឋានថាជាភស្តុតាងនៃផែនការឈ្លានពានរបស់ហាណូយ សូវៀតក៏នៅស្រពិចស្រពិលមិន
ច្បាស់លាស់ដែរកាលពេលនោះថា វៀតណាមនឹងបោះបង់ផែនការរំលំខ្មែរក្រហម បើសិន
ជាខ្លះមធ្យោបាយជួយគាំទ្រក្រុមខ្មែរបះបោរនៅក្នុងស្រុក ។ នៅក្នុងរបាយការណ៍ជាផ្លូវ
ការរបស់ទូតសូវៀត មិនបានបញ្ជាក់អំពីកិច្ចសន្ទនាគ្នាស្តីអំពី ផែនការឈ្លានពាននិងកាន់កាប់កម្ពុជា
របស់វៀតណាមឡើយ ។

ភស្តុតាងទីពីរ ដែលបញ្ជាក់ពីដំណើររឿងរបស់អតីតៈមន្ត្រីសូវៀត ដែលគួរជឿបាន
នោះគឺ មេដឹកនាំយួនកុម្មុយនិស្តបានប្រាប់សូវៀតឱ្យដឹងមុន អំពីផែនការវាយលុករបស់
ខ្លួននៅឆ្នាំ១៩៧២ ដែលជាការវាយលុកដ៏ធំជាងគេបង្អស់ នៅក្នុងសង្គ្រាមវៀតណាម ។

នេះគឺជាការបំភាន់មតិមួយដោយហេតុថា នៅក្នុងទស្សនកិច្ចមួយរបស់គណៈប្រតិភូសូវៀត នៅហាណូយ ដឹកនាំដោយមេទ័ពជើងអាកាស ម៉ារសាល់ ប្រាទីតស្គី (Marshall Batitski) វៀតណាមបានសុំជំនួយជាគ្រឿងអាវុធច្នី។ នៅមុនពេលបើកការវាយលុកបន្តិចតែប៉ុណ្ណោះ ។

ជាការពិតហើយថា គេមិនអាចមានអ្វីបញ្ជាក់ចំពោះការបដិសេធនោះឡើយ ។ ប៉ុន្តែ គេអាចស្មានបានថា ឡេយន់ប្រហែលបានប្រាប់ជាសម្ងាត់ដល់ ប្រេស៊ីដេន (Brezhnev) ឬ កូស៊ីហ្គីន (Kosygin) រួចទៅហើយនៅក្នុងការពិភាក្សាដែលគេមិនបានថតសម្លេងទុក (Unrecorded conversation) ស្តីអំពីផែនការចូលឈ្លានពានកម្ពុជារបស់វៀតណាម ។ ប៉ុន្តែឧបមាថាបើសិន ជាមានកិច្ចពិភាក្សានោះមែន វាជាការមិនសមទេដែលថា ប្រេស៊ីដេន កូស៊ីហ្គីន ឬ សមាជិកណាមួយនៃមជ្ឈមហាសន្និសីទ មានគំនិតចង់លាក់ការណ៍សំខាន់បែបនេះ ពីសមាជិកមជ្ឈមហាសន្និសីទសូវៀតឯទៀត ដែលជាហេតុបណ្តាលឱ្យមានការលាក់លៀមព័ត៌មានពីអ្នកឯកទេស នយោបាយការបរទេស នៃគណៈកម្មាធិការកណ្តាល ។

បើសិនជាផែនការឈ្លានពានមិនត្រូវបានលើកយកមកពិភាក្សាទេ តើរបៀបវារៈក្នុង អង្គប្រជុំ នៅខែមិថុនានិងវិច្ឆិកា ១៩៧៨ ជាមួយនឹងមេដឹកនាំសូវៀត និយាយពីអ្វីទៅវិញ ? ជារឿយៗ មេដឹកនាំហាណូយតែងតែពិពណ៌នាថាជាការគំរាមកំហែងរបស់ចិនចំពោះឯករាជ្យភាពវៀតណាម ។ ដូចយើងបានឃើញរួចមកហើយ សង្គ្រាមប្រកាន់កាប់រវាងចិននិងវៀតណាមពីរឿងដែលវៀតណាមបណ្តេញក្រុមជាតិពន្ធុសញ្ញាតិចិន និងពីរឿងដែលចិនកាត់ ជំនួយពីវៀតណាម គឺជាបញ្ហាសាធារណៈដ៏សំខាន់ រវាងប្រទេសជិតខាងគ្នាទាំងពីរនេះ ។ យើងដឹងថា វៀតណាមត្រូវការជាចាំបាច់បំផុតនូវជំនួយសេដ្ឋកិច្ចពីប្រទេសសូវៀត ដើម្បីជំនួស ជំនួយចិន ។ ដោយមិនបាច់ឆ្ងល់ឡើយ វៀតណាមនឹងនិយាយឱ្យសូវៀតទន់ទ្រព្យក្នុង ការរកជំនួយ ដើម្បីទប់ទល់នឹងការគំរាមសម្ពត្តិរបស់ចិន តែមិនមែនការគំរាមកំហែងរបស់ កម្ពុជាឡើយ។

អតីតៈមន្ត្រីសូវៀតម្នាក់សាកល្បងពន្យល់អំពីឥរិយាបថរបស់វៀតណាម ៖
ហាណូយជឿថាទីក្រុងម៉ូស្គូចង់ដឹងទាន់នឹងផែនការឈ្លានពានរបស់ខ្លួន ។ បើទោះជា

យ៉ាងនេះក៏ដោយ បទដ្ឋានគ្រឹះនៃគោលការណ៍សម្ពន្ធមិត្តបានពន្យល់ថា វៀតណាមឱ្យដំណឹង
 សូម្បីតែរក្សាទុកពេលវេលាសំរាប់ហើយ គឺមុនព្រឹត្តិការណ៍តែបន្តិចប៉ុណ្ណោះ ដែលធ្វើឱ្យម៉ូស្គូគ្មានពេលគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការប្រុង
 ប្រៀបសម្ភារៈជួយហាណូយ ។ សូរៀតគ្មានពេលគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការរៀបចំសម្ភារៈ តែគេមានពេល
 គ្រប់គ្រាន់ក្នុងការប្រុងប្រៀបរៀបចំខ្លួនខាងផ្លូវនយោបាយនិងផ្លូវទូត ។ បើទោះជាចំណង
 មិត្តភាពសូរៀត-វៀតណាមឡើងដល់ផុតកំពូលក៏ដោយ ក៏គំនិតក្រឡិកក្រឡុករបស់ហា-
 ណូយបានបង្ហាញនូវព្រំដែននៃមិត្តភាពនោះដែរ ។ ដើម្បីបានសម្រេចផែនការផ្សេងទៀត
 របស់ខ្លួននៅក្នុងតំបន់ វៀតណាមត្រូវការជំនួយគាំទ្រខាងផ្លូវសម្ភារៈ និងខាងផ្លូវទូតពីសូ-
 រៀត និងត្រូវការនូវកិច្ចការពាររបស់សូរៀតទល់នឹងការវាយបកដោយថាហេតុណាមួយពី
 ចិន ។ មេដឹកនាំយួនកុម្មុយនិស្តចង់សំដែងការស្មោះត្រង់ជាមួយចៅហ្វាយខ្លួនអំពីផែនការ
 នយោបាយ និងយោធាសំខាន់ៗរបស់គេឡើយ បើទោះជាគេបានចូលជាសម្ពន្ធមិត្តនយោ-
 បាយពេញលេញជាមួយសូរៀតហើយក៏ដោយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ទស្សនៈអន្តរជាតិស្តីអំពីការ
 ទទួលខុសត្រូវរបស់សូរៀត ចំពោះនយោបាយការបរទេសរបស់វៀតណាម យល់ឃើញថា
 ការបោកប្រាស់របស់ហាណូយនឹងបណ្តាលឱ្យមានផលវិបាកផ្នែកនយោបាយដ៏ធ្ងន់ទៅលើ
 កិត្តិសព្ទអន្តរជាតិរបស់ ស.ស. ព្រមទាំងប៉ះពាល់ដល់សន្តិសុខជាតិសូរៀតផងដែរ ។

៣-សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ជម្លោះជាអន្តរជាតិអំពីរឿងខ្មែរ មិនមែនជាលទ្ធផលនៃព្រឹត្តិការណ៍ដែលបង្កឡើង
 ដោយមហាអំណាចកុម្មុយនិស្តធំៗពីរ គឺស.ស. និងចិនឡើយ ។ មហាអំណាចទាំងពីរបាន
 ត្រូវជាប់ជាប់ទាក់ទិននៅក្នុងជម្លោះក៏ដោយសារកូនជីងរបស់គេដែលជាអ្នកនាំភ្លើង ។

ក៏ប៉ុន្តែ នៅមានអសមប្បមាណ (ភាពខ្វះលំនឹង) មួយចំនួនទៀតដែររបស់សូរៀតនិង
 ចិននៅក្នុងវិវាទ ។ មានតែចិនទេដែលបានចូលរួមដោយផ្ទាល់នៅក្នុងសង្គ្រាម ។ ឯស.ស.
 វិញមានសំណាងបានធ្វើត្រឹមតែជាអ្នកជួយផ្តល់គ្រឿងអាវុធនិងជំនួយសេដ្ឋកិច្ចតែប៉ុណ្ណោះ
 ដោយហេតុថា កូនជីងគេបានទទួលរ៉ាប់រងធ្វើសង្គ្រាមដោយខ្លួនឯង ។ ផ្ទុយពីចិន ស.ស.

គ្មានការគំរាមកំហែងខាងផ្លូវសន្តិសុខផ្ទាល់ពីកម្ពុជាទេ ប៉ុន្តែ ប្រទេសនេះត្រូវប្រឈមមុខ
ចំពោះការបង្ខំខាតខាងផ្លូវនយោបាយនិងផ្លូវទូត ។

គេគួរកត់សម្គាល់ដែរថា មុនពេលចប់សង្គ្រាមនៅវៀតណាម យួនកុម្មុយនិស្តមិនសូវ
ទុកចិត្ត ស.ស. ប៉ុន្មានទេ ។ សូម្បីតែការវាយលុកទ្រង់ទ្រាយធំក្នុងរដូវចូលឆ្នាំចិន-យួន ឆ្នាំ
១៩៧២ ក៏យួនមិនបានឱ្យស្លៀកពាក់ដងមុនដែរ ។ នេះគឺមកពីគេអាងលើជំនួយដ៏ស្តុកស្តម្ភ
របស់ ស.ស. និងការដែលគេបានដោះដៃពីចិន ហើយដាក់ទៅចាប់ដៃស.ស.ស.វិញនៅ
ពេលស្លៀកពាក់និងចិនឈ្មោះគ្នា ។

ការដែលហាណូយខកខានមិនបានប្រាប់ទីក្រុងម៉ូស្គូឱ្យដឹងពីការអនុវត្តផែនការ
ឈ្លានពានកម្ពុជា គឺជាការសម្តែងឱ្យឃើញនូវភាពមន្ទិលសង្ស័យមួយ ដែលគេមានតាំងពី
ដើមទឹមក ។

ហាណូយយល់ថា ម៉ូស្គូជាប់ទ្រង់ហើយ នឹងឆ្លើយថាមិនជួយវៀតណាមក៏មិនកើត
ព្រោះអ្នកទាំងពីរបានរួមគ្នាចងកំហឹងជាមួយប៉េកាំងរួចទៅហើយ ។ បើសិនជារឿងនោះពិត
ដូច្នោះមែន ហាណូយពិតជានិយាយត្រឹមត្រូវ ។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការបោក
ប្រាស់របស់វៀតណាមពេលនេះ មិនអាចជៀសវាងការពង្រឹងទំនាក់ទំនងមិត្តភាពស្លៀក-
ស្លៀតណាមបានឡើយ ។ បើសិនការភ័យខ្លាចឬការក្សត់ជាឬសគល់នៃអំពើបោកប្រាស់
របស់ហាណូយមែននោះ អំពើទាំងនេះពិតជាការប្រមាថមើលងាយចំពោះស្លៀក ។ ដូច្នេះ
នៅពេលអនាគត បើសិនប្រទេសទាំងពីរ (ស្លៀកនិងវៀតណាម) ជួបប្រទះនឹងវិបត្តិ ស.ស.
មានសង្ឃឹមតិចណាស់ក្នុងការដាក់ទៅចាប់ដៃជាមួយវៀតណាម ។

ជំពូក៦

១-ផលវិបាកនៃការឈ្លានពានរបស់វៀតណាម ៖

ការឈ្លានពានរបស់វៀតណាម និងការកាន់កាប់ប្រទេសកម្ពុជាតាមផ្លូវយោធាក្នុង រយៈពេលដប់ឆ្នាំជាបន្តបន្ទាប់ បាននាំមកនូវមហន្តរាយដល់ប្រទេសជាសត្រូវទាំងពីរ និង ទាំងប្រជាជនក្នុងស្រុកផង ។ មិនមានប្រទេសណាមួយក្នុងចំណោមប្រទេសទាំងពីរបាន សម្រេចគោលដៅរបស់ខ្លួនទាំងស្រុងឡើយ ។ ពួកខ្មែរក្រហម ជាពិសេសប៉ុលពតនិងបក្ស ពួកគឺជាអ្នកខាតបង់ធំជាងគេ ។ ពួកគេសង្ឃឹមថាគេអាចនឹងយកជ័យជំនះបានទៅលើកង ទ័ពវៀតណាម ។ តែផ្ទុយទៅវិញ ពួកគេបានបាត់បង់អស់នូវកម្លាំងនយោបាយនិងកម្លាំង យោធា ។ ជាយថាហេតុ ក្រោយពីគេបានចំណាយពេលអស់ដប់ប្រាំឆ្នាំ តស៊ូរស់នៅក្នុងព្រៃ ពួកគេបានទទួលរងនូវការបាក់បែកគ្នាខាងផ្លូវនយោបាយនិងយោធា តាមរយៈការរត់ចោល ជួរ ។

ផលវិបាកនៃការឈ្លានពានរបស់យួនកុម្មុយនិស្ត គឺជាផលវិបាកចម្រុះ ។ ជាអាទិ៍ គេបាន សម្រេចនូវគោលបំណងបឋមរបស់គេ គឺការកម្ទេចរបបខ្មែរក្រហម ក្នុងក្តីសង្ឃឹមថានឹង បានជ័យជំនះភ្លាមៗ ជាមួយនឹងការទទួលយល់ព្រមដោយឥតប្រែប្រួលពីសហគមន៍អន្តរ- ជាតិផង ។ តែផ្ទុយទៅវិញ វៀតណាមឥតបានទទួលជ័យជំនះភ្លាមៗឡើយ ហើយវៀត- ណាមត្រូវទទួលរងនូវការកៀបសង្កត់អស់រយៈពេលជាងដប់ឆ្នាំពីកម្លាំងយោធាចិននិងត្រូវ ដាក់ឱ្យនៅឯកោជាអន្តរជាតិខាងផ្លូវទូតនិងផ្លូវសេដ្ឋកិច្ច ដែលជាហេតុបណ្តាលឱ្យមានការ យឺតយ៉ាវក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចប្រទេស ។ វៀតណាមបានត្រូវបង្ខំឱ្យដកទ័ពចេញពី កម្ពុជា និងឱ្យព្រមទទួលលក្ខខណ្ឌជាបណ្តោះអាសន្ន ក្នុងការរៀបចំរដ្ឋាភិបាលខ្មែរឡើង វិញ ក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក្រុមខ្មែរ ដែលជាសម្ពន្ធមិត្តរបស់វៀតណាម បានក្តាប់អំណាចជាប់ ។

កាលចាប់ផ្តើមដំបូង ស.ស. បានទទួលផលប្រយោជន៍ដ៏ស្តុកស្តម្ភពីអំពើឈ្លានពាន

របស់វៀតណាម ។ គឺជាលើកទីមួយហើយដែលសូវៀតបានកាន់កាប់មូលដ្ឋានទ័ពជើងទឹក និងជើងអាកាសរបស់វៀតណាម ។ នៅពេល ស.ស. រលំរលាយក្នុងឆ្នាំ១៩៩១ អ្នកដឹកនាំ រដ្ឋរុស្ស៊ីបានបង្ហាញនូវការមិនសូវយកចិត្តទុកដាក់ប៉ុន្មានឡើយក្នុងការចងសម្ព័ន្ធមិត្តជាមួយ វៀតណាម ។ កង្វល់ចម្បងរបស់រុស្ស៊ីពេលនេះគឺការប្រឹងស្តារឡើងវិញនូវការបាត់បង់ថវិកា រាប់ពាន់លានដុល្លា ដែលគេបានចាយវាយខ្លះខ្ចាយទៅលើជំនួយវៀតណាម ។

ក្នុងចំណោមប្រទេសដែលជាប់ទាក់ទិនទាំងអស់ក្នុងសង្គ្រាម គឺមានតែប្រទេសចិន មួយទេដែលហាក់ដូចជាបានជោគជ័យធំធេងជាងគេ ក្រោយពេលចេញពីសង្គ្រាម ។ ក្នុង ទឹកដីបួង ចិនបានចំណាយទ័ពនិងកិត្យានុភាព ចូលវាយលុកវៀតណាមដោយមិនបាន សម្រេចផល នៅខែកុម្ភៈ១៩៧៩ ដើម្បីកៀបសង្កត់យួនឱ្យដកថយចេញពីកម្ពុជា ។ ទីបំផុត ចិនក៏បានសម្រេចគោលដៅរបស់គេ ដោយវៀតណាមដកចេញពីកម្ពុជាមែន ។ ពេលនេះ ចិនបានក្លាយជាមហាអំណាចយោធានិងនយោបាយនៅក្នុងតំបន់ ។ ឯចំណែកការខាត បង់ខាងផ្លូវនយោបាយ និងផ្លូវទ័ពព្រោះតែរឿងកាន់ជើងខ្មែរនោះ ក៏មិនសូវជាមានសារៈ សំខាន់អ្វីទៅលើការរីកចំរើននៃសេដ្ឋកិច្ចដ៏មានថាមពល និងឥទ្ធិពលនយោបាយទាំងមូល របស់ចិនឡើយ ។

២-ការប្លាត់បង់អំណាចនៃថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហម ៖

វិបាកក្លាមៗនិងជំហានគេបំផុតរបស់ការឈ្លានពាន គឺការផ្តួលរំលំរបបប៉ុលពតនៅ ភ្នំពេញ និងស្ទើរតែពេញផ្ទៃប្រទេស ។ ក្នុងសង្គ្រាមជំហាននៃការឈ្លានពាន ប៉ុលពតនិងបក្ស ពួកបានបើកការវាយ តប-តង់ខ្លាំងក្លា ក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំតទល់នឹងទ័ពឈ្លានពាន ។ យុទ្ធ- សាស្ត្រនេះជាយុទ្ធសាស្ត្រដែលមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមផ្អែកទៅលើទ្រឹស្តី “សង្គ្រាមប្រជាជន” ដែលផ្ទុយគ្នានឹង “ក្រុមស៊ីរីនិយម” របស់វៀតណាម ។ ក្រោយការឈ្លានពានរបស់វៀត- ណាម ការសន្និដ្ឋានបែបនេះគឺជាការសន្និដ្ឋានខុសដូចលើកមុនៗដែរ ។ ប្រឈមមុខទល់ នឹងកងទ័ពមួយដែលមានគ្នាច្រើនដូចស្រមោច បំពាក់ដោយអាវុធទំនើបៗ យុទ្ធសាស្ត្រ បែបនេះគឺជាស្លៀតមួយនៃមហន្តរាយខាងផ្លូវយោធា ។ កងទ័ពវៀតណាម កម្ទេចទាំង

ស្រុកនូវកងឯកភាពនៃកងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ វាយផ្តាច់ខ្សែការពារអស់ជាង
ពាក់កណ្តាល ហើយទីបំផុត កងទ័ពស្នូលក៏ត្រូវបែកជាដុំតូចៗ ដែលក្រោយមកប្រមូលផ្តុំ
គ្នាឡើងវិញដើម្បីបង្កើតជាទ័ពព្រៃ ។ ពួកគេបាននាំគ្នាដកថយទៅមូលដ្ឋានក្នុងព្រៃជ្រៅ នៅ
ភាគខាងលិចនិងខាងជើងនៃកម្ពុជា ជាប់ទល់ដែនថៃនិងលាវ ហើយបើកការវាយប្រហារ
តទល់នឹងកងទ័ពយួនចេញពីទីនោះមកវិញ ។

នៅថ្ងៃសមករា ១៩៧៩ កងទ័ពវៀតណាមចូលដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ លើកបន្ទុកអ្នក
ដឹកនាំនៃ រោងសិក្សាសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា ឱ្យកាន់អំណាច ហើយបង្កើតស្ថាប័នរដ្ឋមួយឱ្យឈ្មោះថា
សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា (ស.ប.ក.) ។ អ្នកដឹកនាំមួយចំនួនតូចនៃរដ្ឋាភិបាល ស.ប.ក. គឺជា
អតីតៈខ្មែរវៀតមិញ ដែលបានទទួលការហ្វឹកហ្វឺនយ៉ាងត្រឹមត្រូវ រាប់សិបឆ្នាំនៅហាណូយ។
ប៉ុន្តែ ភាគច្រើននៃអ្នកដឹកនាំនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាល ជាអតីតៈមេបញ្ជាការខ្មែរក្រហមពីភូមិភាគ
បូព៌ានៃប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានជាអាទិ៍ ហេងសំរិន ជាស៊ីម នឹង ហ៊ុនសែន ។ ពួកអ្នកទាំងនេះ
បាននាំគ្នាវត់គេចទៅវៀតណាម ដើម្បីឱ្យរួចផុតពីអំពើកាប់សម្លាប់របស់ប៉ុលពត។ រដ្ឋាភិ-
បាលនេះបានត្រូវតែងតាំងឡើងដោយ ចក្ខុវិស័យប្រជាជនកម្ពុជា ដែលបង្កើតដោយយួនកុម-
កាលពីឆ្នាំ១៩៥១ ។

៣-សង្គ្រាមវៀតណាមជាមួយចិន ៖

ក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយនៅចំពោះមុខក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខនៃអង្គការសហប្រជា-
ជាតិ ខែមករា១៩៧៩ រដ្ឋាភិបាលចិនបានថ្កោលទោសចំពោះអំពើឈ្លានពានរបស់វៀត-
ណាមទៅលើកម្ពុជា ថាជាជំហានមួយដ៏ធំ ក្នុងការពង្រីកអនុត្តរភាពរបស់ខ្លួននៅក្នុងតំបន់
ហើយនិងជាផ្នែកមួយដ៏សំខាន់របស់មហិច្ឆតាសូវៀតដើម្បីវាត់អំណាចនៅអាស៊ីនិងនៅចុងបូព៌ា។
ចិនជឿច្បាស់ណាស់ ហើយក៏ព្រួយណាស់ដែរចំពោះរឿងនេះ ។ ប៉ុន្តែ ចិនក៏មានការព្រួយ
បារម្ភម្យ៉ាងទៀតដែរ ចំពោះជ័យជំនះរបស់វៀតណាមទៅលើមិត្តកម្ពុជារបស់គេ ដោយគេ
យល់ថា នេះជាភាពអាម៉ាស់មុខមួយរបស់ចិន ។ ដូច្នេះ ជាការជៀសមិនរួច ដើម្បីកុំឱ្យបាក់
មុខ ចិនត្រូវតែវាយបកទៅវៀតណាមវិញតាមផ្លូវយោធា ។

ថ្ងៃ១៧កុម្ភៈ ១៩៧៩ កងទ័ពចិនបានវាយលុកចូលភាគខាងជើងវៀតណាម ដើម្បីឱ្យ
មេរៀនដល់ពួកគេ ។ ក្រោយពីប្រយុទ្ធគ្នាដ៏ខ្លាំងក្លាអស់រយៈពេលបីសប្តាហ៍នៅក្នុងខេត្តភាគខាង
ជើងជាប់នឹងប្រទេសចិន កងទ័ពចិនបានដកថយ ជាមួយនឹងការបាត់បង់ជីវិតពលទាហាន
រាប់ម៉ឺននាក់ ។ ចំណែកខាងវៀតណាមវិញ ក៏បានទទួលរងនូវការខូចខាតមិនតិចដែរ ។
តាមរបាយការណ៍របស់អ្នកឆ្លើយតបព័ត៌មានបញ្ជីមប្រទេសបានឱ្យដឹងថា មានការខូចខាត
ខ្ទេចខ្ទាំជាដំណំនៅតាមទីប្រជុំជនធំៗរបស់វៀតណាម នៅតាមទល់ដែន ដូចជា ឡាវ៉ៃកៃ
ឡាងស៊ីន និង កាវបាង ។

ការឈ្លានពានរបស់ចិនមិនបានធ្វើឱ្យវៀតណាមដកទ័ពចេញពីកម្ពុជាក៏ពិតមែន ។
ប៉ុន្តែវាបានបង្ខំហាណូយឱ្យរក្សាទុកនូវកងទ័ពមួយភាគធំនៅព្រំប្រទល់ខាងជើងនៃប្រទេស
វៀតណាម ដើម្បីកុំឱ្យវៀតណាមយកទ័ពនោះទៅដាក់នៅកម្ពុជា ។ ការគំរាមឈ្លានពានជា
លើកទីពីររបស់ចិនមានន័យថា វៀតណាមត្រូវតែរក្សាទុកនូវកងទ័ពមួយចំនួនធំនៅទីនោះ
ជារៀងរហូត ។

ចិនបានឆ្លើយតបទៅនឹងការឈ្លានពានរបស់វៀតណាម តាមមធ្យោបាយសំខាន់ទី
ពីរ ៖ គឺគេនៅតែផ្តល់ជំនួយឱ្យពួកខ្មែរក្រហមដែលបានបោះបង់ចោលទីក្រុងភ្នំពេញហើយ
ដកថយទៅភាគខាងលិចនិងខាងជើងនៃប្រទេស ដើម្បីឱ្យពួកគេមានលទ្ធភាព ក្នុងការធ្វើ
សង្គ្រាមវាយឆ្នក ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ចិនក៏បានផ្តល់ជំនួយយោធាផងដែរដល់ទ័ពព្រៃខ្មែរមិន
មែនកុម្មុយនិស្ត ដឹកនាំដោយសម្តេចសីហនុ និងអតីតៈនាយករដ្ឋមន្ត្រីស៊ីនសាន ។ អសមត្ថ-
ភាពរបស់វៀតណាមក្នុងការកម្ចាត់កងទ័ពតស៊ូខ្មែរ រួមជាមួយនឹងការរើសខ្វះជំនួយពីស.ស.
ផង បានបង្ខំវៀតណាមឱ្យបញ្ចប់នូវវត្តមានផ្ទាល់នៃកងទ័ពរបស់ខ្លួននៅកម្ពុជា ។នេះហើយ
ជាចំណុចដែល ចិនឈ្នះក្នុងការប្រយុទ្ធជាមួយនឹងវៀតណាម ។

៤-អវិភាទនៃការគាំទ្រជាអន្តរជាតិចំពោះវៀតណាម ៖

មុនការឈ្លានពានចូលកម្ពុជា ហាណូយបានខំប្រឹងប្រែងអស់ពីសមត្ថភាព ដើម្បី
យកប្រៀបលើ ស.រ.អ. ចំពោះទំនាក់ទំនងជាប្រក្រតីឡើងវិញខាងផ្នែកនយោបាយ ដោយ

គេសង្ឃឹមថានឹងបានជំនួយឥតសង ប្រទេសឡើងវិញពី ស.រ.អ. និងពីទីភ្នាក់ងារខ្ចីប្រាក់អន្តរ-
ជាតិ ។ គោលបំណងរបស់វៀតណាមត្រូវខកខានមិនបានសម្រេចមុនឆ្នាំ១៩៧៨ ដោយហា-
ណូយទទួលទាមទារថា ជំនួយដែលជួយនោះគ្រាន់តែជាជំនួយជួសជុលប៉ុណ្ណោះ ។ លក្ខ-
ខណ្ឌដំបូងបែបនេះ គឺពិតជាការប្រមាថមួយចំពោះមោទនភាពរបស់អាមេរិកាំង ដែលគេ
មិនអាចទទួលយកបាន ហើយមន្ត្រី ស.រ.អ.មិនអាចធ្វើតាមលក្ខខណ្ឌនោះបានឡើយ ។

មេដឹកនាំយួនជឿប្រាកដថា ការឈ្លានពានរបស់គេ និងការបន្តកាន់កាប់កម្ពុជា
យូរៗទៅ គង់តែនឹងធ្វើឱ្យគេឯងបំភ្លេចចោលលែងនឹកនាជាមិនខាន ។ យួនយល់នេះខុស
ស្រឡះ ។ សកម្មភាពទាំងឡាយរបស់គេបានធ្វើឱ្យរលាយនូវប្រក្រតីភាវូបនីយកម្ម (ការធ្វើ
ឱ្យមានភាពប្រក្រតី) ជាមួយ ស.រ.អ. ដែលគេសង្ឃឹមថា អាចនឹងកើតមានឡើងនៅពេល
ខាងមុខ ។ ម្យ៉ាងទៀត បញ្ជីមប្រទេសភាគច្រើន និងប្រទេសតតិយលោកមួយចំនួនក៏បាន
ប្រឆាំង មិនធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយយួនដែរ ។ សហគមន៍អឺរ៉ុបបានកាត់ជំនួយស្បៀង
អាហារពីវៀតណាម ។ នៅសល់តែប្រទេសស៊ុយអែដ និងប្រទេសបារាំងប៉ុណ្ណោះដែលជា
ប្រទេសផ្តល់ជំនួយ ។

លើសពីនេះទៅទៀត សហគមន៍អន្តរជាតិ តាមរយៈកិច្ចប្រជុំប្រចាំឆ្នាំនៃមហាសន្និ-
បាតនៅអង្គការសហប្រជាជាតិ (អ.ស.ប.) បានសម្តែងនូវការ មិនទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលដែលលើក
បន្តដោយវៀតណាមឡើយ ។ ផ្ទុយទៅវិញ មុនដំបូង ភាគច្រើនទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលខ្មែរក្រ-
ហមរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ បន្ទាប់មក ក្រោយពីបានបង្កើតរដ្ឋាភិបាលចម្រុះនៅឆ្នាំ
១៩៨២ (រដ្ឋាភិបាលចម្រុះនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ : រ.ច.ក.ប.) រវាងខ្មែរក្រហម និងខ្មែរ
មិនមែនកុម្មុយនិស្តពីរក្រុមទៀត ដឹកនាំដោយសម្តេចសីហនុនិងស៊ីនសាន រដ្ឋាភិបាលថ្មី
នេះ (រ.ច.ក.ប.) ក៏ត្រូវបានគេទទួលស្គាល់កាន់តែច្រើនឡើងៗ នៅក្នុងសម័យប្រជុំប្រចាំឆ្នាំ
របស់ អ.ស.ប. ។ នៅពេលវៀតណាមនិងប្លុកសូវៀតដណ្តើមកៅអីគ្នាជាមួយ រ.ច.ក.ប. នៅ
អ.ស.ប. នៅឆ្នាំ១៩៨៣ ប្រទេសចំនួន៩០បានទទួលស្គាល់ រ.ច.ក.ប. ។

នៅក្នុងមហាសន្និបាតប្រចាំឆ្នាំនៃ អ.ស.ប. ស្តីពីដំណោះស្រាយដកទ័ពបរទេសចេញ

ពីកម្ពុជា សម្រេចឆ្នោតគាំទ្របានកើនឡើងជាលំដាប់ គឺនៅឆ្នាំ១៩៧៩ មាន៩១សម្រេច ; ១៩៨០ មាន៩៧សម្រេច ; ១៩៨១ មាន១០០សម្រេច ។ នៅឆ្នាំ១៩៨២និង១៩៨៣ សម្រេច គាំទ្រឡើងដល់ ១០៥ទល់នឹងសម្រេចប្រឆាំង២៣ ; ហើយនៅឆ្នាំ១៩៨២ ប្រទេសចំនួន១១០ បានបោះឆ្នោតឱ្យវៀតណាមដកទ័ពចេញពីកម្ពុជា ។

ដូច្នេះ ផលវិបាកដ៏ធំធេងរបស់ហាណូយក្នុងការសម្រេចចិត្តឈ្លានពានកម្ពុជា គឺ ភាពឯកោរបស់វៀតណាម ពីសហគមន៍អន្តរជាតិក្នុងផ្នែកទូតនិងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ។ មានតែ ប្រទេសក្នុងប្រទេសសូវៀត និងប្រទេសឥណ្ឌាប៉ុណ្ណោះ ដែលទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលទីក្រុងភ្នំពេញ ដែលលើកបន្ទុកដោយវៀតណាម ហើយគឺប្រទេសទាំងអស់នេះឯងហើយដែលផ្តល់ ជំនួយស្មើតែទាំងអស់ដល់វៀតណាមរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៩១ ។ ជាមួយនឹងការឡើងកាន់អំណាចរបស់មីយ៉ែល ហ្គ័រហាឡូវ (Mikhail Gorbachew) នៅស.ស. និងការលេចឡើងនូវទស្សនៈថ្មី ក្នុងនយោបាយការបរទេសសូវៀត វៀតណាមបានត្រូវទទួលនូវការកៀបសង្កត់ឱ្យដកកង ទ័ពឈ្លានពានទាំងអស់ចេញពីកម្ពុជា ។ ទីបំផុត នៅឆ្នាំ១៩៩១ បន្ទាប់ពីការរលំរលាយនៃ របបកុម្មុយនិស្តនៅអឺរ៉ុបខាងកើតនិងនៅ ស.ស. រួមនឹងការបញ្ចប់ជំនួយសេដ្ឋកិច្ចសូវៀត ដល់វៀតណាមផងនោះ វៀតណាមបានត្រូវគេបង្ខំឱ្យទទួលយកនូវផែនការសន្តិភាពមួយ រៀបចំដោយ អ.ស.ប. ដែលនាំទៅរកការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងការបង្កើតរដ្ឋាភិបាល ឯករាជ្យមួយនៅកម្ពុជា ។

សូម្បីតែក្រោយការឈ្លានពានក៏ដោយ ដោយឃើញផលវិបាកជាអន្តរជាតិនៃការ សម្រេចចិត្តរបស់ខ្លួន មេដឹកនាំវៀតណាមនៅតែមានផ្លូវរកច្រកចេញជានិច្ច ។ គេសុំឱ្យមាន តាមអព្យាក្រឹតខាងដំណោះស្រាយនយោបាយមួយ ដែលទាក់ទងនឹងក្រុមខ្មែរតស៊ូមិនមែនកុម. ដោយ មិនឱ្យមានក្រុមខ្មែរក្រហមចូលលាយឡំ ។ សមាគមនៃប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (Association of the South-East Asian Nations = ASEAN) ឬ អាស៊ាន និង ស.រ.អ. យល់ស្របចំពោះសម្តីរ នោះ ។ ប៉ុន្តែចំពោះចិនវិញ ដែលពឹងផ្អែកលើប្រទេសថៃ (ដែលជាសមាជិកអាស៊ាន) ក្នុង ការជួយដឹកជញ្ជូនគ្រឿងអាវុធទៅឱ្យខ្មែរក្រហមនោះ ច្បាស់ជាប្រកែកមិនព្រមទទួលយក

នូវសម្តីនោះឡើយ ។ នេះជាជម្រើសយុទ្ធសាស្ត្រផ្សេងទៀតរបស់វៀតណាម តាមទស្សនៈ
របស់អ្នកវិភាគនយោបាយបញ្ចមប្រទេស ។ វាជាការច្បាស់ណាស់ទៅហើយថា នេះគឺពិត
ជាទស្សនៈរបស់មេដឹកនាំហាណូយ ។ (យោងតាមអតីតៈមន្ត្រីយួនកុម.ឈ្មោះ ប៊ូយទិនបាន
ឱ្យដឹងថា សម្តីនេះគឺពិតជាត្រូវបានស្នើរដោយរដ្ឋមន្ត្រីការពារជាតិវៀតណាម វ៉ូវ៉ូនយ៉ាង
នៅឆ្នាំ១៩៨២ ។) ប៉ុន្តែ ថ្នាក់ដឹកនាំវៀតណាមបានជ្រើសរើសយកវិធីផ្សេងទៅវិញ ។

៥-វត្តមាននយោបាយនិងយោធារបស់សូវៀត នៅវៀតណាម ៖

វត្តមានយោធាសូវៀតនៅវៀតណាម បានកើនឡើងយ៉ាងគំហុក ដែលជាលទ្ធផល
នៃព្រឹត្តិការណ៍ជាច្រើន បណ្តាលមកពីអំពើឈ្លានពានរបស់វៀតណាមនៅកម្ពុជា ។ ក្រោយ
ពីចិនបានឈ្លានពានចូលវៀតណាម កងទ័ពនាវាសូវៀតក៏បានចាប់ផ្តើមធ្វើដំណើរមកកាន់
កំពង់ផែវៀតណាមជាលើកដំបូង ។ យោងតាមក្រសួងស៊ើបការសម្ងាត់សីដ្ឋបូរី នាវាចម្បាំង
សូវៀតបានចូលចតនៅឆកសមុទ្រ កាំភ្លើង ក្នុងខែមីនា ១៩៧៩ នៅពេលដែលនាវាចម្បាំង
ប្រហែល១៥គ្រឿងទៀតកំពុងប្រតិបត្តិការក្នុងសមុទ្រចិនខាងត្បូង ជាមួយនឹងនាវាមុជទឹក
ចំនួន២គ្រឿងផង ។ នៅពាក់កណ្តាលខែមេសា យន្តហោះស៊ើបការណ៍ ធ៊ីយូ-៩៥ (TU-95)
បានត្រូវយកមកដាក់ពង្រាយនៅវៀតណាម ។ គេជឿថាកងទ័ពហានសូវៀតដំបូងគេ បាន
ចូលចតនៅឆកសមុទ្រ តំរាញ់ នៅខែកញ្ញា១៩៧៩ ។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៨០ កងទ័ពវៀតណាម
ទាំងអស់បានរើចេញពី តំរាញ់ ដោយទុកតែមួយចំនួនតូចខាងផ្នែកការពារសន្តិសុខ ។ ពេញ
មួយឆ្នាំ១៩៨០ មូលដ្ឋានកាំភ្លើងបានត្រូវប្រគល់ផ្តាច់មុខទៅឱ្យ ស.ស. ប្រើប្រាស់ ។

ប៉ុន្តែ នយោបាយកែទម្រង់ខាងផ្នែកការបរទេសនិងការពារជាតិ រៀបចំនិងអនុវត្ត
ដោយមីយ៉េនហ្គ័រចាផុវ នៅចុងឆ្នាំ១៩៨០ មានឥទ្ធិពលដ៏ខ្លាំងក្លាទៅលើទំនាក់ទំនងមិត្តភាព
សូវៀត-វៀតណាម ។ ជាមួយនឹងការកាត់បន្ថយជំនួយសូវៀតខាងទ័ពអាវាសនិងទ័ពជើង
ទឹក ចាប់ពីដើមឆ្នាំ១៩៨៩មក សូវៀតលែងសួរប្រើមូលដ្ឋានសឹកកាំភ្លើងហើយ ។ ឯវៀត-
ណាមសោត ក៏អស់មានអ្វីជាសំខាន់សម្រាប់ ស.ស.ស.ស. ទៀតឡើយ ។

៦-វៀតណាមបន្ថយកម្មនៅកម្ពុជា ៖

មុនកិច្ចព្រមព្រៀងទទួលយកផែនការសន្តិភាពរបស់ អ.ស.ប. យួនកុម្មុយនិស្តបាន ខំឆ្លៀតបូមយមធនប្រយោជន៍យ៉ាងអស់ដៃ ពីអំពើឈ្លានពានរបស់ខ្លួននៅកម្ពុជា ។ ពួកគេ បានលើកបន្ទុករបបដ៏ផុយស្រួយមួយនៅភ្នំពេញ គ្រប់គ្រងជាបែបអាណានិគម តាមទម្រង់ វៀតណាមបន្ថយកម្មកម្ពុជា (ការធ្វើកម្ពុជាឱ្យទៅជាវៀតណាម) ។

អាណានិគមកិច្ចនេះមានទ្រង់ទ្រាយធំពីរ ៖

ទីមួយ ការត្រួតត្រាដោយផ្ទាល់ទៅលើរដ្ឋាភិបាលភ្នំពេញ (សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិត កម្ពុជា : ស.ប.ក.) ដែលក្រោយមក នៅឆ្នាំ១៩៨៩ ត្រូវយួនដូរឈ្មោះឱ្យទៅជា រដ្ឋកម្ពុជា (រ.ក.) វិញ ។ ពួកអ្នករត់ចោលជួរជាច្រើនបានរាយការណ៍ថា ស.ប.ក. បានត្រូវដំណើរការទៅ ក្រោមបង្គាប់ទីប្រឹក្សាយួន នៅគ្រប់មន្ទីរក្រសួង ។ អ្នកធ្វើការក្នុងអង្គការជំនួយមនុស្សធម៌ បញ្ជីមប្រទេសក៏យល់ស្របដែរថាទីប្រឹក្សាវៀតណាមសំខាន់ជាងគេ គឺទូតវៀតណាមប្រចាំ ស.ប.ក. នេះតែម្តង ។ យោងតាមអតីតៈមន្ត្រីផ្តាច់ខ្លួនពីរនាក់ ក្នុងក្រសួងការបរទេសនៃ ស.ប.ក.បានឱ្យដឹងថា៖ រៀងរាល់ព្រឹកទូតវៀតណាមត្រូវជួបហ៊ុនសែន (រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេស ស.ប.ក.) និងមន្ត្រីក្រោមបង្គាប់ហ៊ុនសែន ដើម្បីដាក់ផែនការអនុវត្តឱ្យបានសមស្របក្នុងថ្ងៃ នោះ ។ ទូតយួនខ្លួនឯងក៏ត្រូវបានទទួលបញ្ជាមួយជាន់ទៀត ជាប្រចាំថ្ងៃតាមទូរលេខ ពីទី គ្រងហាណូយ ។ បញ្ជារបស់ទូតយួនបានត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យហ៊ុនសែន ហើយហ៊ុនសែនត្រូវ បញ្ជូនបន្តទៅផ្នែកទាំងដប់បួនទៀតនៃក្រសួងការបរទេស ។ នៅក្នុងផ្នែកទាំងដប់បួននោះ មានទី ប្រឹក្សាយួន១៥ឬ១៧នាក់ផ្សេងទៀត នៅត្រួតមើលសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់ក្រសួង ។ ទីប្រឹក្សាយួនទាំងអស់ស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ការិយាល័យមួយនៅហាណូយ ដែល ជាផ្នែកមួយរបស់មជ្ឈមបក្ស ហើយដែលមានឈ្មោះថា ប៊ី-៦៨ (B-68) ។ នៅពេលដែលមន្ត្រី ក្រសួងការបរទេសខ្មែរណាម្នាក់ធ្វើដំណើរទៅក្រៅប្រទេស គេត្រូវមានលិខិតអនុញ្ញាតពីទី ប្រឹក្សាវៀតណាម សរសេរជាភាសាបារាំងឬអង់គ្លេស ។ ម៉ែន សេកយ៉ែន អតីតៈនាយកផ្នែក អប់រំនយោបាយ នៃគណៈកម្មាធិការកណ្តាល បក្សបដិវត្តប្រជាជនកម្ពុជា បានអះអាងថា

នេះគឺជាគំរូបែបបទនៅគ្រប់មន្ទីរក្រសួងទាំងអស់នៃរដ្ឋាភិបាល ។ ពួកអ្នកផ្តាច់ខ្លួនជាច្រើន ពី ស.ប.ក. ក៏បានបញ្ជាក់ដូច្នេះដែរ ។ សេកយ៉េនបានឱ្យដឹងទៀតថា មន្ត្រីខ្មែរជាច្រើនបានរៀប ការជាមួយស្រីយួន ដែលត្រូវស្រីយួនទាំងនោះរាយការណ៍ទៅឱ្យមន្ត្រីយួនជារៀងរាល់អំពីសកម្មភាព ប្តីរបស់ខ្លួន ។

មន្ត្រីខ្មែរទាំងអស់នៃ ស.ប.ក. បានត្រូវបង្ខំឱ្យរៀនភាសាវៀតណាម ។ តំណែងខ្ពង់ ខ្ពស់ជាងគេត្រូវបានទៅអ្នកណាដែលចេះភាសាយួនជ្រៅជ្រះ ។ មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ត្រូវគេបញ្ជូន ឱ្យទៅ អប់រំនយោបាយ រាប់ខែនៅវៀតណាម ។ ទំនាក់ទំនងនយោបាយទាំងមូលបានត្រូវបក ប្រែជាភាសាខ្មែរ ជាមួយនឹងការចុះហត្ថលេខាលើសន្ធិសញ្ញាសន្តិភាពនិងមិត្តភាពរវាងសា- ធារណរដ្ឋសង្គមវៀតណាម និងសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ក្នុងខែកុម្ភៈ ១៩៧៩ ។ សន្ធិសញ្ញានេះអនុញ្ញាតឱ្យវៀតណាមមានសិទ្ធិដាក់ទីប្រឹក្សារបស់ខ្លួននៅកម្ពុជា ។

ទ្រង់ទ្រាយទីពីរនៃអាណានិគមកម្ម គឺការវិលត្រឡប់មកកម្ពុជាវិញនៃជនស៊ីវិលយួន រាប់ម៉ឺនសែននាក់ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៩មក ។ រដ្ឋាភិបាលយួនទាមទារថា ជនជាតិវៀត- ណាមទាំងនោះ សុទ្ធតែជានិគមជនវៀតណាមធ្លាប់រស់នៅប្រទេសកម្ពុជា មុនឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយដែល ឬមួយបានរត់ភៀសខ្លួនទៅស្រុកយួន នៅសម័យកាប់សម្លាប់របស់លន់ណុល ឆ្នាំ១៩៧០ ឬមួយត្រូវចាប់បញ្ជូនទៅស្រុកយួនវិញដោយខ្មែរក្រហម ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ប៉ុន្តែ បើតាមការសង្កេតរបស់អ្នកឆ្លងឆ្នើយព័ត៌មានបញ្ជីប្រទេសនៅកម្ពុជា និងតាមកិច្ច សម្ភាសជាមួយជនភៀសខ្លួននៅតាមព្រំដែនខ្មែរ-ថៃបានឱ្យដឹងថា ជនជាតិយួនទាំងនោះ ភាគច្រើនជាអ្នកចំណូលថ្មី ។ ជាតិពន្ធុវិទូបារាំង ម៉ារី អានឌ្រីន ឌីឡឺន ម៉ារីតាំង (Marie Alexandrine Martin) បានវាយតម្លៃថា ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៩មក និគមជនយួនរស់នៅប្រទេសកម្ពុជាមាន ចំនួនពី ៤០០ពាន់ទៅ៦០០ពាន់នាក់ ។ គ្រិស្តមួយ ចុះខែកញ្ញា១៩៨៣ បានចែងថា ៖ ខ្មែរត្រូវចែកដីឱ្យប្រជាជនវៀតណាមនៅ ; ត្រូវជួយសម្រួលជីវភាពដល់ពួកគេ និងជួយសង់ផ្ទះឱ្យពួកគេផង ។ ជាមួយ គ្នានោះដែរ រូបិយភូមិនៅតាមជនបទនីមួយៗមានកាតព្វកិច្ចត្រូវទទួលយកគ្រួសារវៀតណាមមួយចំនួនទៀត ។ ដើម្បីជា សញ្ញានៃអំណាចអាណានិគមរបស់ខ្លួន កងទ័ពវៀតណាមបានគេច្បាប្រជាជនខ្មែរឱ្យបំពេញតម្រាងការយោធា ដូច

ជា ការរាយត្រង់មិន និងការដឹកប្រច្ឆាយនៅតាមព្រំដែនខ្មែរ-ថៃជាដើម (ផែនការ កង) ។

ថ្វីបើគេអះអាងថា មករំដោះប្រជាជនខ្មែរពីអំពើឃោរឃៅរបស់ប៉ុលពតក៏ដោយ ប៉ុន្តែអស់រយៈពេលពីរឆ្នាំហើយ យូរនៅតែចេសទាមទារថា ដាច់ខាត កម្ពុជាមិនអាចមាន រដ្ឋាភិបាលណាទៀតក្រៅពីរដ្ឋាភិបាលកុម្មុយនិស្តដែលគេតម្រូវដាក់ឱ្យនេះទេ ។ ផលវិបាក នយោបាយនៃអំពើឃោរឃៅរបស់យួននាសម័យនោះ បានត្រូវគេមើលឃើញថាជា "ស្ថាន ការណ៍មិនងាកបកក្រោយវិញឡើយ" ។ នេះមានន័យថា មេដឹកនាំនយោបាយមិនមែនកុម្មុយនិស្ត សុទ្ធសាធណាក៏ដោយ (ជាអាទិ៍សម្តេចនរោត្តមសីហនុ ស៊ីនសាននិងមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់) មិន អាចដើរតួដោយឯករាជក្នុងឆាកនយោបាយនៅកម្ពុជាបានឡើយ ។ ចំពោះការទទួលយក ផែនការសន្តិភាពរបស់ អ.ស.ប. នៅឆ្នាំ១៩៩១ វៀតណាមបានបញ្ជាក់ចំពោះសម្តេចសីហនុ និងស៊ីនសានថា បើមេខ្មែរតស៊ូទាំងពីរនេះមិនចូលរួមជាមួយនឹងប៉ុលពត និង"បនប្រល័យ ពូជសាសន៍ "ទេនោះ ពួកគេអាចដើរតួជាតំណាងបាននៅក្នុង រដ្ឋកម្ពុជា ។

ថ្វីបើវៀតណាមត្រូវបង្ខំចិត្តបោះបង់ការកាន់កាប់ផ្ទាល់នៅកម្ពុជាក៏ដោយ ក៏បក្សកុម. ដែលគេលើកបន្ទុប ដឹកនាំដោយ ហ៊ុនសែន មានលទ្ធភាពអាចក្តាប់អំណាចនៅក្នុងប្រទេស បានជាច្រើនឆ្នាំ តាមរយៈរដ្ឋប្រហាររបស់ ហ៊ុនសែន ខែកក្កដា១៩៩៧ ។ ការក្តាប់អំណាច នយោបាយរបស់ហ៊ុនសែន បានបន្តធានានូវឥទ្ធិពលវៀតណាមមកលើកម្ពុជា។

៧-បរាជ័យរបស់ខ្មែរក្រហម ក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រដើម្បីរស់ ៖

នៅឆ្នាំ១៩៨២ ក្រោមការទូន្មាន (បើសិនមិនមែនជាការកៀបសង្កត់) ពីអ្នកជួយស- ង្រ្គោះ ចិននិងថៃ ក្នុងផ្នែកយោធានិងការទូត ពួកខ្មែរក្រហមបានចូលរួមសម្ពន្ធភាពជាមួយ ក្រុមខ្មែរមិនមែនកុម.ពីរទៀត (រណសិរ្សរំដោះប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរដឹកនាំដោយអតីតៈនាយក រដ្ឋមន្ត្រីស៊ីនសាន និង រណសិរ្សប្រជាតិដើម្បី កម្ពុជាឯករាជ្យ អព្យាក្រឹត សន្តិភាព និង សហប្រតិបត្តិការ : រ.រ.ជ.ក.ឯ.អ.ស.ស. ត្រូវនឹងភាសាបារាំងថា Front Uni National pour un Cambodge Indépendant, Neutre, Pacifique, Et Coopératif : FUNCINPEC ហើយដែលត្រូវគេ ហៅជាទូទៅថា ហ្នឹងស៊ិនប៉ិច ដឹកនាំដោយអ្នកសីហនុនិយមមួយចំនួន) ។ ខ្មែរទាំងបីក្រុមបាន

រួមគ្នាបង្កើត រដ្ឋាភិបាលចម្រុះកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (រ.ច.ក.ប.) ដែលមានតំណាងនៅ អ.ស.ប. ។
ពីទីតាំងជម្រកក្នុងទឹកដីថៃ និងពីមូលដ្ឋានសឹកដែលតាំងក្នុងព្រៃជ្រៅនៅតំបន់ទល់ដែនខ្មែរ
ថៃ ក្រុមខ្មែរក្រហមនិងសម្ព័ន្ធមិត្តបានធ្វើសង្គ្រាមទ័ពព្រៃអស់មួយទសវត្សរ៍ ជាមួយនឹងកង
ទ័ពវៀតណាមនិងក្រុមខ្មែរកុម្មុយនិស្តដែលយួនលើកបន្ទុបនៅភ្នំពេញ ។

សង្គ្រាមទ័ពព្រៃចេះតែប្រព្រឹត្តទៅដោយបានជោគជ័យតិចតួចស្តួចស្តើង រហូតទាល់
តែដល់ពេលនៃការរលំរលាយរបបកុម្មុយនិស្ត នៅអឺរ៉ុបខាងកើត និងនៅ ស.ស.ស.ស. ។ ការ
បន្ថយជំនួយសូវៀតពីវៀតណាម បានជម្រុញឱ្យមានការដកកងទ័ពវៀតណាមចេញពី
កម្ពុជា ហើយបានបង្ខំក្រុមវិវាទខ្មែរទាំងអស់ឱ្យព្រមទទួលយកនូវដំណោះស្រាយសន្តិភាព
ជាមួយនឹងការរៀបចំបោះឆ្នោតជាសកលមួយ ក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តំណាងអ.ស.ប.
ដែលមានឈ្មោះថា អាជ្ញាធរអន្តរកាលនៃអង្គការសហប្រជាជាតិនៅកម្ពុជា (United Nations Transitional
Authority in Cambodia : UNTAC) ដែលត្រូវគេស្គាល់ជាទូទៅថា អ៊ុនតាក់ ។ មុនដំបូង ខ្មែរ
ក្រហមយល់ព្រមតាមផែនការរបស់ អ.ស.ប. ដែលមេដឹកនាំរបស់គេបានចុះហត្ថលេខានៅ
ទីក្រុងប៉ារីស ក្នុងខែតុលា ១៩៩១ ។ នៅពេលអ៊ុនតាក់ចាប់ផ្តើមដំណើរការនៅកម្ពុជា និង
ដោយជឿថា ទង្វើទាំងនេះជាការផ្ទៀងផ្ទាត់ទៅរកវៀតណាមនិងរបប រដ្ឋកម្ពុជា ខ្មែរក្រហមក៏
សម្រេចឈប់ធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយអ៊ុនតាក់ ។

ការបោះឆ្នោតបានប្រព្រឹត្តទៅដោយគ្មានការចូលរួមពីខ្មែរក្រហម ។ អ្នកបោះឆ្នោត
ភាគច្រើនបានជ្រើសរើសយកគណបក្សរាជានិយម ហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច ដែលដឹកនាំដោយ នរោត្តម
រ៉ាណាវិទ្យ កូនរបស់សម្តេចសីហនុ ។ បើទោះជាមានការបំភិតបំភ័យយ៉ាងសម្បើមពីអាយ៉ង
ហាណូយនៅភ្នំពេញ ក៏ពួកគេបានសន្លឹកឆ្នោតត្រឹមតែ ៣៨% ប៉ុណ្ណោះ ។ ថ្វីបើ អ.ស.ប. ដាក់
ក្រុមជម្លោះទាំងអស់ឱ្យនៅក្នុងភាពអព្យាក្រឹតក៏ដោយ ក៏ពួកអ្នកចាញ់ដែលមានកម្លាំងប៉ូ-
លីសនិងទាហាន មិនព្រមទទួលយកលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតឡើយ ។ ហ៊្វុនស៊ិន គំរាមថា
នឹងមានសង្គ្រាមស៊ីវិល ។ ដើម្បីចៀសវាងសង្គ្រាមសាជាថ្មី សម្តេចសីហនុសុខចិត្តអនុញ្ញាត
ឱ្យក្បាលម៉ាស៊ីននៃ បក្សប្រជាជនបដិវត្តកម្ពុជា / រដ្ឋកម្ពុជា កាន់ក្រសួងសំខាន់ៗ រួមទាំងក្រសួងនគរ

បាលនិងក្រសួងការពារជាតិផង ចំណែកឯមេដឹកនាំរបស់គេក៏ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចូលរួម ក្នុងការបង្កើតរដ្ឋាភិបាល"បង្រួបបង្រួមជាតិ"មួយ ជាមួយពួកអ្នកឈ្នះទៀត ។

ថ្វីបើរដ្ឋាភិបាលថ្មីនេះបានចេញរួចពីការរាំងស្ទះ និងមិនបានធ្វើឱ្យទ័ពខ្មែរក្រហម បរាជ័យក៏ដោយ ក៏វាបានបញ្ចុះបញ្ចូលខ្មែរក្រហមមួយចំនួនធំឱ្យរត់ចោលផ្លូវដែរ ។ ក្នុង ន័យនេះ ដំណើរការបោះឆ្នោតជាគោលការណ៍មួយដែលជួយរំលាយកងទ័ពខ្មែរក្រហមក្រោម ការដឹកនាំរបស់ប៉ុលពត ។ ចន្លោះឆ្នាំ១៩៩៣ និង១៩៩៦ យោធាខ្មែរក្រហមរាប់ពាន់នាក់ បាននាំគ្នារត់ផ្តាច់ខ្លួនជាបន្តបន្ទាប់ ។ លុះមកដល់ឆ្នាំ១៩៩៦ ទើបសមាជិកគណៈកម្មាធិការ អចិន្ត្រៃយ៍ និងអតីតរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស អៀងសារី បាននាំគ្នាចុះចូលជាមួយរដ្ឋាភិ- បាល ។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៩៦ កងទ័ពខ្មែរក្រហមនៅសល់តែស្រមោលប៉ុណ្ណោះ ហើយគ្មានលទ្ធ ភាពអាចនឹងដណ្តើមយកអំណាចបានវិញឡើយ ។ ទំនាស់ផ្ទៃក្នុង និងការមិនទុកចិត្តគ្នា ឯងនៅក្នុងបក្ស បណ្តាលឱ្យប៉ុលពតបញ្ជាឱ្យគេធ្វើឃាតក្នុងយុទ្ធរបស់ឯង សុនសេន (អតីត រដ្ឋមន្ត្រីការពារជាតិ) និងក្រុមគ្រួសារទាំងមូល ។ ទីបំផុត ប៉ុលពតបានត្រូវចាប់ខ្លួន និងត្រូវ ដកអំណាចចេញដោយបក្សពួករបស់គាត់ ។

ប៉ុលពតត្រូវចាប់ឃុំឃាំងជាងមួយឆ្នាំ ដោយអតីតយុទ្ធមិត្ត ម៉ែក(តាម៉ែក)និង សួនជា ក្នុង មូលដ្ឋានមួយ នាតំបន់ព្រៃជ្រៅឆ្ងាយដាច់ស្រយាល ។ ចលនាខ្មែរក្រហមបានត្រូវបាក់បែក ឯការសុំចុះចូលជាមួយរបបក្នុងពេញចេះតែមានជាបន្ត ។ ក្រោយពេលបានឮព័ត៌មានតាម វិទ្យុថា ស.រ.អ. មានផែនការរកចាប់ខ្លួនគាត់ ដើម្បីបញ្ជូនទៅកាត់ទោសនៅតុលាការអន្តរ- ជាតិ ប៉ុលពតក៏បានចូលមរណភាព នៅថ្ងៃ១៥មេសា ១៩៩៨ ។ ព្រឹត្តិការណ៍នេះ បានធ្វើ ឱ្យប៉ុលពត ដែលជាអ្នកផ្តើមរឿងជាមួយវៀតណាម ដកខ្លួនផុតពីឆាកនយោបាយខ្មែរ ។

៨-សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៖

ផលវិបាកនយោបាយចុងក្រោយ នៃការឈ្លានពានរបស់វៀតណាមនៅកម្ពុជា មិន ទាន់បានសម្រេចចប់សព្វគ្រប់នៅឡើយទេ ដូច្នេះ វាដូចជារហ័សពេកក្នុងការវាយតម្លៃឱ្យ

បានជាក់លាក់ចំពោះអំពើឈ្មោឌពាននេះ ។ ប៉ុន្តែ គេអាចនិយាយបានថា មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមធំៗ ជាពិសេសប៉ុលពត ត្រូវទទួលការខាតបង់ស្ទើរតែទាំងស្រុង ។ អ្នកដែលខ្សោយជាងគេ ក្នុងចំណោមគូវិវាទទាំងបួនក្រុម បានទទួលនូវការឈឺចាប់ជាអតិបរមា ។

គេមិនបាច់ឆ្ងល់ឡើយថា យួនកុម្មុយេញចិត្តនឹងកូនជីងកម្ពុជារបស់គេ (ដែលក្រោយឆ្នាំ១៩៩១បានដាក់ទៅរកជំនួយយុទ្ធសាស្ត្រពីប្រទេសកុម្មុយនិស្តនៅអឺរ៉ុបខាងកើត) ដែលបានសម្រេចក្នុងការដណ្តើមអំណាចនយោបាយ ។ ប៉ុន្តែ គេក៏មិនប្រាកដដែរទេ ថា តើការដណ្តើមបានអំណាចទាំងពីរលើកគឺ រដ្ឋប្រហារបីមុខ ឆ្នាំ១៩៩៣-៩៧ និង រដ្ឋប្រហារបីមុខ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៧ អាចនឹងមានភាពរឹងមាំក្នុងរយៈពេលវែងដែរឬទេ ។ នៅក្នុងបរិបទនៃលទ្ធផលការបោះឆ្នោតឆ្នាំ១៩៩៣ និងការបន្តសន្លឹកឆ្នោតឆ្នាំ១៩៩៨ សកម្មភាពទាំងនេះបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់នូវភាពមិនស្របច្បាប់របស់ បេបហ៊ីនសែន ។

ធាតុពិតបានបញ្ជាក់ថា ការឈ្មោឌពាននិងការកាន់កាប់កម្ពុជា បានធ្វើឱ្យវៀតណាមបាត់បង់ជីវិតមនុស្ស និងធនធានដ៏ច្រើន ហើយនិងបានធ្វើឱ្យមានការយឺតយ៉ាវក្នុងវិស័យអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចអស់ជាងមួយទសវត្សរ៍ ។ ជាពិសេស ក្រោយការដួលរលំនៃរបបកុម្មុយនិស្តនៅអឺរ៉ុបខាងកើត និងក្រោយពេលដែលសូវៀតបានជម្រុញមេដឹកនាំវៀតណាមឱ្យធ្វើការសម្រុះសម្រួលជាមួយចិនមក ភាពតានតឹងរវាងប្រទេសជិតខាងទាំងពីរ ក៏បានថយចុះយ៉ាងសំបើម ។ ប៉ុន្តែការសម្រុះសម្រួលត្រូវបានសម្រេចទៅតាមលក្ខខណ្ឌរបស់ចិន ហើយនិងការបាក់មុខមាត់ខ្លះត្រូវបានទៅលើ ឆាត (Dragon) ណាដែលតូចជាងគេ ។

ចប់

កំណត់សម្គាល់

១-(ទំព័រ៨៥): តាមឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែររបស់លោកត្រឹងងា ទំព័រ១៤៧និយាយថា:

នៅគ.ស.១៨២០ មានភិក្ខុមួយអង្គនាមកែតង់ បួសនៅវត្តសំបួរ ក្នុងខេត្តភ្នំពេញ បានតាំងខ្លួនជាអ្នកសិល្ប៍ភូរិសេស ទៅបញ្ចុះបញ្ចូលអស់រាស្ត្រនៅខេត្តបាភ្នំ រួចទៅរួបរួមនឹងសម្តេចចៅពញាតី ឧកញ៉ានេន្ទ្រតល់ និងនាយកែព្រាលលើកទ័ពទៅតាប់សម្លាប់យួនអស់ជាច្រើន ។ ពេលនោះ មេទ័ពយួននៅព្រៃនគរប្រើឱ្យនាំពល៣០០០នាក់ លើកមកភ្នំពេញ រួមជាមួយនឹងព្រះឧទ័យរាជា ហើយបានចាប់ភិក្ខុកែតង់យកទៅសម្លាប់ចោល ។